

h

አበራ ፡ ጀምበሬ ፡*

“ ኢትዮጵያ ፡ ተካፋይ ፡ (የ) ምትሆንባቸው (የ) ኢንተርናሲዮናል ፡ ውሎች ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ይሆናሉ ።”
የተሻሻለው ፡ የኢትዮጵያ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ።

መግቢያ ።

“ውል” ፡ ለሚለው ፡ ለአማርኛው ፡ ቃል ፡ ትርጉም ፡ የሆነው ፡ “ትሪቲ” የሚለው ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ቃል ፡ የተወሰደው ፡ “የስምምነት ድርድር” የሚል ፡ ትርጓሜ ፡ ከሚሰጠው ፡ “ትሪቲ” ከሚለው ፡ የፈረንሳይኛ ፡ ቃል ፡ ሲሆን ፤ የሚያመለክተው ፡ “የአስገዳጅነት ፡ ጠባይ” እንዲኖራቸው ፡ ታስበው ፡ የተደረጉትን ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ ነው ።¹

“ውል” ፡ የሚለው ፡ ሥረወ ፡ ቃል ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የገባው ፡ “ውል” “ፕሮቶኮል” ፤ “የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነት” ፤ ጠበብ ፡ ባለ ፡ ትርጓሜም ፡ “ግዴታ”² ፡ ለሚባሉት ፡ የስምምነት ፡ ዓይነቶች ፡ አጠቃላይ ፡ መጠሪያ ፡ ሁኖ ፡ ነው ። ይህም ፡ የሆነበት ፡ ምክንያት ፡ እነዚህ ፡ ሰነዶች ፡ ያላቸው ፡ የዓይነት ፡ (የፎርም) ፡ ልዩነት ፡ ወደሚያስከትሉት ፡ ሕጋዊ ፡ ውጤት ፡ ስለማይሸጋገርና ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግም ፡ በሀገሮች ፡ መካከል ፡ ወይም ፡ በአንድ ፡ ሀገርና ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ድርጅቶች ፡ መካከል ፡ ምንም ፡ ልዩነት ፡ ሳያደርግ ፡ ሁሉንም ፡ ስለሚያጸና ፡ ነው ።

አፕንገይም ፡ “ውሎች ፡ ተዋዋዮቹ ፡ ወገኖች ፡ እንደ ፡ ሕግ ፡ አድርገው ፡ ሊያከብሩዋቸው ፡ የሚገቡትን ፡ ሥርዓቶች ፡ ስለሚወስኑ ፡ በመሠረቱ ፡ ውሎች ፡ ሁሉ ፡ ሕግ ፡ መሥራቾች ፡ ናቸው ።”³ እንዳሉት ፡ ሁሉ ፤ ሕግ ፡ መሥራቾች ፡ ተብለው ፡ በታወቁትና ፡ በሌሎች ፡ ውሎች ፡ መካከል ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ልዩነት ፡ ባለመኖሩ ፤ ሁለቱም ፡ ዓይነት ፡ ስምምነቶች ፡ “ውል” ፡ በሚለው ፡ ስያሜ ፡ ተጠቃለው ፡ በዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ገብተው ፡ ይገኛሉ ።

* በ.ኤ፤ ኤል.ኤል.ቢ ። ይህ ፡ (የምርምር) ፡ ድርሰት ፡ “የውል ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግነት” በሚል ፡ አርእስት ፡ መጀመሪያ ፡ ተዘጋጅቶ ፡ በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ ለሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ በ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ለኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ዲግሪ ፡ በማሟያነት ፡ ከቀረቡት ፡ ጽሑፎች ፡ አንዱ ፡ ነበር ። አሁን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውል ፡ የመዋዋልን ፡ ሥልጣን ፡ እንዲጨምር ፡ ተደርጎ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ ውስጥ ፡ ለመታተም ፡ በሚሰማማ ፡ አኳኋን ፡ ተሻሻሏል ።

- 1. አርነስት ፡ ሳተው ፡ ኤ ፡ ጋይድ ፡ ቱ ፡ ዲፕሎማቲክ ፡ ፕራክቲስ ፡ (አራተኛ ፡ እትም ፡ የ፲፱፻፶፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ቁጥር ፡ ፭፻፶፫ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፳፭ ።
- 2. ወደፊት ፡ ገጽ ፡ ፫፻፹፯ ፡ ላይ ፡ ይመለከታል ።
- 3. ኤል ፡ አፕንገይም ፡ ኢንተርናሺናል ፡ ሎው ፡ (ቲሪቲስ) ፡ (፳ኛ ፡ እትም ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ፡ ፳ልይም ፡ ፩ ፡ ቁጥር ፡ ፬፻፺፪ ፡ ገጽ ፡ ፫፻፸፱ ።

በዚህ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ስለሚከተሉት ፡ ጥያቄዎች ፡ እንመራመራለን ።

፩/ ውል ፡ መዋዋል ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ የሆነ ፡ የተለየ ፡ ሥልጣን ፡ ነውን ?

፪/ ይህንንስ ፡ ሥልጣን ፡ ለሌላ ፡ ባለሥልጣን ፡ በውክልና ፡ ለማስተላለፍ ፡ ይቻላልን ?

፫/ አንድ ፡ ውል ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱን ፡ አናቅጸትም ፡ ሆነ ፤ በሥራ ፡ ላይ ፡ ያሉትን ፡ ሕግጋት ፡ ሊለውጥ ፡ ወይም ፡ ሊያሻሽል ፡ ይችላልን ?

፬/ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊትና ፡ ከዚያም ፡ በኋላ ፡ የተደረጉት ፡ ውሎች ፡ በእኩል ፡ ደረጃ ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ናቸውን ?

፭/ ውሎችን ፡ ተፈጻሚ ፡ ለማድረግ ፡ በሀገር ፡ ውስጥ ፡ ስለዚህ ፡ ሕግ ፡ ማውጣት ፡ ያስፈልጋልን ?

፮/ በሀገሪቱ ፡ ሕግና ፡ በውሎች ፡ መካከል ፡ የሚኖር ፡ መጻረርን ፡ ለማስታረቅ ፡ የሚቻለው ፡ እንዴት ፡ ነው ?

እነዚህን ፡ ጥያቄዎች ፡ ለመመለስ ፡ የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ደራሲ ፡ ለጉዳዩ ፡ አግባብ ፡ ያላቸውን ፡ ሁለት ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱን ፡ አናቅጸት ፡ ሊተነትን ፡ ይሞክራል ። እነርሱም ።

ሀ/ ስምምነት ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣንን ፡ የሚሰጠው ፡ አንቀጽ ፡ ፱ ፡ እና ፡

ለ/ ውሎችን ፡ የብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ አካል ፡ የሚያደርገውና ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ ግዛትም ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ሁነው ፡ ተፈጻሚ ፡ መሆን ፡ እንደሚገባቸው ፡ የሚደነገገው ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ አንቀጽ ፡ የሆነው ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ ናቸው ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ በዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ላይ ፡ የተጻፉ ፡ ብዙ ፡ የምርምር ፡ ጽሑፎች ፡ ባለመኖራቸው ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፤ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥትም ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ከዋለ ፡ ጊዜው ፡ አጭር ፡ በመሆኑ ፡ ያስገኘው ፡ ሕጋዊ ፡ ተለምዶ ፡ ሰፊ ፡ ካለመሆኑ ፡ የተነሳ ፡ ይህ ፡ ምርምር ፡ በግድ ፡ የጠቅላላ ፡ አቀራረብ ፡ ጠባይ ፡ ይኖረዋል ።

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ስለ ፡ ውሎች ፡ የተሰጠ ፡ የፍርድ ፡ ውሳኔና ፡ የመሳሰሉት ፡ ጽሑፎች ፡ እጦትና ፡ የሕገ ፡ መንግሥት ፡ ረቂቅም ፡ ሆነ ፡ የዝግጅት ፡ ጽሑፍ ፡ ወይም ፡ ስለሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ የተጻፈ ፡ መንግሥታዊ ፡ (አፈሴላዊ) ፡ ማብራሪያ ፡ አለመኖር ፤ ከጉዳዩ ፡ አስቸጋሪነት ፡ ጋር ፡ ተዳምሮ ፡ የጸሐፊውን ፡ ሥራ ፡ ከባድ ፡ አድርጎታል ።

ክፍል ፡ አንድ ፤

ውል ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣን ፤

“ውል ፡ መዋዋል” ፡ የሚለው ፡ አገላለጽ ፡ ውል ፡ መደራደርን ፤ በረቂቁ ፡ ላይ ፡ ምልክት ፡ (ፓራፍ) ፡ ማድረግን ፤ መፈራረምን ፤ ውሉን ፡ መቀበልን ፤ ውሉ ፡ የጸደቀበትን ፡ ሰነድ ፡ መለዋወጥን ፤ የሀገሩ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ ስምምነቱን ፡ ያጸደቀበትን ፡

4. “የሀገሪቱ ፡ ሕግ” ፡ (ሙኒሲፓል ፡ ሎው) ፡ የሚባለው ፡ የአንድ ፡ ሀገር ፡ ውስጣዊ ፡ ወይም ፡ ብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ ነው ።

አዋጅ ፡ አሳትሞ ፡ ማውጣትንና ፡ ከመንግሥታትም ፡ ሆነ ፡ ከኢንተርናሲዮናል ፡ ድርጅቶች ፡ ጋር ፡ የተደረገው ፡ ውል ፡ በሀገሩ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የተፈጸመና ፡ በሕግ ፡ የተደገፈ ፡ መሆኑንና ፤ ፈራሚውም ፡ ባለሥልጣን ፡ ውሉን ፡ ለመዋዋል ፡ ተገቢው ፡ ሥልጣን ፡ የተሰጠው ፡ መሆኑን ፡ ማረጋገጥንም ፡ ያጠቃልላል ።

ሆኖም ፡ ይህ ፡ ጽሑፍ ፡ አሁን ፡ ባሉት ፡ ሕግጋት ፡ መሠረት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውል ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ ያለው ፡ ማን ፡ እንደሆነና ፡ ወይም ፡ የሚያስከትለውን ፡ ውጤት ፡ ለማሳየት ፡ ይሞክራል ፡ እንጂ ፤ ሻምበል ፡ ሽመልስ ፡ መታፈሪያ⁵ ፡ በጻፉት ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ተጠቃልሎ ፡ ከተገለጸው ፡ የውል ፡ መዋዋል ፡ ሥርዓት ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ ዝርዝሩን ፡ ሊያስረዳ ፡ አይሞክርም ።

ቢሆንም ፤ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊትና ፡ ከወጣ ፡ ወዲህ ፡ ውል ፡ በማዋዋል ፡ ረገድ ፡ መሠረታዊ ፡ ልዩነት ፡ መኖሩን ፡ ማመልከት ፡ ያሻል ።

ሀ/ ውል ፡ ለመዋዋል ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ያለው ፡ ልዩ ፡ ሥልጣን ፤

የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከወጣበት ፡ ከጥቅምት ፡ ፳፬ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በፊት ፡ ስምምነት ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ የነበረው ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ ሲሆን ፤ ይህም ፡ ሥልጣኑ ፡ ገደብ ፡ አልነበረውም ፤ ወይም ፡ ለዚህ ፡ ሥልጣኑ ፡ ገደብ ፡ አልተበጀለትም ፡ ነበር ።

ይህንንም ፡ “ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ እንደ ፡ ሕጉ ፡ ማናቸውንም ፡ ዓይነት ፡ ውል ፡ ለመዋዋልና ፡ ለመፈረም ፡ ይችላል” ከሚለው ፡ ከ፲፱፻፳፫ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፲፬ ፡ ይረዷል ።

በገቢር ፡ እንደሚታየው ፡ ግን ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ በ፲፱፻፴፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ ውሎችንና ፡ ስምምነቶችን ፡ ተነጋግሮ ፡ ለመዋዋል ፡ ያላቸውን ፡ ሥልጣን ፡ እርሳቸውን ፡ ወክሎ ፡ ውል ፡ እንዲዋዋል ፡ ለውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትሩ ፡ ሥልጣን ፡ ሰጥተውታል ።⁶ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከወጣ ፡ ወዲህም ፡ ቢሆን ፤ ይህ ፡ ውክልና ፡ ሲሠራበት ፡ ቆይቶ ፡ ነበር ። ሆኖም ፡ ወደፊት ፡ እንደሚገለጸው ፡ ሁሉ ፤ ይህ ፡ ውክልና ፡ በ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፵፮ ፡ ተሻሻሎአል ።

የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከወጣ ፡ ወዲህም ፡ ውል ፡ መዋዋል ፡ ንዑስ ፡ ክፍሉ ፡ የሆነው ፡ ከውጭ ፡ ሀገር ፡ ጋራ ፡ የሚደረገውን ፡ ግንኙነት ፡ የመምራቱ ፡ ሥልጣን ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ተሰጥቶታል ።⁷ ቢሆንም ፡

5. ሽመልስ ፡ መታፈሪያ ፤ በኢትዮጵያ ፡ ስምምነት ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ (ለኤል ፡ ኤል ፡ ቢ ፡ ዲግሪ ፡ በማሟያነት ፡ የቀረበ ፡ ጽሑፍ ፡ በቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዩኒቨርሲቲ ፡ የሕግ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡)

6. በ፲፱፻፴፭ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለ ፡ ሚኒስትሮች ፡ ሥልጣን ፡ አወሳሰን ፡ የወጣው ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ አንቀጽ ፡ ፵፫ ፡ (ረ ፡ እና ፡ ሰ) ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፪ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፭ ።

7. የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ።

ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ጋራ ፡ የሚደረገውን ፡ ግንኙነት ፡ የበላይ ፡ ሆኖ ፡ ይመራል ። ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ አምባሳደሮችን ፡ ሚኒስትሮችንና ፡ መልእክተኞችን ፡ እየሾመ ፡ ይልካል ። በዚህም ፡ ዓይነት ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ እየተሾሙ ፡ የሚመጡትን ፡ ይቀበላል ። ከውጭ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ ያለውን ፡ ክርክር ፡ ሕጋዊ ፡ በሆነና ፡ በሰላማዊ ፡ መንገድ ፡ ለመወሰን ፡ እንዲሁም ፡ ፀጥታና ፡ የጋራ ፡ መከላከያ ፡ በሚጠበቅበት ፡ ረገድ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ መንግሥታት ፡ ጋር ፡ ተባብሮ ፡ መሥራት ፡ የእርሱ ፡ መብት ፡ ነው ።

በኢትዮጵያ ፡ ስም ፡ ውሎችንና ፡ ሌሎችንም ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ ለማጽደቅና ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ ሊፈጸሙ ፡ ግዴታ ፡ ከመሆናቸው ፡ አስቀድሞ ፡ የትኞቹ ፡ ውሎችና ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ መጽደቅ ፡ እንደሚገባቸው ፡ የመወሰኑ ፡ መብት ፡ የርሱ ፡ ብቻ ፡ ነው ።

ከዚህ ፡ በታች ፡ እንደተገለጸው ፡ አንዳንዶቹን ፡ ውሎች ፡ ፓርላሜንቱ ፡ እንዲቀበላቸው ፡ የሚያስፈልግ ፡ መሆኑ ፡ በተጠቀሰው ፡ አንቀጽ ፡ ውስጥ ፡ ተመልክቷል ።

ለ/ የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ የአንቀጽ ፡ ፱ ፡ ትንታኔ ።

(ሀ) በአማርኛውና ፡ በእንግሊዘኛው ፡ ጽሑፍ ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፤

የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፱ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ከውጭ ፡ ሀገሮች ፡ ጋራ ፡ የሚያደርጉትን ፡ ግንኙነቶች ፡ በመምራትና ፡ ውሎችንም ፡ በመዋዋል ፡ ረገድ ፡ ያለውን ፡ ልዩ ፡ ሥልጣንና ፡ የተጣለበትንም ፡ የሥልጣን ፡ ገደብ ፡ ባጭሩ ፡ ያስረዳል ። የዚህ ፡ አንቀጽ ፡ ትንታኔ ፡ የሚከተሉትን ፡ ፍሬ ፡ ነገሮች ፡ ያመለክታል ።

ከሁሉ ፡ አስቀድሞ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፱ ፡ የአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ እንደ ፡ እንግሊዘኛው ፡ ሳይሆን ፡ በሁለት ፡ ንዑሳን ፡ ክፍሎች ተከፍሏል ። የመጀመሪያው ፡ ክፍል ፡ የሚናገረው ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ መንግሥታት ፡ ጋራ ፡ ስለሚደረገው ፡ ግንኙነት ፡ በጠቅላላ ፡ ሲሆን ፤ ሁለተኛው ፡ ክፍል ፡ ግን ፡ በተለይ ፡ የሚናገረው ስምምነት ፡ ስለመዋዋል ፡ ጉዳይ ፡ ነው ። በሆንም ፡ “ከውጭ ፡ ሀገር ፡ ጋራ ፡ የሚደረገውን ፡ ግንኙነት ፡ የበላይ ፡ ሆኖ ፡ ይመራል ።” የሚለው ፡ የመጀመሪያው ፡ ሐረግ ፡ ውል ፡ የመዋዋልንም ፡ ሥልጣን ፡ የሚጨምር ፡ መሆኑን ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ። (አንክሮው ፡ የደራሲው ፡ ነው) ።

ሁለተኛም ፡ የዚህ ፡ አንቀጽ ፡ የአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ “እርሱ ፡ ብቻ” ፡ የሚሉትን ፡ ቃላት ፡ የሚጨምረው ፡ በሁለተኛው ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ በመንግሥታት ፡ መካከል ፡ ያሉትን ፡ ክርክሮች ፡ በመወሰንና ፡ ከውጭ ፡ ሀገር ፡ መንግሥታት ፡ ጋር ፡ ተባብሮ ፡ መሥራትን ፡ በሚመለከቱ ፡ ጉዳዮች ፡ ውል ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣኑን ፡ (ይኸውም ፡ ግንኛውንም ፡ ዓይነት ፡ ስምምነት ፡ መዋዋልን ፡ የሚጨምር ፡ ሲሆን) ፡ ለሌላ ፡ ባለሥልጣን ፡ ሊያስተላልፈው ፡ ሲችል ፤ ውሎችን ፡ በማጽደቅ ፡ ረገድ ፡ ያለውን ፡ ሥልጣኑን ፡ ግን ፡ ለሌላ ፡ ባለሥልጣን ፡ በውክልና ፡ ሊያስተላልፈው ፡ አይችልም ፡ ለማለት ፡ ይቻላል ።

በዚህ ፡ በሚተነተነው ፡ አንቀጽ ፡ በአምስተኛው ፡ ዐረፍተ ፡ ነገር ፡ ላይ ፡ እንደተመለከተው ፤ የትኞቹ ፡ ውሎች ፡ መጽደቅ ፡ እንደሚገባቸው ፤ የትኞቹ ፡ መጽደቅ ፡ እንደማይገባቸው ፡ የመወሰኑ ፡ መብት ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ ነው ። በሆንም ፡ ፓርላሜንቱ ፡ እንዲቀበላቸው ፡ የሚያስፈልጉት ፡ ውሎች ፡ የትኞቹ ፡ እንደሆኑ ፡ በመወሰን ፡ ረገድ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ያለው ፡ ልዩ ፡ ሥልጣን ፡ መጠን ፡ የሚለካውና ፡ ሊለካም ፡ የሚገባው ፡ በአንቀጽ ፡ ፱ ፡ ውስጥ ፡ “ይሁን ፡ እንጂ” ፡ በሚለው ፡ ንዑስ ፡ አረፍተ ነገር ፡ ውስጥ ፡ በተመለከተው ፡ አጠቃላይ ፡ መምሪያ ፡ መሠረት ፡ ነው ።

የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ደራሲ ፡ በአንቀጽ ፡ ፱ ፡ ውስጥ ፡ “ይሁን ፡ እንጂ” ፡ በሚለው ገደብ ፡ አውጭ ፡ የአነጋገር ፡ ስልት ፡ ውስጥ ፡ ስለተዘረዘሩት ፡ ውሎችና ፡ ስምምነቶች፡

“ይሁን ፡ እንጂ ፡ የሰላምን ፡ ውሎች ፡ ሁሉ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱን ፡ መንግሥት ፡ ግዛት ፡ አገር ፡ ወይም ፡ ከግዛቱ ፡ ግናቸውንም ፡ ክፍል ፡ ወይም ፡ ገዢነት ፡ ወይም ፡ ጻጻነትን ፡ ሥልጣን ፡ የሚያሻሽሉ ፡ ወይም ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ ግዴታን ፡ የሚያስከትሉ ፡ ወይም ፡ ጸንቶ ፡ የቆመውን ፡ ሕግ ፡ የሚያሻሽሉ ፡ ወይም ፡ የመንግሥት ፡ ገንዘብ ፡ ወጪ ፡ እንዲሆንባቸው ፡ የሚጠይቁ ፡ ወይም ፡ ብድሮች ፡ ወይም ፡ ሞኖፖል ፡ ያለባቸው ፡ ውሎችና ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ከመጽደቃቸው ፡ በፊት ፡ ለፓርላሜንት ፡ መቅረብ ፡ አለባቸው ። ሁለቱ ፡ ምክር ቤቶች ፡ በዚህ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በአንቀጽ ፡ ፹፰ ፡ እስከ ፡ ፺ ፡ በተጻፈው ፡ መሠረት ፡ የተቀበሏቸው ፡ እንደ ፡ ሆኑ ፤ እንዲጸድቁ ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ይቀርባሉ ።”

የሻምበል ፡ ሽመልስ ፡ ሰደረጉት ፡ ትንታኔና ፡ በሰጡትም ፡ መደምደሚያ ፡ አሳብ ፡ በጠቅላላው ፡ ሲሰማማ ፤ በኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ በግል ፡ (ማለት ፡ በየሰው ፡ ላይ) ፡ ግዴታን ፡ ስለሚያስከትሉ ፡ ውሎች ፡ በሚገልጸው ፡ ዓረፍተ ፡ ነገር ፡ በአማርኛውና ፡ በእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ መካከል ፡ ልዩነት ፡ መኖሩን ፡ ለማመልከት ፡ ይሻል ። ከሁሉ አስቀድሞ ፡ በእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ለሚገኘው ፡ “በየሰው ፡ ላይ” ፡ ለሚለው ፡ ቃል ፡ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ተመጣጣኝ ፡ የሚሆነው ፡ ቃል ፡ አይገኝለትም ። ሁለተኛው ፡ “በርደን” ፡ (burden) የሚለው ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ቃል ፡ “ጉዳት” ፡ በሚለው ፡ የአማርኛ ፡ ቃል ፡ ተተርጉሞአል ። በአማርኛ ፡ “ጉዳት” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ ሁለት ፡ ዓይነት ፡ አገባብ ፡ አለው ። ይኸውም ፡ (ሀ) በአካል ፡ ላይ ፡ የሚደርስ ፡ ጉዳት ፤ (ለ) የንብረት ፡ መጥፋት ፡ ወይም ፡ በንብረት ፡ ላይ ፡ የሚደርስ ፡ ጉዳት ፡ የማለት ፡ ትርጉም ፡ የሚሰጥ ፡ ሲሆን ፤ “በኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ ግዴታን ፡ የሚያስከትሉ ፡ የስምምነት ፡ ውሎች” ፡ የሚለው ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ዐረፍተ ፡ ነገር ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ ሲተረጎም ፡ “በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ ጉዳትን ፡ የሚያመጡ ፡ --ውሎች” ፡ ተብሏል ።

ስለዚህ ፡ የሀገሪቱ ፡ መደበኛ ፡ ቋንቋ ፡ በሆነው ፡ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ መሠረት ፤ ሀብትነቱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ በሆነ ፡ ንብረት ፡ ላይ ፡ ጉዳትን ፡ ወይም ፡ ጥፋትን ፤ አለዚያም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ የአካል ፡ ጉዳትን ፡ የሚያደርስ ፡ (ሊያደርስ ፡ የሚችል) ፡ ማናቸውም ፡ የውል ፡ ስምምነት ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ከመጽደቁ ፡ በፊት ፡ ለፓርላሜንቱ ፡ መቅረብ ፡ አለበት ። ስለዚህ ፡ (ሀ) ለአንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ መንግሥት ፡ ለአምባሲው ፡ ማሠሪያ ፡ የሚያስፈልገውን ፡ መሬት ፡ ከባለንብረቱ ፡ ጋር ፡ ስለዋጋ ፡ በቀጥታ ፡ በመዋዋል ፡ ፈንታ ፡ ባለርስቱን ፡ በማስለቀቅ ፡ (ኤክስፐርፕሪዩሺን) ፡ ሥርዓት ፡ መሠረት ፡ የመውሰድን ፡ መብት ፡ እና ፡ (ለ) ፡ በሀገሪቱ ፡ ውስጥ ፡ ከሚኖሩት ፡ የዲፕሎማቲክ ፡ ሠራተኞች ፡ ማናቸውም ፡ ቢሆን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ የአካል ፡ ጉዳትን ፡ ቢያደርስ ፡ በቂ ፡ ካሳ ፡ እንዳይከፍል ፡ መብት ፡ ይሰጣል ፡ ተብሎ ፡ ሊተረጎም ፡ የሚችል ፡ ስምምነት ፡ በሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፱ ፡ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ከተመለከቱት ፡ ለፓርላማ ፡ ሊቀርቡ ፡ ለሚገቡት ፡ የውል ፡ ዓይነቶች ፡ እንደምሳሌ ፡ ሊጠቀስ ፡ ይቻላል ። በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ የበለጠ ፡ ትክክል ፡ ሆኖ ፡ የሚቆጠር ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ በሻምበል ፡ ሽመልስ ፡ እንደተብራራው ፡ ሁሉ ፤ ለአንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ መንግሥት ፡ ወታደራዊ ፡ ተራድአን ፡ የሚፈቅድ ፡ የስምምነት ፡ ውልም ፡ ሆነ ፤ ለአንድ ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ መንግሥት ፡ ጥቅም ፡ ሲባል ፡ የተጣለ ፡ ግብር ፡ በኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ ግዴታን ፡ ሊያስከትል ፡ ይችላል ።

(ለ) ውል ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣንን ፡ በውክልና ፡ ስለማስተላለፍ ፤

የ፲፱፻፶፰ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፵፮ ፡ ከወጣ ፡ ወዲህ ፡ የውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትር ፤ የገንዘብ ፡ ሚኒስትርና ፡ የልማትና ፡ የፕላን ፡ ሚኒስትር ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ውሎችን ፤ ስምምነቶችንና ፡ ድርድሮችን ፡ ተነጋግሮ ፡ ለመዋዋል ፡ በዚህ ፡ ትእዛዝ ፡ ሥልጣን ፡ ሲሰጣቸው ፤ የመከላከያና ፡ የውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትሮች ፡ ደግሞ ፡ እነዚህ ፡ ውሎችና ፡ ስምምነቶች ፡ የሚያስከትሉት ፡ ግዴታ ፡ መፈጸሙን ፡ እንዲያረ

8. አላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ገጽ ፡ ፩፻፴፪—፩፻፴፬ ፤ ፩፻፶፪—፩፻፶፬ ፤ ፩፻፶፰—፩፻፷፫ ፤ ፩፻፸፩—፩፻፸፫ ፤ ፩፻፸፭—፩፻፸፭ ፤ ፩፻፸፮—፩፻፸፮ ፤ ፩፻፸፱—፩፻፸፱ ፤ ፩፻፸፻—፩፻፸፻ ፤ ይመለከታል ።

ጋግጡና ፡ የሀገሪቱን ፡ ውሎች ፡ ስምምነቶችና ፡ የኢንተርናሲየናል ፡ ግዴታዎች ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ እንዲያውሉ ፡ ተደርጎአል ።⁹

ስለዚህ ፡ ሥልጣን ፡ በተለይ ፡ ለሌላ ፡ ሚኒስትር ፡ ወይም ፡ የመንግሥት ፡ ባለሥልጣን ፡ ካልተሰጠ ፡ በቀር ፤ የተወሰኑ ፡ ዓይነት ፡ ውሎችን ፡ ተነጋግሮ ፡ ለመፈረም ፡ ለውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትር ፡ በትእዛዙ ፡ በቁጥር ፡ ፳፰ ፡ (ሐ) ፡ ሥልጣን ፡ ተሰጥቶታል። ሌሎች ፡ ሚኒስትሮች ፡ ወይም ፡ የመንግሥት ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ተነጋግረው ፡ ለመዋዋል ፡ የሚችሉት ፡ የውል ፡ ዓይነት ፤ የገንዘብ ፡ ሚኒስትር ፡ የሚያደርገው ፡ የብድርና ፡ የክሬዲት ፡ ስምምነት ፡ ሲሆን ፤ የቀድሞው ፡ የልማትና ፡ ፕላን ፡ ሚኒስትር ፡ ብቻውን ፡ ያደርገው ፡ የነበረውና ፡ አሁን ፡ ግን ፡ በ፲፱፻፶፪ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ ፡ በአንቀጽ ፡ ፮ ፡ በንዑስ ፡ አንቀጽ ፡ ፫ ፡¹⁰ እንደተገለጸው ፡ የጠቅላይ ፡ ሚኒስትር ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ አካል ፡ የሆነው ፡ የአሁኑ ፡ የፕላን ፡ ኮሚሽን ፡ ጽሕፈት ፡ ቤት ፡ የበላይ ፡ ሹም ፡ ጉዳዩ ፡ ከሚመለከተው ፡ ሚኒስትር ፡ ጋር ፡ ሆኖ ፡ የሚያደርገው ፡ የኤኮኖሚና ፡ የቴክኒክ ፡ ተራድኦ ፡ ስምምነት ፡ ነው ።

ሌሎች ፡ ሚኒስትሮችና ፡ የመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶች ፡ የበላይ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ የአስፈጻሚው ፡ ክፍል ፡ ወኪሎች ፡ እንደመሆናቸው ፡ መጠን ፤ እላይ ፡ በተጠቀሱት ፡ ሚኒስትሮች ፡ ባንደኛው ፡ ወይም ፡ በንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ውሎን ፡ ወይም ፡ ስምምነቱን ፡ እንዲዋዋል ፡ “ሙሉ ፡ ሥልጣን” ፡ በተሰጠው ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ በሚገኝ ፡ የኢትዮጵያ ፡ አምባሳደር ፡ ወይም ፡ ሚኒስትር ፡ በተፈረመ ፡ ውል ፡ ሥር ፡ የሚጠቃለሉ ፡ ውሎችን ፡ ወይም ፡ ስምምነቶችን ፡ ለመዋዋል ፡ (ለመፈራረም) ፡ ይችላሉ። ስለሲህል ፡ ግንኙነት ፡ የሚደረግ ፡ ስምምነት ፡ ወይም ፡ አንድን ፡ እቅድ ፡ ለማስፈጸም ፡ (ለምሳሌ ፡ አንድ ፡ ትምህርት ፡ ቤት ፡ ከሁለት ፡ ተዋዋይ ፡ ወገኖች ፡ በተውጣጣ ፡ የጋራ ፡ ገንዘብ ፡ ለማሠራት) ፡ የሚደረግ ፡ ስምምነት ፡ በሌሎች ፡ ሚኒስትሮችና ፡ የመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶች ፡ የበላይ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ለሚፈረሙ ፡ ስምምነቶች ፡ እንደ ፡ ምሳሌ ፡ መጥቀስ ፡ ይቻላል ።

(ሐ) የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ ምርምር ፡ ማጠቃለያ ፡ አሳብ ፤

በዚህ ፡ በአርዕስቱ ፡ በተጠቀሰው ፡ አንቀጽ ፡ ውስጥ ፡ “ይሁን ፡ እንጂ” በሚለው ፡ ገደብ ፡ አውጪ ፡ የአነጋገር ፡ ስልት ፡ ውስጥ ፡ የተዘረዘሩት ፡ አንዳንድ ፡ ዓይነት ፡ ስምምነቶችና ፡ ውሎች ፤ በፓርላሜንት ፡ መጽደቅ ፡ አለባቸው ፡ የሚለው ፡ ሳይንደል፤ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ መሠረት ፡ ውል ፡ መዋዋል ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ የተለየ ፡ ሥልጣን ፡ ነው ። በ፲፱፻፶፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፵፮ ፡ መሠረት ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ውሎችንና ፡ ስምምነቶችን ፡ ተነጋግሮ ፡ ለመዋዋል ፡ ያላቸውን ፡ ሥልጣን ፡ ለውጭ ፡ ጉዳይ ፡ ሚኒስትር ፤ ለገንዘብ ፡ ሚኒስትርና ፡ ለቀድሞው ፡ የልማትና ፡ የፕላን ፡ ሚኒስትር ፡ (ለአሁኑ ፡ የፕላን ፡ ኮሚሽን ፡ ዋና ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ የበላይ ፡ ሹም ፡) ሰጥተዋል ። የተቀሩት ፡ ሚኒስትሮችና ፡ የመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶች ፡ የበላይ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ሊዋወሉ ፡ የሚችሉት ፡ የሲህል ፡ ነክ ፡ ስምምነቶችንና ፡ ቀደም ፡ ሲል ፡ መንግሥቱን ፡ ወክሎ ፡ ውል ፡ ለመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ የተሰጠው ፡ ባለ

9. በ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለሚኒስትሮች ፡ ሥልጣን አወሳሰን ፡ የወጣው ፡ (ማሻሻያ ፡ ቁጥር ፡ ፪) ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፵፮ ፡ አንቀጽ ፡ ፳፮ ፡ (ሰ ፡ እና ፡ ሸ) ፡ አንቀጽ ፡ ፳፮ ፡ (ሐ ፡ እና ፡ መ) ፡ አንቀጽ ፡ ፳፱ ፡ (ሸ) ፡ አንቀጽ ፡ ፴፫ ፡ (ሸ) ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፭ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ ፤
10. በ፲፱፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ስለ ፡ ፕላን ፡ ኮሚሽን ፡ የወጣ ፡ ትእዛዝ ፤ (ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፳፫) ፡ አንቀጽ ፡ ፮ ፡ (፫) ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፳፱ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፲፱ ።

ሥልጣን : ካደረገው : ስምምነት : ውስጥ : የተመለከቱት : እቅዶችና : ፕሮግራሞች : የሚፈጸሙበትን : ሁኔታ : በመወሰን : የሚደረጉ : ስምምነቶች : ብቻ : ናቸው ።

በሕገ : መንግሥቱ : በአንቀጽ : ፱ : ውስጥ : የተመለከተው : የተጠበቀ : ሆኖ ፤ በኢትዮጵያ : ስም : ውሎችንና : ሌሎችንም : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : የማጽደቅና : በኢትዮጵያ : ላይ : ሊፈጸሙ : ግዴታ : ከመሆናቸው : አስቀድሞ : የትኞቹ : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : መጽደቅ : እንደሚገባቸው : የመወሰኑ : ሥልጣን : የንጉሠ : ነገሥቱ : ብቻ : የሆነ : ሥልጣን : ነው ። ይህም : የሆነበት : ምክንያት ፤ የአንቀጽ : ፱ : የአማርኛውና : የእንግሊዝኛው : ጽሑፍ : ሁለቱም : ባንድነት : ይህ : መብት : ያለው : ንጉሠ : ነገሥቱ : ብቻ : እንደሆነ : ስለሚገልጹ : ነው ። ይህም : ሥልጣን : ለማናቸውም : ባለሥልጣን : ቢሆን : በውክልና : የማይሰጥ : ነው ።

(መ) የሕገ : መንግሥቱ : አንቀጽ : ፩ : እና : አንቀጽ : ፱ : የሚስማሙበት : ሁኔታ፤

በሻምበል : ሽመልስ : ጽሑፍ :¹¹ ውስጥ : በሚገባ : እንደተገለጸው ፤ የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩ : እንዳለ : ሲነበብ ፤ የኢትዮጵያ : ንጉሠ : ነገሥት : መንግሥት : ግዛት : የሆኑ : ክፍለ : ሀገሮችንና : የገዢነት : መብቶችን : ለባዕድ : ሊያስተላልፉ : የሚችሉ : ውሎች : እንዳይደረጉ : የሚከለክል : ይመስላል ። በሌላ : በኩል : ደግሞ : ስምምነቱ : በንጉሠ : ነገሥቱ : ከመጽደቁ : አስቀድሞ : ፓርላሜንቱ : እንዲቀበለው : ለፓርላሜንቱ : የሚቀርብ : ሆኖ ፤ የንጉሠ : ነገሥቱን : ግዛት ወይም : ከግዛቱ : ማናቸውንም : ክፍል : ወይም : ገዢነቱን : የሚያሻሽሉ : ውሎችን : ለመዋዋል : የሚያስችል : መንገድ : የሕገ : መንግሥቱ : አንቀጽ : ፱ : ይከፍታል ። ስለዚህ : በሁለቱ : ሕገ : መንግሥታዊ : አናቅጻት : መካከል : ያለውን : መሠረታዊ : መጻረር : እንደምንም : ብሎ : ማስታረቅ : ይገባል ።

ማናቸውም : ሀገር : ቢሆን : በራሱ : ሕገ : መንግሥት : ለራሱ : ጥቅም : የሚሆኑ ትን : ውሎች : ከሌላ : መንግሥት : ጋር : እንዳይዋዋል : ራሱን : ስለማይከለክል ፤ የዚህ : ጽሑፍ : ደራሲ : እነዚህን : ሁለት : አናቅጻት : ለማስማማት : የሚሻው : ስለተለየ : ጉዳይ : የሚናገረው : የሕግ : አንቀጽ : ስለጠቅላላው : በሚናገረው : የሕግ : አንቀጽ : ላይ : የበላይነት : አለው : በሚለው : በታወቀው : የሕግ : አተረጓጎም : ዘዴ : ነው ። ስለዚህ : አንቀጽ : ፩ : ጠቅላላ : አነጋገር : ከመሆኑም : ሌላ : የሚገኘው : በጠቅላላው : ክፍል : ውስጥ : ስለሆነ ፤ መተርጎም : የሚገባው : በኢትዮጵያ : ውስጥ : በተለይ : ስምምነት : ስለመዋዋል : ሥልጣን : በሚናገረው : በአንቀጽ : ፱ : መሠረት : ሊሆን : ይገባል ።

ሐ/ የፓርላሜንቱ : መቀበል : አስፈላጊ : ስለመሆኑ ፤

በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፱ : ውስጥ : እንደተመለከተው : ቀጥሎ : የተዘረዘሩትን : ጉዳዮች : የሚመለከቱ : ውሎች : ሁሉ :—

፩/ የሰላም : ውሎች :

፪/ የንጉሠ : ነገሥቱን : መንግሥት : ግዛት : ሀገር : የሚያሻሽሉ : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች :

11. እላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፩ : የተጠቀሰውን ፤ ከገጽ : ፳፻፩—፳፻፳፪ : ያለውን : ይመለከታል ።

፫/ ከግዛቱ : በማናቸውም : ክፍል : ላይ : የበላይ : ገዢነትንም : ሆነ : የዳኝነት : ሥልጣንን : የሚያሻሽሉ : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች ፤

፬/ በኢትዮጵያ : ዜጎች : ላይ : ግዴታን : የሚያመጡ : (ወይም : እንደ : አማርኛው : ጽሑፍ ፤ በንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : ዜጎች : ላይ : የአካል : ወይም : የንብረት : ጉዳትን : የሚያመጡ) : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች ፤

፭/ ጸንቶ : የሚሠራበትን : ሕግ : የሚያሻሽሉ : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች ፤

፮/ የመንግሥት : ገንዘብ : ወጪ : እንዲሆንባቸው : የሚጠይቁ : ውሎች ፤

፯/ ስለብድሮች : የተደረጉ : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች ፤

፰/ እንዲሁም : ሞኖፖል : ያለባቸው : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች ፤

በንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : ግዛትና : በነዋሪዎቹ : ላይ : ተፈጻሚ : ግዴታ : ከመሆናቸው : በፊት ፤ ማለት : በሀገሪቱ : ውስጥ : በሥራ : ላይ : ከመዋላቸውና : ከመፈጸማቸው : አስቀድሞ : ፓርላሜንቱ : እንዲቀበላቸው : ያስፈልጋል ።

የዚህ : ዓይነት : ጠባይ : ያላቸው : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከአንቀጽ : ፹፰ : እስከ : ፺ : በተመለከተው : የሕግ : አወጣጥ : ሥርዓት : መሠረት : ሁለቱም : ምክር : ቤቶች : (የመወሰኛውና : የመምሪያው) : በድምፅ : ብልጫ : ከተቀበሏቸው : በኋላ : በንጉሠ : ነገሥቱ : መጽደቅ : አለባቸው ።¹² የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : ለተደረጉት : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : ይህ : የአሠራር : ዘዴ : ተፈጻሚነት : የለውም : ነበር ። የ፲፱፻፳፫ : ዓመተ : ምሕረቱ : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፲፬ : አንድን : ስምምነት : ፓርላሜንቱ : እንዲቀበለው : ስለማያዝ : ማናቸውም : ውል : ወይም : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነት : ፓርላሜንቱ : መቀበል : ሳያስፈልገው : በኢትዮጵያ : ላይ : ሊፈጸም : ግዴታ : ይሆን : ነበር ። ስለዚህ ፤ ስምምነቶቹ : የተደረጉት : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከወጣ : በኋላ : ቢሆን : ኖሮ ፤ ፓርላሜንቱ : ተቀብሎአቸው : በንጉሠ : ነገሥቱ : መጽደቅ : የሚገባቸው : የውል : አንቀጾች : ቢኖሩባቸውም : እንኳ : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : በፊት : የተደረጉ : ውሎችና : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : ይህንን : ባያሟሉም : አሁንም : ቢሆን : በሀገሪቱ : ላይ : ግዴታ : ሆነው : ተፈጻሚነት : አላቸው ።

የከፍተኛው : ፍርድ : ቤት : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ ትን : በሚመለከት : ጭብጥ : በተነሳው : ክርክር : ላይ ፤ የተባለው : አንቀጽ : ሕገ : መንግሥቱ : በወጣበት : ጊዜ : በሥራ : ላይ : በነበሩት : ሕጎች : (አዋጆች) ፤ ትእዛዞች ፤

12. ውልን : ማጽደቅ : ማለት : የአንድን : ውል : ድርድር : ፓርላሜንቱ : ከተቀበለው : በኋላ : ንጉሠ : ነገሥቱ : ይህንኑ : አጽንቶ : በሙሉ : ለመስማማቱ : ፈቃደኛ : መሆኑን : በመግለጽ : በውሉ : ውስጥ : ሌላ : ስምምነት : ከሌላ : በቀር : የማጽደቁያው : ሰነድ : ከተለዋወጡበት : ቀን : አንስቶ : ውሉ : ለመፈጸም : ያለውን : አስገዳጅነት : መቀበሉን : የሚገልጽ : ድርጊት : ነው ።

ወዘተ ፡ ላይ ፡ ተፈጻሚነት ፡ የለውም ፡ ሲል ፡ በይኖአል ።¹³ ስለዚህ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ በግልጽም ፡ ባይሆን ፡ በውስጡ ፡ ታዋቂነት ፡ ኢትዮጵያ ፡ ወደፊት ፡ ተካፋይ ፡ የምትሆንባቸው ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ውሎች ፤ ስምምነቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ከሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋር ፡ የማይስማሙ ፡ ሲሆኑ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማያገለግሉ ፡ ይሆናሉ ፡ የሚለው ፡ ሐረግ ፤ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በወጣበት ፡ ጊዜ ፡ ጸንተው ፡ ይሠራባቸው ፡ የነበሩትን ፡ ውሎችና ፡ ስምምነቶች ፡ አይጨምርም ።

አንድን ፡ ውል ፡ ፓርላሜንቱ ፡ የሚቀበለው ፡ “ዘሎው ፡ ሚኪንግ ፡ ፕሮሰስ ፡ ኢን፡ኢትዮጵያ”¹⁴ (በኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ አወጣጥ ፡ ሥርዓት) ፡ በተባለው ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ የተገለጸውን ፡ የሚመስል ፡ ደረጃ ፡ በደረጃ ፡ የሆነ ፡ ሥርዓትን ፡ ተከትሎ ፡ ነው ። በፓርላሜንቱ ፡ መቀበል ፡ ረገድ ፡ በሕግ ፡ አሳብና ፡ በውል ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፤ የሕግ ፡ አሳብ ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፡ ፓርላሜንቱ ፡ ማሻሻያ ፡ አሳብ ፡ ሊያክልበት ፡ ሲችል ፤ በውል ፡ ላይ ፡ ግን ፡ ሊያደርግ ፡ የሚችለው ፡ በአስፈጻሚው ፡ ወገን ፡ የቀረበውን ፡ ያለማሻሻያ ፡ እንዳለ ፡ መቀበል ፡ ወይም ፡ በጠቅላላ ፡ አለመቀበል ፡ ብቻ ፡ ነው ። ፓርላሜንቱ ፡ አንድን ፡ ውል ፡ ወይም ፡ ስምምነት ፡ ሲቀበል ፡ በተዋዋዮቹ ፡ መካከል ፡ የተፈረመው ፡ ውል ፡ ወይም ፡ ስምምነት ፡ ተቀባይነት ፡ ማግኘቱን ፡ የሚገልጽ ፡ ከውሉ ፡ ጋር ፡ የቀረበለትን ፡ የአዋጅ ፡ ረቂቅም ፡ አብሮ ፡ ያሳልፋል ። ውሉ ፡ ከማጽደቁያው ፡ አዋጅ ፡ ጋር ፡ በነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ላይ ፡ ታትሞ ፡ ከወጣው ፡ ከአፍሪካ ፡ አንድነት ፡ ድርጅት ፡ ውል ፡ በቀር ፤ ዘወትር ፡ የሚደረገው ፡ የውሉን ፡ ወይም ፡ ስምምነቱን ፡ ቃል ፡ ሳይሆን ፡ የማጽደቁያውን ፡ አዋጅ ፡ ብቻ ፡ በነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ አትሞ ፡ ማውጣት ፡ ነው ።

ራይት ፡ ከጽሑፋቸው ፡ በአንደኛው ፡ “የሕግ ፡ አውጭው ፡ ክፍልም ፡ በነገሩ ፡ ተካፋይ ፡ እንዲሆን ፡ ማስፈለጉ ፡ የውሎችን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ መዋል ፡ አልፎ ፡ አልፎ ፡ ሊያዘገያቸው ፡ ቢችልም ፤ በውጭ ፡ ጉዳይ ፡ አመራር ፡ የሕዝቡ ፡ ተካፋይነት ፡ ልማዳዊ ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግና ፡ ውል ፡ የሚያስከትሉትን ፡ የተለምዶ ፡ ግዴታዎችን ፡ ለመፈጸም ፡ አንድን ፡ ሀገር ፡ በበለጠ ፡ እንደሚያስችሉት ፡ አይጠረጠርም”¹⁵ ብለው ፡ ጽፈዋል ።

በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ ውስጥ ፡ “ይሁን ፡ እንጂ” ፡ በሚለው ፡ ንዑስ ፡ ዓረፍተ ፡ ነገር ፡ ውስጥ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ የሚወጣው ፡ የውል ፡ ማጽደቁያ ፡ አዋጅ ፡ ውሉን ፡ ወይም ፡ ስምምነቱን ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ተፈጻሚ ፡ ሆኖ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ እንዲውል ፡ ያደርገዋል ።

ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ ፕሪየዝ ፡ ሲጽፉ ፡ “አንድ ፡ ውል ፡ እንደ ፡ ሕግ ፡ ሆኖ ፡ አስገዳጅ ፡ የሚሆነው ፡ ስለተዋዋሉት ፤ ተፈጻሚ ፡ የሚሆነው ፡ ስለተቀበሉት ፤ በሥራ ፡ ላይ ፡ የሚውለው ፡ አትመው ፡ ስላወጡት ፡ ነው”¹⁶ ብለዋል ።

13. ክቡር ፡ ልጅ ፡ አርአያ ፡ አበበ ፡ ከሳሽ ፤ የቴሌኮሚኒኬሽን ቦርድ ፡ መልስ ፡ ሰጭ ፡ (ከፍተኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሐፍ ፡ ፪ኛ ፡ ሾልዩም ፡ (፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፫፻፳) ።
 14. ኬኔት ፡ ሮበርት ፡ ራደን ፤ ዘ ፡ ሎው ፡ ሚኪንግ ፡ ፕሮሰስ ፡ ኢን፡ኢትዮጵያ ፡ (፲፱፻፶፱ ፡ ዓ ፡ ም ፡) በኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ አወጣጥ ፡ ሥርዓት ፡ ገጽ ፡ ፳፱—፴ ።
 15. ኩዊንሲ ፡ ራይት ፡ «የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ከሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ ያለው ፡ ግንኙነት» ፡ አሜሪካን ፡ ጂርናል ፡ ኦፍ ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ሎው ፡ ፲፯ኛ ፡ ሾልዩም ፡ (፲፱፻፲፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ቁጥር ፡ ፪ ፡ ገጽ ፡ ፪፻፴፮ ።
 16. ሎውራንስ ፡ ፕሪየዝ ፡ «በፈረንሳይ ፡ የሕገ ፡ መንግሥት ፡ ቅንጅት ፡ ውስጥ ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ከብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ ያለው ፡ ግንኙነት» ፡ አሜሪካን ፡ ጂርናል ፡ ኦፍ ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ሎው ፡ ሾልዩም ፡ ፵፬ ፡ (፲፱፻፵፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፮፻፶ ።

ስለዚህ ፡ ለውሎች ፡ እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ውጤት ፡ ስለሚሰጣቸው ፡ ፓርላሜንቱ ፡ አንድን ፡ ውል ፡ በመቀበል ፡ ረገድ ፡ ያለው ፡ ተግባር ፡ በጣም ፡ ከፍ ፡ ያለ ፡ ነው ። ቢሆንም ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሠራተኞች ፡ ድርጅት ፡ ያሳለፈውን ፡ ስምምነት ፡ ማጽደቅ ፡ አንድ ፡ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ እንደራሴ ፡ ተነጋግሮ ፡ የተፈራረመውን ፡ ውል ፡ ከማጽደቅ ፡ የሚለይ ፡ መሆኑን ፡ መገንዘብ ፡ ያሻል ።¹⁷ ይህም ፡ የሆነበት ፡ ምክንያት ፡ እንደዚህ ፡ ያሉት ፡ ውሎች ፡ በገዛ ፡ ራሳቸው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ስለማይውሉና ፡ እንዲውሉም ፡ ያልታቀዱ ፡ በመሆናቸው ፡ ነው ።

ያንድ ፡ ውል ፡ መጽደቅ ፡ ውጤት ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሶ ፡ ውሉን ፡ የተዋዋይዎቹ ፡ ልዑካን ፡ ከፈረሙበት ፡ ቀን ፡ አንስቶ ፡ ተፈጻሚ ፡ ያደርገው ፡ ወይም ፡ አያደርገው ፡ እንደሆነ ፡ ለመወሰን ፡ በሊቃውንቱ ፡ መካከል ፡ ብዙ ፡ የሀሳብ ፡ ልዩነት ፡ አለ ።

ውሎችን ፡ ማጽደቅ ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሰው ፡ እንዲሠሩ ፡ ያደርጋቸዋል ፤ የሚለው ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ባሕር ፡ ሀሳብ ፡ ስለ ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፣ በመጻፍ ፡ በታወቁት ፡ ምሁራን ፡ ዘንድ ፡ ተቀባይነትን ፡ አግኝቷል ፡ በማለት ፡ ሚስተር ፡ ጆንስ ፡ ጽፏል ። እኒህ ፡ ምሁር ፡ በጽሑፋቸው ፡ ውስጥ ፡ የሚያብራሩት ፡ ባሕር ፡ ሀሳብ ፡ “የውሉን ፡ የማጽደቅያ ፡ ጽሑፍ ፡ (ሰነድ) ፡ መለዋወጡ ፡ ውሉን ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሶ ፡ የሚሠራ ፡ በማድረግ ፡ ከመጀመሪያው ፡ ቀን ፡ አንስቶ ፡ ስለሚያጸናው ፡ ግልጽ ፡ የሆነ ፡ ስምምነት ፡ ከሌለ ፡ በቀር ፡ አንድ ፡ ውል ፡ በተዋዋይዎቹ ፡ ወገኖች ፡ መካከል ፡ ከተፈረመበት ፡ ቀን ፡ አንስቶ ፡ አስገዳጅነት ፡ ይኖረዋል”¹⁸ የሚል ፡ ነው ።

በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ አፕንጎይም ፡ “አንድ ፡ ውል ፡ ተፈጻሚ ፡ ለመሆን ፡ የአስገዳጅነት ፡ ኃይሉን ፡ የሚያገኘው ፡ ውሉ ፡ ሲጸድቅ ፡ ቢሆንም ፡ ማጽደቅ ፡ በተለምዶ ፡ ውሉን ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሶ ፡ እንዲሠራ ፡ አያደርገውም”¹⁹ ይላሉ ።

የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ደራሲ ፡ ግን ፡ የአፈጻጸም ፡ ችግርን ፡ ለማስወገድ ፡ ሲባል ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ተቀባይነት ፡ ማግኘት ፡ የሚገባው ፡ በመጨረሻ ፡ የተጠቀሰው ፡ አስተያየት ፡ ቢሆን ፡ እንደሚሻል ፡ ያምናል ። ይህም ፡ ማለት ፡ ተቃራኒ ፡ ስምምነት ፡ ካልተደረገ ፡ በቀር ፤ ኢትዮጵያ ፡ ተካፋይ ፡ የምትሆንበት ፡ ውል ፡ ሊፈጸም ፡ ግዴታ ፡ መሆን ፡ የሚገባው ፡ ከተፈረመበት ፡ ቀን ፡ አንስቶ ፡ ሳይሆን ፤ ከጸደቀበት ፡ ቀን ፡ ጀምሮ ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ማለት ፡ ነው ።

መ/ አንድ ፡ ውል ፡ ሕጋዊ ፡ ዋጋ ፡ እንዴት ፡ ሊኖረው ፡ እንደሚችል ፡

የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ሊቃውንት ፡ እንደሚሉት ፡ አንድ ፡ ውል ፡ ሙሉ ፡ የግዴታ ፡ ኃይል ፡ እንዲኖረው ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታ ፡ ለመሆን ፡ ይበቃ ፡ ዘንድ ፡ ውሉ ፡ በተደረገበት ፡ ጊዜና ፡ ከዚያም ፡ በኋላ ፡ የጸና ፡ ከመሆን ፡ በላይ ፤ በተጨማሪ ፡ አንድ ፡ ውል ፡ ሊኖረው ፡ የሚገቡትን ፡ መሠረታዊያን ፡ ነገሮች ፡ አሟልቶ ፡ የያዘ ፡ መሆን ፡ ይገባዋል ።²⁰ “የቀድሞ ፡ ጽኑነት” ፡ እና ፡ “የኋላ ፡ ጽኑነት” ፡ የሚሉት ፡ ቃላት ፡ እንደነገሩ ፡ ሁኔታ ፡ የውሉን ፡ በመጀመሪያ ፡ በሚገባ ፡ መፈጸም ፡ (መፈራረም) ፡ እና ፡ ከዚያም ፡ ጊዜም ፡ ጀምሮ ፡ ሳይቋረጥ ፡ ውሉ ፡ የጸና ፡ መሆኑን ፡ ያመለክታሉ ።²¹

17. ጄ ፡ ኤል ፡ ብራዩርሊ ፤ ዘ ፡ ሎው ፡ አፍ ፡ ኔቪንስ ፡ (፲፱፻፶፮ ፡ ፩ ፡ ም) ፡ ገጽ ፡ ፩፻፶፮ ።
18. መርብኒ ፡ ጆንስ ፡ “የውሎች ፡ መጽደቅ ፡ ወደኋላ ፡ ተመልሶ ፡ በመሥራት ፡ የሚያስከትለው ፡ ውጤት” ፡ አሜሪካን ፡ ጆርናል ፡ አፍ ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ሎው ፡ ፕላይም ፡ ፳፱ ፡ (፲፱፻፳፰ ፡ ፩ ፡ ም) ፡ ገጽ ፡ ፶፩ ።
19. አፕንጎይም ፤ ላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፫ ፡ የተጠቀሰ ፤ ተራ ፡ ቁጥር ፡ ፪፻፲፰ ፡ ገጽ ፡ ፱፻፲፰ ።
20. የተባበሩት ፡ መንግሥታት ፤ ይር ፡ ቡክ ፡ አፍ ፡ ዘ ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ሎው ፡ ኮሚሽን ፡ (፲፱፻፶፩ ፡ ፩ ፡ ም) ፡ ፱፻ ፡ ፕላይም ፡ ገጽ ፡ ፳፫ ።
21. ከዚያው ።

ስለሆነም ፡ አንድ ፡ ውል ፡ በሕግ ፡ ተፈጻሚነት ፡ እንዲኖረው ፡ ሹማን ፡ እንዳመ
ለከቱት ፡ የሚከተሉትን ፡ ሁኔታዎች ፡ ያሟላ ፡ ሆኖ ፡ መገኘት ፡ አለበት ።

፩/ ተዋዋይዎቹ ፡ ውሉን ፡ ለመዋዋል ፡ ሕጋዊ ፡ ችሎታ ፡ እንዲኖራቸው ፡ ያስ
ፈልጋል ። ይህም ፡ ማለት ፡ ተዋዋይዎቹ ፡ በሀገራቸው ፡ ሕገ ፡ መንግሥትና ፡
ቀደም ፡ ሲል ፡ በተደረጉት ፡ ውሎች ፡ ውስጥ ፡ ውሉን ፡ ከመዋዋል ፡ የሚ
ከለክላቸው ፡ ነገር ፡ መኖር ፡ የለበትም ።

፪/ ተዋዋይዎቹ ፡ ውሉን ፡ ለመዋዋል ፡ ባለሙሉ ፡ ሥልጣን ፡ እንደራሴዎች ፡
ሁነው ፡ የተዋዋሉትም ፡ በተሰጣቸው ፡ ሥልጣን ፡ ክልል ፡ ውስጥ ፡ መሆን ፡
አለበት ።

፫/ ውሉን ፡ ለመዋዋል ፡ በሚነጋገረው ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ የማታለልም ፡ ሆነ ፡ የማ
ስገደድ ፡ ምልክት ፡ ሳይኖር ፡ ፈቃድን ፡ የመስጠት ፡ ነፃነት ፡ መኖር ፡
አለበት ።

፬/ ውሎች ፡ ከኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ ተስማሚ ፡ ከመሆናቸውም ፡
ሌላ ፡ የሦስተኛ ፡ ሀገርን ፡ መብት ፡ መንካት ፡ የለባቸውም ።²²

ይሁንና ፡ ውሎች ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ የሆነ ፡ ዋጋ ፡ ያላቸው ፡ ስለመሆናቸውና
ስምምነት ፡ በመዋዋል ፡ ረገድም ፡ ስላለው ፡ የሥልጣን ፡ ችሎታ ፡ የተለያዩ ፡ ሀሳቦች ፡
ያሏቸው ፡ ሁለት ፡ የሊቃውንት ፡ ምድቦች ፡ አሉ ። ፕሮፌሰር ፡ ብሪግስ ፡ ሊቃውንቱ ፡
የሚለያዩባቸውን ፡ ሁለት ፡ ሀሳቦች ፡ ከሥረ ፡ ምንጩ ፡ ጠቅሰው ፡ እንደሚከተለው ፡
ጽፈዋል ።

እንደ ፡ ሀርቫርድ ፡ ምርምር ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ሊቅነታቸው ፡ የታወ
ቀላቸው ፡ የምሁራን ፡ አሳብ ፡ -- ፤²³ ውሎች ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ዋጋ ፡ እንዳላቸው ፡
የሚወሰነው ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ መሆኑን ፡ የሚያመለክቱ ፡ ብዙ ፡
ባሕሪ ፡ ሀሳቦች ፡ አሉ ። አንድ ፡ ሀገር ፡ ስምምነት ፡ የመዋዋልን ፡ ሥልጣኑን ፡ በሕገ ፡ መን
ግሥቱ ፡ ውስጥ ፡ ገደብ ፡ አበጅቶ ፡ ቢወስነውና ፡ ሁኔታም ፡ ቢያበጅለት ፤ እንደዚህ ፡
ያሉት ፡ ወሳኝ ፡ አንቀጾች ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ የሆነ ፡ ታዋቂነት ፡ የላቸውም ። ሕገ ፡
መንግሥቱ ፡ ስምምነት ፡ የመዋዋልን ፡ ሥልጣን ፡ በሚሰጣቸው ፡ ክፍሎች ፡ የተደረጉ ፡
ስምምነቶች ፡ ሁሉ ፡ ከተሰጠው ፡ ሥልጣን ፡ ክልል ፡ ውጭ ፡ ቢፈጸሙም ፡ እንኳ ፡
እንደ ፡ ኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታዎች ፡ ሆነው ፡ አስገዳጅነት ፡ አላቸው ።

በዚህም ፡ አንፃር ፤ የነዚሁኑ ፡ ያህል ፡ ታዋቂነት ፡ ያላቸው ፡ ሌሎች ፡ ምሁራን ፡
እንደሚሉት ፡ -- ፤²⁴ ውሎች ፡ ኢንተርናሲዮናላዊ ፡ ዋጋ ፡ እንዳላቸውና ፡ ተዋዋይ ፡
ባለሥልጣኖችም ፡ ለመዋዋል ፡ በቂ ፡ ችሎታ ፡ (ሥልጣን) ፡ ያላቸው ፡ መሆኑ ፡ በከፊ
ልም ፡ ቢሆን ፡ የሚወሰነው ፡ በተዋዋይዎቹ ፡ ሀገሮች ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡
ስለሆነ ፤ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግም ፡ ይህ ፡ አግባብ ፡ ያለው ፡ ሆኖ ፡ መቆጠር ፡ እንደ
ሚገባው ፡ ተገንዝቦታል ። አንድ ፡ ሀገር ፡ ለመዋዋል ፡ በሚነጋገርበት ፡ ወቅት ፤ ስለ
ሌለኛው ፡ ሀገር ፡ ተዋዋይ ፡ የመዋዋል ፡ ችሎታ ፡ (ሥልጣን ፡ መጠንና ፡ ገደብ) ፡
ጠቃሚ ፡ መረጃዎችን ፡ በመስብሰብ ፡ ማረጋገጥ ፡ መብቱና ፡ ግዴታው ፡ ነው ።
ስለዚህ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱን ፡ በመቃረን ፡ ወይም ፡ ከተዋዋይዎቹ ፡ ባለሥልጣ

22. ፍሬደሪክ ፡ ጌል ፡ ሹማን ፤ ኢንተርናሲዮናል ፡ ፖለቲካስ ፡ (፳ኛ ፡ እትም ፡ 1999፣ ፡ 4 ፡ ም) ፡ 18 ፡ 888።

23. የሊቃውንቱ ፡ ስም ፡ ተትቶአል ።

24. የደራሲዎቹ ፡ ስም ፡ ተትቶአል ።

ኖች : ቸሎታ : (ሥልጣን) : ማጣት : የተነሳ : ባልተሰጡት : ሥልጣን : ወይም : ሥልጣናቸው : ከሚፈቅድላቸው : ውጭ : የተደረገ : ስምምነት : ዋጋ : የሌለውና : የማያገለግል : ሆኖ : ሕገ : መንግሥቱ : በተጣሰበት : ሀገር : ላይ : አስገዳጅነት : አይኖረውም ።²⁵

ይኸው : ሥርወ : ምንጭ : በልዩ : ልዩ : ሀገሮች : ያለውን : ባሕረ : ሐሳብ ፤ ልምድና : የሕግ : ሳይንስ : ከመረመረ : በኋላ : የሀርሻርድ : ምርምር : የሚከተለውን : ማጠቃለያ : አሳብ : ይሰጣል ። “ባጭሩ : ከቀረበው : ባሕረ : ሀሳብ ፤ ልምድና : የሕግ፣ ሳይንስ : በግልጽ : መረዳት : እንደሚቻለው : የኢብዛኖቹ : ሊቃውንት : ሀሳብ : አዝማሚያ : የሚከተሉትን : አስተያየቶች : ወደ : መደገፉ : ያዘነበለ : ይመስላል ።

፩/ የአንድ : ሀገር : የውል : ተዋዋይ : ክፍሎች : ሥልጣን : (ቸሎታ) : የሚወሰነው : በዚያው : ሀገር : ሕግ : መሠረት : ነው ።

፪/ በአንድ : ሀገር : ሕግ : መሠረት : ሥልጣን : ሳይሰጣቸው : ያንን : ሀገር : ወክሎ : ተዋዋይ : በመሆን : የተደረጉ : ውሎች ፤ በዚያ : ሀገር : ላይ : ተፈጻሚ : የመሆን : የኢንተርናሲዮናል : አስገዳጅነት : የላቸውም” ።²⁶

የዚህ : ጽሑፍ : ደራሲ : ግን : የሀርሻርድ : ምርምር : በሰጠው : ማጠቃለያ : አሳብ : ባለመስማማት ፤ ሀሳባቸው : በመጀመሪያ : የተጠቀሰውን : የሊቃውንት : ምድብ : ፈለግ : በመከተል ፤ ለተዋዋይነቱ : ክፍሎች : የሀገሩ : ሕግ : በቂ : ሥልጣን : ሳይሰጣቸው : አንድን : ሀገር : በመወከል : የሚያደርጉት : ውል : (ይህም : ማለት : ሕገ : መንግሥታዊን : ገደብ : በማለፍ : የተደረገ : ውል) ፤ ምንም : እንኳን : ሕገ : መንግሥቱ : በተጣሰበት : ሀገር : ውስጥ : ተፈጻሚነት : ባይኖረው ፤ ለኢንተርናሲዮናል : ውሎችና : ስምምነቶች : ጽናትና : መከበር : ሲባል : አንዳንድ : ጊዜ : የኢንተርናሲዮናል : አስገዳጅነት : እንዲኖረው : ይገባል : ይላል ።

ስለዚህም : ጉዳይ : በሪስቴትሜንት : አፍ : ዘ : ሎው : ክፍል : ፩፻፳፮ : ስለውጭ : ሀገር : ሕግ : የተጻፈው : ማብራሪያ : በከፊል : እንዲህ : ይላል ።

“የኢንተርናሲዮናል : ግንኙነት : ተግባራዊ : ሁኔታዎች : በአንድ : ሀገር : ስም : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነት : የሚዋዋል : ባለሥልጣን : ሕገ : መንግሥቱን : ወይም : የሀገሩን : ሥልጣን : በመተላለፍ : ያደረገው : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነት : በዚህ : ሀገር : ላይ : አይጸናም : የሚለው : አስተያየት : ተቀባይነት : እንዳይኖረው : ያደርጋል” ።²⁷

ከዚህም : የተነሳ ፤ ሕገ : መንግሥቱ : ውል : የመዋዋል : ሥልጣን : በሚሰጣቸው : ክፍሎች : በኢትዮጵያ : ስም : የተደረገው : ውል : የተፈጸመው : ከተሰጣቸው : ሥልጣን : ውጭ : ከሆነ : የአስገዳጅነት : ኃይል : ኖሮት : በኢትዮጵያ : ፍርድ : ቤቶች : ዘንድ : ተፈጻሚ : አይሆንም ። ይህን : እንጂ ፤ ሌላኛው : ተዋዋይ : ሀገር : በኢትዮጵያ : ስም : የተዋዋለው : መልእክተኛ : ያደረገው : ስምምነት : ከሥልጣኑ : ውጭ : መሆኑን : ካላወቀ : በቀር ፤ በኢትዮጵያ : ላይ : ተፈጻሚ : ይሆን : ዘንድ :

25. ሄርበርት : ደብሊዩ : ብሪግስ ፤ ዘ : ሎው : አፍ : ኔሽንስ : (፪ኛ : እትም : ፲፱፻፵፭ : 9 : ም.) ገጽ : ፳፻፵፮ :
26. ከዚያው : ገጽ : ፳፻፵፮ :
27. ዘ : አሜሪካን : ሎው : ኢንሲትዩት : ሪስቴትሜንት : አፍ : ዘ : ሎው ፤ ዘ : ፎሪን : ሪሊሽንስ : ሎው : (፲፱፻፶፭ : 9 : ም.) ተራ : ቀጥር : ፩፻፳፮ : ገጽ : ፬፻፳፪ :

ኢንተርናሲዮናል : የሆነ : አስገዳጅነት : ይኖረዋል ። ይህም : ማለት : በእንደዚህ : ዓይነት : ጉዳይ : ላይ : ክርክር : ቢነሳ : በሀገሪቱ : ላይ : አስገዳጅነት : እንዲኖረው : የሀገሪቱ : ፍርድ : ቤቶች : አያዝዙም ። ነገር : ግን : ክርክሩ : የቀረበው : ለኢንተርናሲዮናል : ሸንጎ : ከሆነ : የተባለው : ሸንጎ : በኢንተርናሲዮናል : ሕጎችና : ልምዶች : መሠረት : ውሉ : በኢትዮጵያ : ላይ : ተፈጻሚነት : ያለው : ግዴታ : እንዲሆን : ለመወሰን : ይችላል ።

በኢንተርናሲዮናል : ሕግ : ሊቅነታቸው : የታወቀላቸው : ፕሮፌሰር : ቢሾፕ : ከሐክስዎርዝስ : ዳይጀስት : አፍ : ኢንተርናሺናል : ሎው : እንደጠቀሱት : “ በሀገሪቱ : ፍርድ : ቤቶች : ወይም : በአስተዳደሩ : ባለሥልጣኖች : ተፈጻሚ : እንዲሆን : ትእዛዝ : ሊሰጥበት : ባይችልም : እንኳ ፤ አንድ : ውል : የኢንተርናሲዮናል : አስገዳጅነት : እንዳለው : ሆኖ : ሊኖር : ይችላል ።”²⁸

ስለዚህ : አንድ : ውል : በሀገሪቱ : ውስጥ : ሊፈጸም : ግዴታ : ባይሆንም : እንኳ ፤ በፓርላሜንቱም : ሆነ : ወይም : በአስፈጻሚው : ክፍል : የወጣ : ሕግ : የኢትዮጵያን : መንግሥት : በዚያ : ውል : የተነሳ : ከሚደርሱበት : የኢንተርናሲዮናል : ግዴታዎች : ሊያድነው : አይችልም ። ይህም : የሚሆንበት : ምክንያቱ : ከዚህ : ቀጥሎ : ያለው : ነው ።

ውል : የመዋዋል : ሥልጣን : የሚገኘው : ከሕገ : መንግሥቱ : ስለሆነ ፤ የአንድን : ሀገር : ሕገ : መንግሥት : የሚጥስ : ውል : በዚያ : አገር : ውስጥ : ተፈጻሚነት : ሊኖረው : አይችልም ። ስለዚህም : አንድ : ውል : ሕገ : መንግሥቱን : የሚቃረን : አንቀጽ : የያዘ : ይሆን : ዘንድ : በሕግ : አይፈቀድም ።

ሠ/ አንዳንድ : ውሎችን : ለማስፈጸም : በሀገሩ : ሕጎች : መሠረት : መደረግ : ስለሚገባው : ነገር ፤

ተጨማሪ : ድርጊት : ሳያስፈልጋቸው : በቀጥታ : በሥራ : ላይ : ለመዋል : በሚችሉትና : በማይችሉት : ውሎች : መካከል : ያለውን : ልዩነት : በቅድሚያ : ማመልከቱ : ጠቃሚ : ይሆናል ። ባይኖር : በሚገባ : እንዳመለከቱት ፤ በገዛ : ራሱ : ተፈጻሚ : የሚሆን : ውል : አንቀጾች : ተጨማሪ : የሕግ : ድጋፍ : ሳያስፈልጋቸው : በሥራ : ላይ : ለመዋል : የሚችሉ : ናቸው ። በቀጥታ : ተፈጻሚ : ስለመሆኑ : ውሉ : ምንም : በማይገልጽበት : ጊዜ ፤ የውሉ : ዓይነት : በገዛ : ራሱ : ለመፈጸም : የሚገባ : ሆኖ : ሲገኝ : ሌላ : ተጨማሪ : የሕግ : ድጋፍ : ሳያሻው : ውሉ : በሥራ : ላይ : እንዲውል : እንደሚያዝ : ሆኖ : ትርጉም : ይሰጠዋል ። በቀጥታ : በሥራ : ላይ : የመዋል : ችሎታ : የሌለው : ውል : ግን : ተጨማሪ : የሕግ : ድጋፍ : ወይም : ሌላ : ተመሳሳይ : እርዳታ : ካልተሰጠው : በቀር : ተፈጻሚ : ሆኖ : በሥራ : ላይ : ለመዋል : አይችልም ።²⁹

ለተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፴ : ገደብ : በሚያበጀው : “ ይሁን : እንጂ ” : በሚለው : ንዑስ : ዓረፍተ : ነገር : ውስጥ : የተዘረዘሩት : ውሎች : በኢትዮጵያ : ፍርድ : ቤቶች : ተፈጻሚ : ይሆኑ : ዘንድ : ውሎቹ : በፓርላማ : የተፈቀዱበት : የአዋጅ : ድጋፍ : እንዲኖራቸው : ያሻል ።

28. ዊልያም : ደብልዩ : ቢሾፕ : ጁጊየር : ኢንተርናሺናል : ሎው : ኬስ : ኤንድ : ማቴሪያልስ : (፪ኛ : ኦትም : ፲፱፻፶፭ : ዓ : ም :) ገጽ : ፩፻፵፮ ።
29. ኤልበርት : ኤም : ባይርድ : ጁጊየር : ትሪቲስ : ኤንድ : ኤክስኩቲቭ : አግሪሜንትስ : ኢን : ዘ : ዩናይትድ : ስቴትስ : (፲፱፻፶፫ : ዓ : ም :) ገጽ : ፪፻፪ ።

በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ በአምስተኛው ፡ ዓረፍተ ፡ ነገር ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ የፓርላሜንቱ ፡ መቀበል ፡ ሳያስፈልጋቸው ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ ስለሚያጸድቋቸው ፡ ውሎች ፡ የሆነ ፡ እንደሆነ ፤ እነዚህን ፡ ውሎች ፡ የሚመለከት ፡ ክርክር ፡ በፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ቢነሳ ፡ ውሎችን ፡ እንደ ፡ ሕጋዊ ፡ አድርገው ፡ ለመውሰድ ፡ እንዲችሉ ፡ ይረዳቸው ፡ ዘንድ ፡ የአስፈጻሚው ፡ ክፍል ፡ ማስታወቂያ ፡ ስለነዚህ ፡ ውሎች ፡ ቢያወጣ ፡ የሚበጅ ፡ ይሆናል ።

ኢትዮጵያ ፡ ከመጀመሪያዎቹ ፡ ፈራሚ ፡ ሀገሮች ፡ አንዷ ፡ በመሆን ፡ የተቀበለችው ፡ የተባበሩት ፡ መንግሥታት ፡ ድርጅት ፡ ቻርተር ፡ አንቀጽ ፡ ፶፮ ፡ እና ፡ ፶፰ ፡ በገዛ ፡ ራሳቸው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለመዋል ፡ ለማይችሉት ፡ አናቅጸት ፡ ምሳሌዎች ፡ ሆነው ፡ ሊጠቀሱ ፡ ይችላሉ ። እነዚህ ፡ የቻርተሩ ፡ አናቅጸት ፡ ለያንዳንዱ ፡ ሰው ፡ መብትና ፡ ግዴታ ፡ ሊፈጥሩ ፡ የሚችሉት ፡³⁰ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለመዋል ፡ የሚያስችላቸው ፡ የሀገሩ ፡ ደጋፊ ፡ ሕግ ፡ የወጣላቸው ፡ እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ።³¹ በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፡ (አንዳንድ) ፡ የሕገ ፡ መንግሥት ፡ አናቅጸት ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነት ፡ ካልተደነገጉ ፡ በስተቀር ፡ አንዳንድ ፡ ድርጊቶች ፡ መደረግ ፡ የለባቸውም ፡ ይላሉ ። ለምሳሌ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፶ ፡ “ሌላውን ፡ ሰው ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነት ፡ በሚፈቅደው ፡ መሠረት ፡ አኳኝን ፡ ካልሆነ ፡ በቀር ፡ ለውጭ ፡ አገር ፡ አሳልፎ ፡ መስጠት ፡ አይቻልም” ፡ ሲል ፡ ይደነግጋል ።

በገዛ ፡ ራሳቸው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለመዋል ፡ የሚችሉት ፡ ውሎች ፡ ግን ፡ ውጤት ፡ ለማስገኘት ፡ ወይም ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለመዋል ፡ ምንም ፡ ዓይነት ፡ ተጨማሪ ፡ የሕግ ፡ ድጋፍ ፡ አያስፈልጋቸውም ።

ክፍል ፡ ፪ ፡

የውሎች ፡ የበላይ ፡ ሕግነትና ፡ የሚያስከትሉት ፡ ውጤት ፡

ዋጋ ፡ ሊያሰጡት ፡ የሚያስችሉትን ፡ አስፈላጊ ፡ ነገሮች ፡ አሟልቶ ፡ የያዘና ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ የተፈጸመ ፤ ኢትዮጵያ ፡ ተካፋይ ፡ የሆነችበት ፡ አንድ ፡ ውል ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ መሠረት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ሁኖ ፡ በሀገሪቱ ፡ ውስጥ ፡ ተፈጻሚነት ፡ ይኖረዋል ።

በጊዜው ፡ ጸንተው ፡ የነበሩትን ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ውሎች ፡ ስምምነቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ የ፲፱፻፵፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ አካል ፡ ስለሚያደርጋቸው ፡³² የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊት ፡ የተደረጉትም ፡ ውሎች ፡ ተፈጻሚነት ፡ አላቸው ። ከዚህም ፡ ትእዛዝ ፡ ወሰን ፡ በኋላ ፡ ስለ ፡ ሕዝባዊ ፡ መብት ፡ በወጣው ፡ የ፲፱፻፵፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፱ ፡ እንዲሰፋ ፡ ተደርጓል ። አዋጁም ፡ አሁን ፡ የሚገ

30. ብራዩርሊ ፤ እላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፲፮ ፡ የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፡ ፩፻፲፮ ፡ ይመለከታል ።
 31. ውልን ፡ የሚያሟላ ፡ ሕግ ፡ ማለት ፡ ራሱን ፡ በራሱ ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ የማይችልና ፡ ስምምነት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ ውሎም ፡ ውጤት ፡ እንዲያስገኝ ፡ ለማድረግ ፡ የሚወጣ ፡ ሕግ ፡ ነው ።
 32. የኤርትራን ፡ ግዛት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ መንግሥት ፡ ውስጥ ፡ በፌዴሬሽን ፡ የመቀላቀልና ፡ የመጨመር ፡ የ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ አንቀጽ ፡ ፮ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡ ፲፪ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡

ኑት : ውሎች ፤ የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶችና : ግዴታዎች : ወደፊት : በሚደረጉ : ወይም : በሚጸድቁ : ውሎች ፤ የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶችና : ግዴታዎች : እንዲሁም : በአስፈጻሚው : ክፍል : በተደረጉ : ስምምነቶች።³³ ላይ : ተጨምረው : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : የበላይ : ሕግ : በመሆን : ተፈጻሚነት : አላቸው።³⁴ በማለት : ይደነግጋል ። ሆኖም : ወደፊት : እንደሚገለጸው : ሁሉ : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : የተደረጉትም : ሆኑ : ወይም : የጸደቁት : ውሎች : ከዚያ : ወዲህ : ከተደረጉት : ውሎች : ጋር : በበላይ : ሕግነት : ረገድ : ተመሳሳይ : ደረጃ ፤ የላቸውም ።

ሀ/ የሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : ትንታኔ ፤

የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : የእንግሊዝኛው : ጽሑፍ : ወደ : አማርኛ : ሲተረጎም : እንዲህ : ይላል ።

“የአሁኑ : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ኢትዮጵያ : ተካፋይ : ከምትሆንባቸው : የኢንተርናሲዮናል : ውሎች ፤ ስምምነቶችና : ግዴታዎች : ጋር : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : ግዛት : የበላይ : ሕግ : ስለሚሆኑ : ወደፊትም : የሚወጡ : ሕጎች : (አዋጆች) ፤ ድንጋጌዎች ፤ ትእዛዞች ፤ ፍርዶች ፤ ውሳኔዎችና : ድርጊቶች : ሁሉ : ከዚህ : ሕገ : መንግሥትና : ኢትዮጵያ : ተካፋይ : ከምትሆንባቸው : የኢንተርናሲዮናል : ውሎች ፤ ስምምነቶችና : ግዴታዎች : ጋር : የማይስማሙ : ሆነው : ሲገኙ : ዋጋ : የሌላቸውና : የማያገለግሉ : ይሆናሉ ። (አንክሮው : የደራሲው : ነው) ።

በመጀመሪያ : በአማርኛ : የተጻፈው : የዚህ : አንቀጽ : ጽሑፍ : ከእንግሊዝኛው : የሚለይ : መሆኑን : ማስተዋል : ያሻል ። የሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : የአማርኛ : ጽሑፍ : እንደሚከተለው : ይነበባል ።

“ይህ : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ኢትዮጵያ : ተካፋይ : ከምትሆንባቸው : ከኢንተርናሲዮናል : ውሎች : ከዓለም : ስምምነቶችና : ግዴታዎች : ጋር : ባንድነት : ሆኖ : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : የበላይ : ሕግ : ይሆናል ። ወደፊትም : የሚሠሩ : ሕጎች : ድንጋጌዎች : ውሳኔዎች : ሁሉ : ከዚህ : ሕገ : መንግሥት : ጋር : የማይስማሙ : ሲሆኑ : ዋጋ : የሌላቸውና : የማያገለግሉ : ይሆናሉ ።”

በዓረፍተ : ነገር : አሰካክ : ረገድ : የእንግሊዝኛው : ጽሑፍ : እንደ : አማርኛው : በሁለት : አጭጭር : ዓረፍተ : ነገሮች : ሳይሆን : በአንድ : ረጅም : ዓረፍተ : ነገር : በመቅረቡ : ረገድ : ካለው : ልዩነት : ሌላ ፤ በሁለቱ : ጽሑፎች : መካከል : ያሉት : ልዩነቶች : የሚቀጥሉት : ናቸው ።

፩/ የእንግሊዝኛው : ጽሑፍ : “የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : ግዛት” : እና : “የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች” : ሲል : አማርኛው : በነዚህ : ሐረጎች : ሥፍራ : “የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት” : እና : “የዓለም : ስምምነቶች” : ይላል ።

33. የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ ፤ በ፲፱፻፵፮ : ዓ.ም : እንደወጣው : የሕዝባዊ : መብት : አዋጅ : ቁጥር : ፩፻፴፱ : አንቀጽ : ፩ : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : የበላይ : ሕግ : ይሆናሉ : ከሚላቸው : የውሎች : ዓይነት : ዝርዝር : ውስጥ : “በመንግሥቱ : የአስፈጻሚው : ክፍል : የተደረጉትን : ስምምነቶች” : (Executive Agreements) : የማይጨምር : መሆኑን : መገንዘብ : ያሻል ።
 34. በ፲፱፻፵፮ : ዓ.ም : ስለ : ሕዝብ : መብት : የወጣ : አዋጅ ፤ ቁጥር : ፩፻፴፱ : አንቀጽ : ፩ : ነጋሪት : ጋዜጣ : ፲፫ኛ : ዓመት : ቁጥር : ፫ ።

፪/ “ትእዛዞች” : እና : “ድርጊቶች” : የሚሉት : የሕግ : ቃላት : በአማርኛው : ጽሑፍ : ውስጥ : ጨርሶ : የሉም ።

፫/ “ከእነዚህም : ጋር” : (therewith) የሚለው : የአነጋገር : ስልት : በእንግሊዝኛው : ጽሑፍ : ውስጥ : የገባው : ሕገ : መንግሥቱንና : ውሎችን : ለማመልከት : ሲሆን ፤ በዚህ : አንጻር : የአማርኛው : ሐረግ : “ከዚህ : ሕገ : መንግሥት : ጋራ : የማይስማሙ : ሲሆኑ” : የሚል : ነው ። ይህም : የመጨረሻው : ልዩነት : ወደፊት : እንደሚገለጸው : በሁለቱ : ጽሑፎች : መካከል : ትልቅ : ልዩነትን : ይፈጥራል ።

ለ/ በአንቀጽ : ፩፻፳፪ : ውስጥ : ስላሉት : ልዩ : ልዩ : ቃላት : ትርጉም ፤

፩/ በመጀመሪያ : “ኢንተርናሲዮናል” : የሚለው : ቃል : የሚያመለክተው : ኢትዮጵያ : ከሌላ : ሀገር : ወይም : ሀገሮች : ወይም : የኢንተርናሲዮናል : ድርጅቶች : ጋራ : ያደረገችውን : ውል : ስምምነት : ወይም : ግዴታ : ሲሆን ፤ ሁለተኛም : እንደነዚህ : ያሉት : ውሎች : ሥራ : ላይ : የሚውሉት : በኢንተርናሲዮናል : ሕግ : መሠረት : መሆኑን : ነው ።

፪/ “ውል” : በሁለት : ወይም : ከሁለት : በበለጠ : አገሮች : ወይም : የኢንተርናሲዮናል : ድርጅቶች : መካከል : ሙሉ : ሥልጣን : ባላቸው : እንደራሴዎቻቸው : ተፈርዖ : በመካከላቸው : ግንኙነትና : ግዴታን : በመፍጠር : የተዋዋይዎቹ : ሕገ : መንግሥት : በሚያዘው : መሠረት : በከፍተኛዎቹ : ባለሥልጣኖች : ጸድቆ : በጽሑፍ የሰፈረ : ስምምነት : ነው ።

እዚህ : ላይ : የኩንሴሲዮን : ውል : በአንድ : ሀገርና : በሌላ : ሀገር : ወይም : የኢንተርናሲዮናል : ድርጅት : መካከል : የሚደረግ : ውል : ሳይሆን ፤ በአንድ : ሀገር : አንድ : ገንዘቡን : በሥራ : ላይ : ለማዋል : በሚፈልግ : ሰው : ወይም : ኩባንያ : መካከል : የሚደረግ : ውል : በመሆኑ : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነት : አለመሆኑን : መገንዘብ : ያሻል ።³⁵ ከዚህም : የተነሳ : ቁጥራቸው : በጣም : አነስተኛ : ከሆኑ : የተለዩ : ጉዳዮች : በቀር : አንድ : የኩንሴሲዮን : ውል : በጠቅላላው : በኢንተርናሲዮናል : ሕግም : ሆነ : ወይም : ከዚያ : ውስጥ : በውል : ሕግ : ሳይሆን : በተዋዋይ : ሀገር : መንግሥት : ሕግ : መሠረት : የሚወሰን : ይሆናል ።

፫/ “ስምምነት” : (ኮንቪንሺን) : የሚለው : ቃል : አብዛኛውን : ጊዜ : በብዙ : ተዋዋዮች : ወይም : በሁለት : ተዋዋዮች : መካከል : የሚደረግ : ጠባዩ : ቴክኒካል : የሆነ : ስምምነትን : ወይም : ባንዳንድ : የተለዩ : የሥራ : መስኮች : በሀገሮች : መካከል : ያለውን : ግንኙነት : የሚወስነው : የውል : ዓይነት : ነው ። ይህንኑ : በመደገፍ : ማየርስ : እንዲህ : ሲሉ : ጽፈዋል ።

“ስምምነት : (ኮንቪንሺን) : በብዙ : ድርጅቶች : መካከል : የአንድ : ሰፊ : አርእስት : አካል : ስለሆነ : የተለዩ : ጉዳይ : የሚመለከት : ሰነድ : መደበኛ : ስም : ሆኗል”³⁶ ። ስለዚህ : ይህ : ቃል :- ፩/ በብዙ : ተዋዋዮች : መካከል : የተደረገ : የሕግ : መሥራቾች : ውሎችን ፤ ፪/ በዓለም : መንግሥታት : ማኅበር : ወይም : በተባበሩት :

35. ኤን : ማርች : ሐኒንግስ ፤ ኢንተርናሲዮናል : ሎው : ኢን : ኤ : ነትሺል : (፲፱፻፶፪ : 9 : ም) ገጽ : ፵፮ ።
36. ዴቪስ : ፒ : ማየርስ : “የውሎች : ስምና : ወሰን” : አሚሪካን : ጂርናል : አፍ : ኢንተርናሲዮናል : ሎው : ፶፩ኛ : ሾልዮም : (፲፱፻፶፯ : 9 : ም) ገጽ : ፭፻፹፯ ።

መንግሥታት ፡ ድርጅት ፡ አማካይነት ፡ የተደረጉ ፡ ውሎችን ፤ ፫/ በኢንተርና
 ሲዮናል ፡ የሠራተኞች ፡ ድርጅትና ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ቀይ ፡ መስቀል ፡ ድርጅቶች ፡
 ተደራዳሪነት ፡ የተደረጉትን ፡ እንደነገሩ ፡ ሁኔታ ፡ የሠራተኞችና ፡ የቀይ ፡ መስቀል ፡
 ስምምነቶችን ፡ ያጠቃልላል ።

፬/ “ግዴታ” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ ሁለት ፡ ትርጉም ፡ ሊኖረው ፡ ይችላል ። ሰፋ
 ባለ ፡ ትርጓሜው ፡ ሲገባ ፤ ኢትዮጵያ ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ማክበር ፡
 የሚገባትን ፡ (ያለባትን) ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታዎች ፡ ይመለከታል ።³⁷ ስለዚህ
 ህም ፡ በተባበሩት ፡ መንግሥታት ፡ የጸጥታው ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ ውሳኔ ፡ መሠረት ፡
 ወታደሮችን ፡ ወደ ፡ ከራያና ፡ ከጎንጎ ፡ መላክ ፤ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግን ፡ ማክበርና ፡
 የመሰብሰብትን ፡ ግዴታዎች ጠብቆ ፡ መገኘቱ ፡ ለዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ግዴታ ፡ ምሳሌ ፡
 ሆነው ፡ ይጠቀሳሉ ።³⁸ ጠብብ ፡ ባለው ፡ አባባል ፡ ሲገባ ፡ ደግሞ ፤ ኢትዮጵያ ፡ የገባች
 ባቸውን ፡ የውል ፡ ሁኔታዎች ፡ ወይም ፡ የውል ፡ ግዴታዎች ፡ ያመለክታል ። ለዚህም ፡
 ዓይነቱ ፡ አገባብ ፡ ብሔራዊ ፡ ብድርን ፡ በወቅቱ ፡ መክፈል ፡ ምሳሌ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል።³⁹

“ግዴታ” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡
 ውስጥ ፡ የገባው ፡ ሰፋ ፡ ወይም ፡ ጠባብ ፡ ባለው ፡ ትርጓሜው ፡ መሆኑን ፡ ለመናገር ፡
 ያስቸግራል ። በሆንም ፡ የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡ ደራሲ ፡ ቃሉ ፡ የገባው ፡ ጠብብ ፡ ባለው ፡ ትር
 ጓሜው ፡ ነው ፡ ባይ ፡ ነው ። በነገራችን ፡ ላይ ፤ “ግዴታ” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ የኢንተር
 ናሲዮናል ፡ ውሎችና ፡ ስምምነቶች⁴⁰ ፡ ሁሉ ፡ አስቀድመው ፡ መጽደቅ ፡ እንደሚገባ
 ቸው ፡ በሚያዝዘው ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በአንቀጽ ፡ ፴ ፡ ውስጥ ፡ አልተጠቀሰም ።

“የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታ” ፡ የሚለውን ፡ ሐረግ ፡ በሰፊው ፡ ትርጉሙ ፡ ለማ
 ስረዳት ፡ በቀሩት ፡ የሰለጠኑት ፡ ሀገሮች ፡ ያለው ፡ ልማዳዊ ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡
 በኢትዮጵያም ፡ ውስጥ ፡ ተፈጻሚ ፡ ስለመሆኑ ፡ ሰፊና ፡ ብርቱ ፡ ጥናት ፡ ማድረግ ፡ የሚ
 ያሻው ፤ ራሱን ፡ የቻለ ፡ ትልቅ ፡ አርእስት ፡ በመሆኑ ፤ ይህ ፡ ድርሰት ፡ እዚያ ፡ ውስጥ ፡
 ገብቶ ፡ ለማብራራት ፡ አይቃጠም ። ስለዚህ ፡ “ግዴታ” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ እዚህ ፡
 ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የገባው ፡ በጠባቡ ፡ ትርጓሜው ፡ ብቻ ፡ ነው ።

፭/ “የበላይ ፡ ሕግ” ፡ የሚለው ፡ ሐረግ ፡ የሚያመለክተው ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡
 መንግሥትና ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ እንደተመለከተው ፡ ውሎችም ፡ ጭምር ፡ በኢትዮ
 ጵያ ፡ የሕጎች ፡ ማዕረገ ፡ ድርገት ፡ አርከን ፡ ውስጥ ፡ የሕጎች ፡ ሁሉ ፡ የበላይ ፡ መሆኑ
 ቸውንና ፡ ከእነርሱም ፡ ጋር ፡ የማይስማሙ ፡ ሕጎች ፡ ሁሉ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማ
 ያገለግሉ ፡ ሆነው ፡ እንዲፈረሱ ፡ የኢትዮጵያ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ የሚያዝዙ ፡ መሆናቸ
 ውን ፡ ነው ።⁴¹

37. ቻርለስ ፡ ጂ ፡ ፈንዌክ ፤ ኢንተርናሲዮናል ፡ ሎው ፡ (፩ኛ ፡ እትም ፡ ፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፩፻፲ ።
 38. በ፲፱፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የወጣው ፡ የባሕር ፡ አዋጅ ፤ ቁጥር ፡ ፩፻፴፯ ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፩ ፡ ነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡
 ፲፫ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፩ ፡
 39. እላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፱ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ትእዛዝ ፡ ፵፮ ፡ አንቀጽ ፡ ፳፭ ፡ (ሰ) ፡ በነጋሪት ፡ ጋዜጣ ፡
 ፳፭ኛ ፡ ዓመት ፡ ቁጥር ፡ ፳፫ ፡ ይመለከታል ።
 40. “የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነት” ፡ የሚለው ፡ ስያሜ ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ በአንቀጽ ፡
 ፴ ፡ እና ፡ ፶ ፡ እንደተመለከተው ፡ ሁሉ ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ ውስጥ ፡ አልተመለከተም ።
 41. አር ፡ ሲ ፡ ሚንስ ፤ ፡ በመንግሥት ፡ የአስተዳደር ፡ ሥነ ፡ ሥርዓት ፡ የተወሰኑ ፡ ጉዳዮችን ፡ በፍርድ ፡
 ቤት ፡ እንደገና ፡ የማየት ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ የተደገፈ ፡ ሥልጣን ፡ መነሻ ፡ ጥያቄዎች” ፡ የኢትዮጵያ ፡
 የሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፫ኛ ፡ ሾልዩም ፡ (፲፱፻፶፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡) ገጽ ፡ ፩፻፶፱ ፡

እነዚህ ፡ ሁሉ ፡ ቃላት ፡ ባንድነት ፡ ተጠቃለው ፡ ሲታዩ ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡ ተፈጽመው ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተካፋይ ፡ የምትሆንባቸው ፡ የኢን ተርናሲዮናል ፡ ውሎች ፤ ስምምነቶች ፡ ወይም ፡ ግዴታዎች ፡ ከሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋራ ፡ ባንድነት ፡ በኢትዮጵያ ፡ የሕጎች ፡ ማዕረገ ፡ ድርገት ፡ አርከን ፡ ውስጥ ፡ ለተ ራዎቹ ፡ ሕጎች ፡ የበላይ ፡ መሆናቸውን ፡ በግልጽ ፡ ያመለክታሉ ።⁴²

ሐ/ የውል ፡ የበላይ ፡ ሕግነት ፡ ምርምር ፡ ውጤት ፤

በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡ የተ ፈጸሙ ፡ ውሎች ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ እንዲሆኑ ፡ ሕገ ፡ መን ግሥቱ ፡ ያዝዛል ።

ከዚህም ፡ በቀር ፡ በእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ያለው ፡ ስለበላይነት ፡ የሚ ናገረው ፡ ሐረግ ፤ ከሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋራ ፡ የማይስማሙ ፡ ወደፊት ፡ የሚወጡ ፡ ሕጎች ፡ (አዋጆች) ፤ ድንጋጌዎች ፤ ትእዛዞች ፤ ፍርዶች ፤ ውሳኔዎችና ፡ ድርጊቶች ፣⁴³ ሁሉ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማያገለግሉ ፡ መሆናቸውን ፡ በግልጽ ፡ ሲያዝ ፤ ከኢንተር ናሲዮናል ፡ ውሎች ፡ ጋራም ፡ የማይስማሙቱ ፡ ይኸው ፡ እንደሚፈጸምባቸው ፡ በግ ልጽ ጣይናገርም ፡ ግምት ፡ ለመውሰድ ፡ ይቻላል ። ይህም ፡ ማለት ፡ በመንግሥቱ ፡ የሕግ ፡ አውጪም ፡ ሆነ ፡ ወይም ፡ በአስፈጻሚው ፡ ክፍል ፡ የወጣ ፡ ማናቸውም ፡ ሕግ ፡ (አዋጅ) ፡ በዳኝነትም ፡ ሆነ ፡ ወይም ፡ በአስተዳደሩ ፡ ክፍል ፡ የተሰጠ ፡ ማናቸውም ፡ ውሳኔ ፡ ወይም ፡ ድርጊት ፡ ከዚህ ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ጋር ፡ የሚቃረን ፡ ሆኖ ፡ ሕገ ፡ መንግ ሥቱን ፡ ከጣሰ ፡ በሕገ ፡ መንግሥት ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ዋጋ ፡ የሌለውና ፡ የማያገለግል ፡ ይሆናል ። ሕገ ፡ መንግሥቱን ፡ ይጥሳል ፡ ከተባለም ፡ የሕግ ፡ ኃይል ፡ ፍርት ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ እንዲውል ፡ በኢትዮጵያ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ትእዛዝ ፡ አይሰጥበትም ።

በሌላ ፡ በኩል ፡ ደግሞ ፤ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ የአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ የበላይ ፡ ከሆ ነው ፡ ሕግ ፡ ጋራ ፡ የማይስማሙ ፡ ሆነው ፡ ሲገኙ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማያገለግሉ ፡ ስለሚሆኑት ፡ የሕጎችና ፡ (አዋጆች) ፡ የመንግሥት ፡ ድርጊቶች ፡ ዝርዝር ፡ ውስጥ ፡ “ትእዛዝ” ፡ እና ፡ “ድርጊት” ፡ ያልገቡ ፡ ስለሆነ ፤ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ መሠረት ወደፊት ፡ የሚወጡ ፡ “ትእዛዞችና” ፡ ድርጊቶች ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማያገለግሉ ፡ ተብለው ፡ ሊሻሩ ፡ አይችሉም ። በሁለቱ ፡ ጽሑፎች ፡ መካከል ፡ አለመስማማት ፡ ሲፈ ጠር ፡ አማርኛ ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፮ ፡ መሠረት ፡ የሀገ ሪቱ ፡ መደበኛ ፡ ቋንቋ ፡ ስለሆነ ፡ የአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ከእንግሊዝኛው ፡ ይልቅ ፡ ተቀባይነት ፡ ያለው ፡ መሆኑ ፡ እሙን ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፤ ይህ ፡ አስተሳሰብ ፡ ትክክ ለኛ ፡ ነው ፡ ሊባል ፡ አይችልም ። ሕጎች ፡ (አዋጆች) ፡ ድንጋጌዎች ፤ ፍርዶችና ፡ ውሳ ኔዎች ፡ ከንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ጋራ ፡ የማይስማሙ ፡ ሲሆኑ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማያገለግሉ ፡ ይሆናሉ ፡ ከተባለ ፤ “ትእዛዞች” ፡ እና ፡ “ድርጊ ቶች” ፡ የበላዩን ፡ ሕግ ፡ እየጣሱ ፡ ፈራሽ ፡ የማይሆኑበት ፡ ምክንያት ፡ የለም ።

በእንግሊዝኛውና ፡ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ መካከል ፡ ያለው ፡ ልዩነት ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ከእንግሊዝኛ ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡ ሲተረጎም ፡ የተዘለለ ፡ ስለሚመስልና ፡

42. ጂ ፡ ከሸችናቪች ፤ “በኢትዮጵያ ፡ የሕጎች ፡ ማዕረገ ፡ ድርገት ፡ አርከን ፡ ደረጃ” ፡ የኢትዮጵያ ፡ የሕግ ፡ መጽሔት ፡ ፩ኛ ፡ ቦልዩም ፡ ፲፱፻፶፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ገጽ ፡ ፩፻፫ ፡

43. “ድርጊት” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ በሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የገባው ፡ በአንድ ፡ ሰው ፡ ላይ ፡ ግዴታ ፡ የሚያስከትሉትን ፡ የመንግሥትን ፡ አድራጎቶች ፡ ለማመል ከት ፡ ነው ።

አንቀጾንም ፡ በአንክሮ ፡ ሲያነቡት ፡ ትክክለኛ ፡ መሰሎ ፡ የሚታየው ፡ የተዘለሉትን ፡
ቃላት ፡ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ ጨምሮ ፡ ማንበቡ ፡ ስለሆነ ፤ የዚህ ፡ ጽሑፍ ፡
ደራሲ ፡ የአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ የሚያዝዘውን ፡ ሁሉ ፡
ጨምሮ ፡ እንደያዘ ፡ ሆኖ ፡ መነበብ ፡ አለበት ፡ ባይ ፡ ነው ።

ከዚህ ፡ ሌላ ፡ ቀደም ፡ ሲል ፡ እንደተገለጸው ፡ ሁሉ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግ
ሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ በእንግሊዝኛው ፡ “ከነዚህም ፡ ጋራ ፡ የማይሰማሙ” ፡ በሚ
ለው ፡ ፋንታ ፡ አማርኛው ፡ የሚለው ፡ “ከዚህ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ የማይሰ
ማሙ” ፡ ስለሆነ ፤ በሁለቱ ፡ ጽሑፎች ፡ መካከል ፡ ሌላ ፡ ልዩነት ፡ አለ ።

በእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ የገባው ፡ “ከነዚህም ፡ ጋራ” ፡ የሚለው ፡
ቃል ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱንና ፡ ውሎችን ፡ የሚያመለክት ፡ ይመስላል ። በሌላ ፡ በኩል ፡
ግን ፡ አማርኛው ፡ የሚጠቀምበት ፡ ሐረግ ፡ “ከዚህ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋራ ፡ የማይ
ሰማሙ---” ፡ ስለሚል ፤ ውሎችን ፡ አይጨምርም ።

የምንነጋገርበት ፡ አንቀጽ ፡ በረጅምና ፡ ውስብስብ ፡ ዓረፍተ ፡ ነገር ፡ የተጻፈ ፡
በመሆኑ ፡ የተባለው ፡ መፋለስ ፡ ሊደርስ ፡ የቻለው ፡ በመጥፎ ፡ ትርጉም ፡ ምክንያት ፡
ነው ። በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ በሁለቱም ፤ ማለት ፡ በአማ
ርኛውና ፡ በእንግሊዝኛውም ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፤ ሕገ ፡ መንግሥቱና ፡ የኢንተርናሲዮ
ናል ፡ ውሎች ፡ ባንድነት ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ እንዲሆኑ ፡
መታዘዙ ፤ የሕጎች ፡ ሁሉ ፡ የበላይ ፡ በመሆንና ፡ ወደፊትም ፡ በሚወጡ ፡ ብሔራዊ ፡
ሕጎች ፡ (አዋጆች) ፡ ላይ ፡ ገደብ ፡ በማበጀት ፡ ረገድ ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱና ፡ በውሎች ፡
መካከል ፡ የተፈጠረው ፡ ልዩነት ፡ በሕግ ፡ አውጪው ፡ ክፍል ፡ ታስቦ ፡ የተሠራ ፡ ሳይ
ሆን ፤ “ከነዚህም ፡ ጋራ” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ እንግሊዝኛው ፡ ወደ ፡ አማርኛ ፡
ሲተረጎም ፡ ከተደረገው ፡ ስህተት ፡ የተነሳ ፡ ነው ፡ ብሎ ፡ ለመደምደም ፡ ያስችላል ።
ያለበለዚያ ፡ ወደፊት ፡ የሚወጡ ፡ ሕጎች ፡ (አዋጆች) ፡ ድንጋጌዎች ፤ ትእዛዞች ፤
ፍርዶች ፤ ውሳኔዎችና ፡ ድርጊቶች ፡ ከነዚህ ፡ ጋራ ፡ (ከውሎች ፡ ጋራ) ፡ የማይሰማሙ ፡
ሲሆኑ ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸውና ፡ የማያገለግሉ ፡ ይሆናሉ ፡ ካልተባለ ፤ ውሎች ፡ የበላይ ፡
ሕግ ፡ አካል ፡ የሚሆኑበት ፡ ምክንያት ፡ የለም ።

“ከነዚህ ፡ ጋራ” የሚለው ፡ ልዩ ፡ የአነጋገር ፡ ስልት ፡ አገባቡ ፡ አሁን ፡ በምንነጋ
ገርበት ፡ አንቀጽ ፡ የእንግሊዝኛው ፡ ጽሑፍ ፡ ውስጥ ፡ እንደተመለከተው ፡ ሆኖ ፡ ሁለ
ቱንም ፡ ዓይነት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ማለት ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱንና ፡ ውሎችን ፡ ማመልከት
አለበት ። የአንቀጽ ፡ ትክክለኛ ፡ ትርጉምና ፡ ስለ ፡ በላይነት ፡ የሚናገረው ፡ ክፍል ፡
ባሕረ ፡ ሀሳብ ፡ ወደዚህ ፡ መደምደሚያ ፡ አሳብ ፡ ያመራሉ ።

ስለውል ፡ በምንነጋገርበት ፡ ጊዜ ፡ “የማያገለግሉና ፡ ዋጋ ፡ የሌላቸው ፡ ይሆናሉ”፡
የሚሉት ፡ የአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ ቃላት ፡ የሚያመለክቱት ፡ ውሉ ፡ በሀገሪቱ ፡ ውስጥ ፡
ምንም ፡ ኃይልና ፡ ውጤት ፡ ወይም ፡ አስገዳጅነት ፡ የሌለው ፡ መሆኑን ፡ ነው ። ከዚህም ፡
ቀደም ፡ ሲል ፡ በተሰጠው ፡ ምክንያት ፡ መሠረት ፡ እነዚህ ፡ ውሎች ፡ የሚያስከትሉት፡
የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታ ፡ የሚወስነው ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ ስለሆነ ፡ የተ
ጠቀሰው ፡ አፍራሽ ፡ ሐረግ ፡ በውሉ ፡ ውስጥ ፡ የተመለከተውን ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡
ግዴታ ፡ አያስቀረውም ። ስለዚህ ፡ አንድ ፡ ውል ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱን ፡ በመጣሱ ፡ በሀ
ገሪቱ ፡ ውስጥ ፡ ዋጋ ፡ ቢስ ፡ ቢሆንም ፤ ይህ ፡ በቂ ፡ ሆኖ ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡ መስክ፡
ዋጋ ፡ አያሳጣውም ። ኩህን ፡ እንደሚሉት ፡ ለአንድ ፡ ውል ፡ ወሰንና ፡ ገደብ ፡ ሊሠ

ራሳት : የሚገባው : በኢንተርናሲዮናል : ሕግ : በሚወስነው : እንጂ ፤ በብሔራዊ : ሕግ : ደረጃ : መሆን : የለበትም ።⁴⁴

ባጭሩ : የውል : የበላይ : ሕግነት : ሲባል : ሁለት : ነገሮችን : የግድ : የሚጠቅስ : መሆን : ይኖርበታል ። በውሉ : ውስጥ : ያሉት : የስምምነት : ሁኔታዎች : ከሕገ : መንግሥቱ : በቀር : ለቀሩት : ሕጎች : በሙሉ : የበላይ : ናቸው : (ተቀዳሚ ነት : አላቸው) ። ከዚህም : በቀር : የውል : ሁኔታዎች : ቀደም : ሲል : የወጡትን : ብሔራዊ : ሕጎችን : በመሻር : ብቻ : ሳይቆጠቡ : ወደፊት : በሚወጡትም : ብሔራዊ : ሕጎች : ላይ : ገደብ : ይጥላሉ : (ያበጁሉ) ። (ከገጽ : ፫፻፺፬ : እስከ : ፫፻፺፮ : ያለውን : ይመለከቷል) ። እዚህ : ላይ : የኢትዮጵያ : ሕገ : መንግሥት : እንደ : አምሳያው : የአሜሪካን : ሕገ : መንግሥት : ሳይሆን ፤ የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : (ማለት : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰) : በፊት : የተደረጉትን : ውሎች : የሀገሪቱ : የበላይ : ሕግ : አካል : አድርጎ : የማይቆጥራቸው : መሆኑን : መገንዘብ : ያስፈልጋል ።

ይህ : አስተሳሰብ : (ትርጉም) : የተመሠረተው : በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : ውስጥ : ባለው : በመጀመሪያው : “ይሆናል” : በሚለው : ቃል : ላይ : ነው ።

በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : ውስጥ : የሚገኘው : “ይሆናል” : የሚለው : ቃል : የገባው : በትንቢታዊ : የአነጋገር : ሥልት : ስለሆነ : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : የበላይ : ሕግ : አካል : የሚሆኑት : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : ወዲህ : ኢትዮጵያ : ያደረገቻቸው : ወይም : ከዚያ : ወዲህ : የተቀበለቻቸው : ውሎች : ብቻ : መሆን : አለባቸው : የሚል : ትርጓሜ : ሊሰጠው : ይገባል ። “ይሆናል” : የሚለው : ቃል : እዚህ : የገባው : ብዙ : ጊዜ : ሕግ : ሲረቀቅ : እንደሚደረገው : በትእዛዛዊ : አንቀጽ : አይደለም ። በሌላም : አገላለጽ : ቀጥሎ : በተሰጡት : ምክንያቶች : የቃሉ : አገባብ : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : በፊት : የተደረጉትን : ውሎች : አይጨምርም ።

ሀ/ በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ውስጥ : ጥርጣሬን : ለማስወገድ : ሲባል ላለፈ : ነገር : ወደፊት : ውጤት : ለማስገኘት : ባስፈለገ : ቁጥር : በ “ይሆናል” : ፋንታ : በማከታተል : “ነው” : የሚለው : ቃል : ገብቷል ። ለምሳሌ : በሕገ : መንግሥት : አናቅጸት : ቁጥር : ፩፻፳፫ ፤ ፩፻፳፬ ፤ ፩፻፳፭ እና : ፩፻፳፮ : ውስጥ : ያለው : በሌሎች : አናቅጸት : ውስጥ : አዘውትሮ : የገባው : “ይሆናል” : የሚለው : ቃል : ሳይሆን ፤ “ነው” : የሚለው : ትእዛዛዊ : አንቀጽ : ነው ። በእንደዚህ : ያለ : ሁኔታ : አንድ : ሰው : እነዚያ : አናቅጸት : የሚያመለክቱት : ያለፉ : ሁኔታዎችን : ነው : ለማለት : ይረዳው : ይሆናል ። አንቀጽ : ፩፻፳፪ : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : በፊት : ለነበሩትና : ከዚያም : ወዲህ : ለተደረጉት : ውሎች : ተመሳሳይ : ደረጃ : እንዲሰጣቸው : ተብሎ : የታቀደ : ቢሆን : ኖሮ : “ይሆናል” : በሚለው : ግሥ : ፋንታ : እሳይ : እተጠቀሱት : አናቅጸት : ውስጥ : እንደታየው : “ነው” : የሚለው : ግሥ : በገባ : ነበር ።

ለ/ የዚህ : አንቀጽ : የአማርኛው : ጽሑፍ : በትንቢታዊ : ሥልት : በገባው : “ይሆናል” : በሚለው : ቃል : ይጠቀማል ። በተሻሻለው : ሕገ : መንግ

44. እርተር : ኬ : ኩህን ፤ “ስምምነት : የመዋዋል : ሥልጣንና : የአንድ : ሀገር : የበላይ : ገዢነት : የተጠበቀ : መብት” : ኩሎምቢያ : ሎው : ሪቪው : ፯ኛ : ፻ልዩም : (፲፱፻ : ዓ : ም :) ገጽ : ፩፻፹፭ ።

ትሥ : አንቀጽ : ፩፻፳፮ : መሠረት : አማርኛ : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግ
ሥት : መደበኛ : ቋንቋ : በመሆኑ ፤ በአማርኛው : ጽሑፍ : የተመለከ
ተው : የመጀመሪያው : “ይሆናል” : የገባው : በትእዛዛዊ : አንቀጽ : ሳይ
ሆን : ጊዜው : ትንቢት : በሆነ : የአነጋገር : ሥልት : ነው ። ሆኖም :
ሁለተኛው : “ይሆናል” : የሚለው : ቃል : የገባው : ቃሉ : በትእዛዛዊ :
አንቀጽነት : ባለው : ትርጉም : ነው ።

ሐ/ በሕገ : ውስጥ : በቀጥታ : ካልተገለጸ : በቀር : አንድ : አዲስ : የወጣ :
ሕግ : (አዋጅ) : ወደኋላ : ተመልሶ : ለመሥራት : አለመቻሉ : የተረጋ
ገጠ : የሕግ : ደንብ : ነው ። በዚህ : መሠረት : የተሻሻለው : ሕገ : መን
ግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : በውስጠ : ታዋቂነት : ሕገ : መንግሥቱ : ከመ
ውጣቱ : በፊት : የተደረጉትን : ውሎች : ወደኋላ : ተመልሶ : የበላይ :
ሕግ : አካል : ሆነው : እንዲቆጠሩ : ያደርጋቸዋል : ተብሎ : ሊተረጎም :
አይገባም ።

መ/ በመጨረሻም : የዚህ : ጽሑፍ : ደራሲ : በሕግ : አውጪው : ክፍል : ሆነ :
ተብሎ : የተሠራ : ነገር : እንዳለ : ለማወቅ : ያደረገው : የመጠያየቅ :
ጥናት : ውጤት : የአሁኑ : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : ለተ
ደረጉት : ውሎች : በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ :
አማካይነት : የበላይ : ሕግነት : ደረጃ : የመስጠት : እቅድ : እንዳለ : አድ
ርጎ : የሚቆጥረውን : አስተሳሰብ : የማይደግፍ : ሆኗል ።

ስለዚህ : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : የአሁኑ : ሕገ : መን
ግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : ለተደረጉት : ውሎች : የእኩልነት : ደረጃን : አይሰጣ
ቸውም ። በሌላ : አነጋገር ፤ ከተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አስቀድሞ : የነበሩት :
ውሎች :--አሁን:የሀገሪቱ : (የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት) : የበላይ : ሕግ : አይደሉም።

ይህም : ቢሆን : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : የነበሩት:
ውሎች : ከዚያ : ወዲህ : ከተደረጉት : ውሎች : ጋር : የእኩልነት : ደረጃ: የላቸውም፤
ማለት : ኢትዮጵያ : እነዚያ : ውሎች : የሚያስከትሉትን : ግዴታ : አታከብርም :
ማለት : አይደለም ። እንዲያውም : ዋጋ : ሊያሰጣቸው : የሚችለውን : ነገር : አሟል
ተው : ከያዙ : ከሕገ : መንግሥቱ : ጋር : የእኩልነት : ደረጃ : ባይኖራቸውም : እንኳ ፤
የተሻሻሉ : ሁኔታዎች : ባሏቸው : ውሎች : እስከተተኩ : ድረስ : በኢትዮጵያ : ላይ :
የሚሠሩና : ለመፈጸምም : አስገዳጅ : እንደሆኑ : ይቆያሉ ። ኢትዮጵያ : በሥራ : ላይ :
ካለ : ሕገ-ዋ : ጋር : የማይስማማ : ቢሆንም : እንኳ ፤ የውል : ግዴታዎን : የምታከ
ብር : ለመሆኗ : በከላሽ : ተሰማ : ወልደ : ዮሐንስና : በተከላሾች : ሻን : ቤት-ሽህንና :
ጃክ : ሔንሴል : መካከል : የነበረው : ክርክር :⁴⁵ እንደማስረጃ : ሆኖ : ሊጠቀስ :
ይችላል ።

በተጠቀሰው : ጉዳይ : ላይ : የአውራጃው : ፍርድ : ቤት : ከሰጣቸው : ውሳኔዎች:
በተለይ : ቀጥሎ : የተጻፉት : እዚህ : የምርምር : ጽሑፍ : ውስጥ : የቀረቡትን : ክርክሮች:
በይበልጥ : ያብራራሉ ።

፩/ ዋጋ : የሚያሰጡትን : ነገሮች : አሟልቶ : ከያዘ ፤ የተሻሻለው : ሕገ :
መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : በመደረጉ : የሀገሪቱ : የበላይ : ሕግ :

45. ተሰማ : ወልደ : ዮሐንስ : ከላሽ : ሺ : ጄ : ሻን : ቤት-ሽህንና : ጃክ : ሔንሴል : ተከላሽ : (የአዲስ : አበባ :
አውራጃ : ፍርድ : ቤት ፤ የፍትሕ : ብሔር : ነገር : ቁጥር : ፫፻፸፱ : ፲፱፻፺፮ : ዓ : ም ፤)

አካል : ያልሆነ : አንድ : ውል : በሚገባ : እስካልተሻረ : ወይም : በሌላ :
ውል : እስካልተተካ : ድረስ : መከበር : አለበት ።

፪/ እንደዚህ : ያሉትን : ጉዳዮች : ለመስማት : ለአውራጃ : ፍርድ : ቤቶች :
የፍርድ : ሥልጣንን : ይሰጥ : በነበረው : በ፲፱፻፴፬ : ዓመተ : ምሕረቱ :
የዳኝነት : ሥራ : አካሄድ : አዋጅ : ላይ : ይህ : ውል : ቅድሚያን : በማግ
ኘቱ : አንድ : ውል : በተራው : ሕግ : ላይ : የበላይነት : አለው ።

፫/ በ፲፱፻፵፭ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፮ : አንቀጽ : ፰ : እና :
በ፲፱፻፵፮ : ዓመተ : ምሕረቱ : አዋጅ : ቁጥር : ፩፻፴፱ : አንቀጽ : ፩ : መሠ
ረት : ፍርድ : ቤቶች : የተሻሻለው : ሕግ : መንግሥት : ከመውጣቱ :
በፊት : ለተደረጉት : ውሎች : ተገቢውን : ትርጉም : በመስጠት : በሥራ :
ላይ : እንዲውሉ : ማድረግ : አለባቸው ።

መ/ በሀገሪቱ : ሕግና : በውሎች : መካከል : ስላለው : ግንኙነት ፤

የኢንተርናሲዮናል : ሕግ ፤ ውልም : ጭምር ፤ ከአንድ : ሀገር : ብሔራዊ : ሕግ :
ጋር : የሚዋሐዱት : በሁለት : መንገድ : ነው ። ይኸውም :-

ሀ/ የሰለጠነት : ሀገሮች : የኢንተርናሲዮናል : ወንጀል : ነው : ብለው : የተ
ስማሙባቸውን : ድርጊቶች : ቅጣት : በ፲፱፻፵፱ : ዓመተ : ምሕረቱ :
የኢትዮጵያ : የወንጀለኛ : መቅጫ : ሕግ : ከ፪፻፹፩ : እስከ : ፪፻፺፭ : ድረ
ስ : ባሉት : ቁጥሮች : በተመለከተው : መሠረት : በብሔራዊው : ሕግ :
ውስጥ : በመጻፍ ፤

ለ/ የተሻሻለው : ሕግ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : እንደሚለው : ዓይነት :
በሆነ : አጠቃላይ : አነጋገር : ውሎችን : ከብሔራዊው : ሕግ : ጋር : በመ
ቀላቀል : ነው ።

ስለዚህ : የተሻሻለው : ሕግ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : ከጥቅምት : ፳፬ :
ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : ወዲህ : የተደረጉትን : ውሎች : ከሀገሪቱ : ብሔራዊ : ሕግ :
ጋር : ያዋህዳቸዋል : ወይም : የዚህ : አካል : ያደርጋቸዋል ።

የተሻሻለው : ሕግ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : የተደረጉት : ውሎችም :
በ፲፱፻፵፭ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፮ : እና : በ፲፱፻፵፮ : ዓመተ : ምሕረቱ :
አዋጅ : ቁጥር : ፩፻፴፱ : ከሀገሪቱ : ሕግ : ጋር : ተዋህደዋል ።

ያለበለዚያ : በነዚህ : ውሎች : ላይ : ክርክር : ቢነሳ : የኢትዮጵያ : ፍርድ : ቤቶች :
በነገሩ : ገብተው : ውሎችን : ለማስፈጸም : የሚያስችላቸው : ሕጋዊ : ድጋፍ : አይኖ
ራቸውም ። ይህንኑ : በመደገፍ : ካፕላንና : ካትዜንባንክ :-

“ብሔራዊ : ፍርድ : ቤቶች : የኢንተርናሲዮናልን : ሕግ : ተፈጻሚ : የሚያደር
ጉበት : ምክንያት : ይህ : ሕግ : አንድም : በብሔራዊ : ሕግ : ውስጥ : በመግባቱ ፤
አለዚያም : ከብሔራዊ : ሕግ : ጋር : በመዋሐዱ : ብቻ : ነው”⁴⁶ : ሲሉ : ጽፈዋል ።

46. ኤም : ኤ : ካፕላንና : ዴብ : ካትዜንባንክ : ዘ : ፖለቲካል : ፋውንዲሽን : እና : ኢንተርናሽናል : ሎው :
(፲፱፻፶፬ : ዓ : ም :) ገጽ : ፪፻፳፰ ።

በውሎች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር ።

ሀ/ በሁለት : ውሎች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር፤

ከኢንተርናሲዮናል : ሕግ : ሊቃውንት : አንዱ : ኬልሰን ፤ በውሎች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር : በጻፉት : ጽሑፍ : ውስጥ : እንዲህ : ሲሉ : ደምድመዋል ።
“ሁለት : ተጻራሪ : ውሎች : (ተዋዋዮቹ : ሀገሮች : እነዚያው : ሁነው) : በሁለት : ተዋዋይ : ወገኖች : መካከል : በሚደረጉበት : ጊዜ : ሌክስ : ፖስትሪዮሪ : ዴሮጋንት : ፕራዮሪ : የተባለው : አጠቃላይ : የኢንተርናሲዮናል : ደንብ : በሥራ : ላይ : ይውላል።
ይህም : ደንብ : “በአመጣጥ : የኋለኛ : የሆነው : ውል : የፊተኛውን : ይሽረዋል” ይላል።
ይሁን : እንጂ : ለላይኛው : ደንብ : ተቃራኒ : የሆነ : መሠረታዊ : ሃሳብ : ያለው : የውል : ስምምነት : ሊመሠረት : ይችላል ። ይኸውም : ሌክስ : ፕራዮሪ : ዴሮጋንት : ፖስትሪዮሪ : የሚለው : ደንብ : ሲሆን : እርሱም : “ቀደም : ሲል : ሌላ : ውል : በተዋዋሉ : ወገኖች : መካከል : ዳግመኛ : የተደረገው : ውል : ከመጀመሪያው : ውል : ጋር : የማይስማማ : በሚሆንበት : ጊዜ : ባመጣጥ : የኋለኛ : የሆነው : ውድቅ : ይሆናል”⁴⁷
የሚል : ነው ።

በዚህ : ጽሑፍ : ደራሲም : አስተሳሰብ : ተጻራሪ : የሆኑ : ሁለት : ውሎች : በኢትዮጵያና : ባንድ : በሌላ : ተዋዋይ : ወገን : መካከል : ተደርገው : ቢገኙ : የኋለኛው : ውል : የፊተኛውን : እንደሚሸረው : ሊቆጠር : ይገባል ።

ነገር : ግን : ሁለቱ : ተጻራሪ : የኢንተርናሲዮናል : ውሎች : የተደረጉት : እያንዳንዳቸው : ከልዩ : ልዩ : ሀገሮች : ጋር : በሆነ : ጊዜ : ውጤቱ : (ከላይኛው) : የተለየ : ይሆናል ።

ተጻራሪ : ከሆኑ : የውል : ግዴታዎች : ውስጥ : ቅድሚያ : መስጠት : የሚገባቸው : የትኞቹ : እንደሆኑ : ብሪግስ : ሲጽፉ :-

“በሁለት : ተዋዋይ : ሀገሮች : መካከል : የሚደረግ : ውል : ከነዚህ : ተዋዋይ : ሀገሮች : አንደኛው : ከሌላ : ሦስተኛ : ሀገር : ጋር : ከሚያደርገው : ውል : ጋር : የማይስማማ : ከሆነ : በአመጣጥ : የኋለኛ : የሆነው : ውል : ፈራሽ : ይሆናል : የሚሉ : ብዙ : ደራሲያን : ቢኖሩም : እንኳ ፤ የሀርቫርድ : ምርምር : ድርሰት : ቁጥር : ፳፪ : (ሐ) : ስለኋለኛው : ውድቅ : መሆን : ሳይናገር : በደፈናው : ቅድሚያ : የሚሰጠው : ባመጣጥ : የፊተኛ : ለሆነው : ውል : ነው : ይላል”⁴⁸ ብለዋል ።

የዚህ : ጽሑፍ : ደራሲ : የሚያቀርበው : ሀሳብ : ግን : ባመጣጥ : ሁለተኛ : የሆነው : ውል : ምንም : እንኳ : ከመጀመሪያው : ጋር : የማይስማማ : ቢሆንም : ውድቅ : መሆን : ሳይኖርበት ፤ የፊተኛው : ውል : ባፈጸጸም : ረገድ : ቅድሚያ : ተሰጥቶት ፤ የኋለኛውን : ውል : ግን : ለመፈጸም : ባለመቻሉ : ለደረሰው : ጉዳት : ካሳ : መክፈል : ይገባል : የሚል : ነው ። ባመጣጥ : የፊተኛው : ለሆነው : ውል : ባፈጸጸም : ረገድ : ቅድሚያ : የሚሰጥበት : ምክንያት : ለሚፈጠረው : ችግር : እልባት : ለመስጠት : ታስቦ

47. ሀንስ : ኬልሰን ፤ ዘ : ሎው : አፍ : ዘ : ዩናይትድ : ኔሺንስ : (፲፱፻፶፯) : ገጽ : ፩፻፲፪ ።
48. ብሪግስ ፤ ከላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፳፭ : የተጠቀሰው ፤ ገጽ : ፱፻፷ : ይመለከቷል ።

በውሎች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር ።

ሀ/ በሁለት : ውሎች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር፤

ከኢንተርናሲዮናል : ሕግ : ሊቃውንት : አንዱ : ኬልሰን ፤ በውሎች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር : በጻፉት : ጽሑፍ : ውስጥ : እንዲህ : ሲሉ : ደምድመዋል ።
“ሁለት : ተጻራሪ : ውሎች : (ተዋዋዮቹ : ሀገሮች : እነዚያው : ሁነው) : በሁለት : ተዋዋይ : ወገኖች : መካከል : በሚደረጉበት : ጊዜ : ሌክስ : ፖስትሪዮሪ : ዴሮጋንት : ፕራዮሪ : የተባለው : አጠቃላይ : የኢንተርናሲዮናል : ደንብ : በሥራ : ላይ : ይውላል።
ይህም : ደንብ : “በአመጣጥ : የኋለኛ : የሆነው : ውል : የፊተኛውን : ይሽረዋል” ይላል።
ይሁን : እንጂ : ለላይኛው : ደንብ : ተቃራኒ : የሆነ : መሠረታዊ : ሃሳብ : ያለው : የውል : ስምምነት : ሊመሠረት : ይችላል ። ይኸውም : ሌክስ : ፕራዮሪ : ዴሮጋንት : ፖስትሪዮሪ : የሚለው : ደንብ : ሲሆን : እርሱም : “ቀደም : ሲል : ሌላ : ውል : በተዋዋሉ : ወገኖች : መካከል : ዳግመኛ : የተደረገው : ውል : ከመጀመሪያው : ውል : ጋር : የማይስማማ : በሚሆንበት : ጊዜ : ባመጣጥ : የኋለኛ : የሆነው : ውድቅ : ይሆናል”⁴⁷
የሚል : ነው ።

በዚህ : ጽሑፍ : ደራሲም : አስተሳሰብ : ተጻራሪ : የሆኑ : ሁለት : ውሎች : በኢትዮጵያና : ባንድ : በሌላ : ተዋዋይ : ወገን : መካከል : ተደርገው : ቢገኙ : የኋለኛው : ውል : የፊተኛውን : እንደሚሸረው : ሊቆጠር : ይገባል ።

ነገር : ግን : ሁለቱ : ተጻራሪ : የኢንተርናሲዮናል : ውሎች : የተደረጉት : እያንዳንዳቸው : ከልዩ : ልዩ : ሀገሮች : ጋር : በሆነ : ጊዜ : ውጤቱ : (ከላይኛው) : የተለየ : ይሆናል ።

ተጻራሪ : ከሆኑ : የውል : ግዴታዎች : ውስጥ : ቅድሚያ : መስጠት : የሚገባቸው : የትኞቹ : እንደሆኑ : ብሪግስ : ሲጽፉ :-

“በሁለት : ተዋዋይ : ሀገሮች : መካከል : የሚደረግ : ውል : ከነዚህ : ተዋዋይ : ሀገሮች : አንደኛው : ከሌላ : ሦስተኛ : ሀገር : ጋር : ከሚያደርገው : ውል : ጋር : የማይስማማ : ከሆነ : በአመጣጥ : የኋለኛ : የሆነው : ውል : ፈራሽ : ይሆናል : የሚሉ : ብዙ : ደራሲያን : ቢኖሩም : እንኳ ፤ የሀርቫርድ : ምርምር : ድርሰት : ቁጥር : ፳፪ : (ሐ) : ስለኋለኛው : ውድቅ : መሆን : ሳይናገር : በደፈናው : ቅድሚያ : የሚሰጠው : ባመጣጥ : የፊተኛ : ለሆነው : ውል : ነው : ይላል”⁴⁸ ብለዋል ።

የዚህ : ጽሑፍ : ደራሲ : የሚያቀርበው : ሀሳብ : ግን : ባመጣጥ : ሁለተኛ : የሆነው : ውል : ምንም : እንኳ : ከመጀመሪያው : ጋር : የማይስማማ : ቢሆንም : ውድቅ : መሆን : ሳይኖርበት ፤ የፊተኛው : ውል : ባፈጸጸም : ረገድ : ቅድሚያ : ተሰጥቶት ፤ የኋለኛውን : ውል : ግን : ለመፈጸም : ባለመቻሉ : ለደረሰው : ጉዳት : ካሳ : መክፈል : ይገባል : የሚል : ነው ። ባመጣጥ : የፊተኛው : ለሆነው : ውል : ባፈጸጸም : ረገድ : ቅድሚያ : የሚሰጥበት : ምክንያት : ለሚፈጠረው : ችግር : እልባት : ለመስጠት : ታስቦ

47. ሀንስ : ኬልሰን ፤ ዘ : ሎው : እፍ : ዘ : ዩናይትድ : ኔሺንስ : (1997) : ገጽ : ፩፻፲፪ ።
48. ብሪግስ ፤ ከላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፳፭ : የተጠቀሰው ፤ ገጽ : ፱፻፷ : ይመለከታል ።

ሲሆን፤ ይልቁንም፡ “ፖክታ፡ ሱንት፡ ሴርቫንዳ”፡ ማለት፡ ስምምነቶች፡ ምን፡ ጊዜም፡ ቢሆን፡ መጠበቅ፡ አለባቸው፡ ከሚለው፡ ጥንታዊ፡ የሕግ፡ ዘይቤ፡ ጋር፡ የተስማማ፡ መፍትሔ፡ በመሆኑም፡ ነው። ይህንን፡ በመደገፍ፡ ፕሮፌሰር፡ ዌበርግ፡ ውሎች፡ ካልተጠበቁና፡ መሠረታዊ፡ ሀሳባቸውም፡ ተገቢ፡ የመታወቅ፡ ደረጃ፡ ካልተሰጠው፡ በቀር፡ በሀገሮች፡ መካከል፡ ተገቢ፡ ግንኙነትና፡ ማናቸውም፡ የኢንተርናሲዮናል፡ ሕግ፡ ሊሰምር፡ አይችልም፡ ብለዋል።⁴⁹

ለ) በውሎችና፡ በብሔራዊ፡ ሕግ፡ መካከል፡ ስለሚኖር፡ መጻረር፤

በኢትዮጵያ፡ በውሎችና፡ በብሔራዊ፡ ሕግ፡ መካከል፡ በልዩ፡ ልዩ፡ መንገድ፡ መጻረር፡ ሊፈጠር፡ ይችላል። ለምሳሌ፡-

(ሐ) በውልና፡ ቀደም፡ ብሎ፡ በወጣ፡ ዐቢይ፡ ሕግ፡ (አዋጅ፡ ወይም፡ ድንጋጌ)፡ መካከል፡ የሚኖር፡ መጻረር፤

(ለ) በአንድ፡ ውልና፡ ከዚህ፡ ውል፡ በኋላ፡ በወጣ፡ ዐቢይ፡ ሕግ፡ መካከል፡ የሚኖር፡ መጻረር፤

(ሐ) በውልና፡ በሕገ፡ መንግሥታዊ፡ አናቅጸት፡ መካከል፡ የሚኖር፡ መጻረር፤ ሊኖር፡ ይችላል።

(ሐ) በውልና፡ ቀደም፡ ብሎ፡ በወጣ፡ ዐቢይ፡ ሕግ፡ መካከል፡ ስለሚኖር፡ መጻረር፤

የተሻሻለው፡ ሕገ፡ መንግሥት፡ ከመታወጁ፡ በፊት፡ የወጣ፡ አንድ፡ ዐቢይ፡ ሕግ፡ (አዋጅ፡ ወይም፡ ድንጋጌ) እና፡ ከጥቅምት፡ ፳፬፡ ቀን፡ ፲፱፻፵፰፡ ዓ.ም፡ በፊት፡ የተደረገ፡ አንድ፡ ውል፡ እርስ፡ በርሳቸው፡ ጨርሶ፡ የሚጻረሩና፡ ሊስማሙም፡ የማይችሉ፡ ሆነው፡ ሲገኙ፡ በ፲፱፻፵፰፡ ዓመተ፡ ምሕረቱ፡ ትእዛዝ፡ ፯፡ ቁጥር፡ ፰፡ እና፡ በ፲፱፻፵፰፡ ዓመተ፡ ምሕረቱ፡ አዋጅ፡ ፩፻፴፱፡ ቁጥር፡ ፩፡ መሠረት፡ የበላይነት፡ የሚኖረው፡ ውሎ፡ ነው። እንዲሁም፡ የተሻሻለው፡ ሕገ፡ መንግሥት፡ ከታወጀ፡ በኋላ፡ የወጣ፡ አንድ፡ ጸንቶ፡ የሚሠራበት፡ ሕግና፡ ከርሱ፡ በኋላ፡ የተደረገ፡ ውል፡ እርስ፡ በርሳቸው፡ ጨርሶ፡ የማይስማሙ፡ ሆነው፡ ሲገኙ፡ ውሎ፡ ቀደም፡ ሲል፡ የወጣውን፡ ሕግ፡ እንዳሻሻለው፡ ተቆጥሮ፡ የበላይ፡ ሕግ፡ እንደመሆኑ፡ መጠን፡ በአንቀጽ፡ ፩፻፳፪፡ መሠረት፡ ተፈጻሚነት፡ ይኖረዋል።

የተሻሻለው፡ ሕገ፡ መንግሥት፡ አንቀጽ፡ ፴፱፡ ጸንተው፡ የሚሠራባቸውን፡ ሕጎች፡ የሚያሻሽሉ፡ ወይም፡ የሚሸሩ፡ ውሎች፡ ወይም፡ የኢንተርናሲዮናል፡ ስምምነቶች፡ በንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መንግሥት፡ ግዛትና፡ በሕዝቡም፡ ላይ፡ ተፈጻሚ፡ ከመሆናቸው፡ በፊት፡ ለፓርላሜንቱ፡ ቀርበው፡ ፓርላሜንቱ፡ ሲቀበላቸው፡ በንጉሠ፡ ነገሥቱ፡ መጽደቅ፡ አለባቸው፡ የሚለው፡ ይህንን፡ የመሰለውን፡ መጻረር፡ ለማስወገድ፡ ነው።

49. ሆንስ፡ ዌበርግ፤ “ፖክታ፡ ሱንት፡ ሴርቫንዳ”፡ አሜሪካን፡ ጁርናል፡ አፍ፡ ኢንተርናሽናል፡ ሎው፡ ቮልዩም፡ ፻፫፡ (፲፱፻፶፪፡ ሰፕ)፡ ገጽ፡ ፯፻፴፮።

(፪) በአንድ : ውልና : ከዚህ : ውል : በኋላ : በወጣ : ዐቢይ : ሕግ : መካከል :

ስለሚኖር : መጻረር ፤

እንደ : አሚሪካን : ሕግ : ሳይሆን ፤⁵⁰ በኢትዮጵያ : የሕግ : ሥርዓት : መሠረት : አንድ : ዐቢይ : ሕግ : የወጣው : አንድ : ውል : ከተደረገ : በኋላ : ቢሆንም ፤ በውሉ : የተመሠረተውን : መብት : ወይም : ግዴታ : ሊሸር : ወይም : ሊያሻሽል : አይችልም። እንደዚህም : ማናቸውም : ውል : በኋላ : በወጣ : ዐቢይ : ሕግ : ሊሸር : ወይም : ሊሻሻል : አይችልም።

በአንድ : ውልና : ከርሱም : በኋላ : በወጣ : ዐቢይ : ሕግ : መካከል : አንዱ : ሌላውን : በማስተባበሉ : ስለሚኖረው : ችግር : የሕገ : መንግሥታዊ : ሕግ : ሊቃውንት : ሲያትቱ : “ውል : ከርሱ : በኋላ : በወጣ : ሕግ : ይሻሻላል : ቢባልም : እንኳ ፤ ሕጉ : ይህን : መሰሉን : አለመስማማት : ሳያስከትል : በሥራ : ሳይ : ሊውል : የሚችልበት : ሌላ : ቀና : ዘዴ : እስካለ : ድረስ : የኢንተርናሲዮናልን : ሕግ : (ውሎችንም : ጭምር) : ሊጥስ : በሚችል : ዓይነት : መተርጎም : የለበትም።”⁵¹ ይላሉ።

የ፲፱፻፵፯ : ዓ : ም : አዋጅ : ቁጥር : ፩፻፴፯ : በመጨረሻው : ቁጥሩ : ከላይኛው : አስተሳሰብ : ጋር : የተዛመደ : ጠቅላላ : ደንብ : ሲሰጥ :-

“ይህ : አንቀጽ : በኢንተርናሲዮናል : ሕግ : ወይም : ተካፋይ : በሆንባቸው : በኢንተርናሲዮናል : ስምምነት : ወይም : ኮንቬንሲዮን : መሠረት : ካሉት : ግዴታዎች : ጋር : እንደማይስማማ : ሆኖ : አይተረጎምም” : ይላል ።⁵²

በተጨማሪም : ውሎች : የበላይ : ሕግ : ክፍል : እንደመሆናቸው : መጠን : በማናቸውም : ሕግ : ሊሻሩ : አይችሉም። ይህም : ማለት : በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : በአንቀጽ : ፩፻፳፪ : እንደተመለከተው : ሁሉ : ውሎች : የንጉሠ : ነገሥቱ : ግዛት : የበላይ : ሕግ : ክፍል : በመሆናቸው : ወደፊት : የሚወጡ : ሕጎች : (አዋጆች) : ድንጋጌዎች ፤ ትእዛዞች ፤ ፍርዶች ፤ ውሳኔዎችና : ድርጊቶች : ሁሉ : በሚገባ : ከጸደቀው : ውል : ጋር : የማይስማሙ : ሲሆኑ : ዋጋ : የሌላቸውና : የማያገለግሉ : ይሆናሉ።

(፫) በውልና : በሕገ : መንግሥት : አንቀጾች : መካከል : ስለሚኖር : መጻረር፤

የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : በሚያዘው : መሠረት : የተደረገ : አንድ : ውል : ያለው : ደረጃና : የሚያስከትለው : ግዴታ : ልክ : የሕገ : መንግሥቱን : ያህል : ነው። ሁለቱም : የበላይ : ሕግ : ሆነው : ስለተደነገጉ : በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : አነጋገር : አንደኛው : ከሌላኛው : ብልጫ : አልተሰጠውም። ነገር : ግን : ሁለቱ : በማይስማሙበት : ጊዜ : ውል : የተደረገው : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : በኋላ : ቢሆንም : እንኳ ፤ ከውሉ : ይልቅ : የበላይነት : የሚኖረው :

50. በቼርክ : ቶባኮ : (ቡንዲናት ፤ ቨርስ : ዩናይትድ : ስቴትስ : ጉዳይ) : ጠቅላይ : ፍርድ : ቤት : የሚከተለውን : በይናኦል ። “አንድ : ውል : ቀደም : ሲል : በኮንግራስ : ከወጣ : ሕግ : ይልቅ : ሕጋዊ : ኃይል አለው” ። ደግሞም : (ከሳሽ : ፎስተር : እና : ኤለን ፤ ተከሳሽ : ሴልሰን) : በተባለው : ጉዳይ : ፍርድ : ቤቱ : ሲበይን ፤ “በኮንግራስ : የወጣ : ሕግ : ቀደም : ብሎ : የተደረገን : ውል : ሊሸር : ይችላል” : (ከሳሽ : ቴይለር ፤ ተከሳሽ : ሞርተን) : ብሏል።

51. ፎናልድ : ጂ : ስታንገር ፤ ኬዝስ : ኤንድ : ማቴሪያልስ : አን : ፓብሊክ : ኢንተርናሽናል : ሎው : (፲፱፻፶፱—፲፱፻፺፰) : ያልታተመ ፤ ቀዳማዊ : ኃይለ : ሥላሴ : ዩኒቨርሲቲ ፤ የሕግ : ትምህርት : ቤት : ቤተ : መጻሕፍት : ገጽ : ፩፻፳፫።

52. ከላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፴፰ : ይመለከታል።

የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ነው ። ይህም ፡ የሚሆንበት ፡ ምክንያት ፤ አንድ ፡ ውል ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ሕጋዊ ፡ ኃይል ፡ ኖሮት ፡ ለመፈጸም ፡ ግዴታ ፡ ሊሆን ፡ ይችላል ፡ ዘንድ ፡ አስቀድሞ ፡ ከሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋር ፡ መስማማትና ፡ የሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ የሚያዘውንም ፡ አሟልቶ ፡ መገኘት ፡ ስላለበት ፡ ነው ። ባይረድ ፡ እንደተናገሩት ፡ “—አንድ ፡ የሰምምነት ፡ ውል ፡ ጽኑነት ፡ (ባለዋጋ ፡ መሆን) ፡ የሚለካው ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ሲሆን ፤ ይህን ፡ የሚጥስ ፡ ሆኖ ፡ ሲገኝ ፡ ውሉ ፡ ውድቅ ፡ መሆን ፡ አለበት—” ።⁵³ ስለዚህ ፡ በሥነ ፡ ሥርዓት ፡ ረገድ ፤ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ የተፈጸመ ፡ ቢሆንም ፡ እንኳ ፡ ሌሎችን ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱን ፡ አናቅጸት ፡ የሚጥስ ፡ ውል ፡ በኢትዮጵያ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ዋጋ ፡ የሌለውና ፡ የማያገለግል ፡ ይባላል ። ምክንያቱም ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ውል ፡ በመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ መሠረት ፡ የሚደረግ ፡ ነገር ፡ ሁሉ ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አናቅጸት ፡ ገደብ ፡ የተበጀለት ፡ በመሆኑ ፡ የእነዚህ ፡ ገደቦች ፡ መጣስ ፡ ውሉን ፡ ዋጋ ፡ የሌለውና ፡ የማያገለግል ፡ ስለሚያደርገው ፡ ነው ። “ዘ ፡ ሪስቴትሜንት ፡ አፍ ፡ ዘ ፡ ፎሪን ፡ ሪሴሽንስ ፡ ሎውስ ፡” በተሰኘው ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ እንደተጠቀሰው ፡ ሁሉ ፤ በሕገ ፡ መንግሥት ፡ የተሰጠ ፤ ውል ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ ዳርፍ ፡ ድንበሩ ፡ ሊወሰን ፡ የሚገባው ፡ ይህንኑ ፡ ሥልጣን ፡ በሚሰጠው ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ አነጋገር ፡ ብቻ ፡ ሳይሆን ፤ ሌሎች ፡ የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አናቅጸትም ፡ በሚጥሉት ፡ ገደብ ፡ ጭምር ፡ ነው ።⁵⁴ ይህንኑም ፡ ለመረዳት ፡ የሚከተለውን ፡ ምሳሌ ፡ እንመልከት ።

አንድ ፡ ‘ሀ’ ፡ የተባለ ፡ መንግሥት ፡ ከኢትዮጵያ ፡ በተገለጸለት ፡ አንድ ፡ ዓይነት ፡ ውል ፡ የመዋዋል ፡ ፍላጎት ፡ አጸፋ ፡ አንድ ፡ ውል ፡ ለማድረግ ፡ ፈቃደኛ ፡ ቢሆንና ፡ የዚህም ፡ ውል ፡ ዓላማ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ግዛት ፡ የሚኖሩ ፡ የ‘ሀ’ ፡ መንግሥት ፡ ዜጎች ፡ ማናቸውም ፡ ኪሣራና ፡ ጥፋት ፡ የሚያመጣ ፡ በደል ፡ ቢደርስባቸው ፡ በኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ ላይ ፡ ክስ ፡ ማቅረብ ፡ አይችሉም ፡ የሚል ፡ ቢሆን ፤ ይህን ፡ ውል ፡ ኢትዮጵያ ፡ እንድታደርግ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ይፈቅድላታልን? ለሚለው ፡ ጥያቄ ፡ መልሱ ፡ ያለ ፡ ጥርጥር ፡ አይፈቅድላትም ፡ የሚል ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ ይህ ፡ ዓይነት ፡ ውል ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ፡ ውስጥ ፡ ከተመለከቱት ፡ ለመከበራቸውም ፡ ማረጋገጫ ፡ ከተሰጣቸው ፡ መብቶች ፡ አንደኛውን ፡ የሚነሳ ፡ በተለይም ፡ በአንቀጽ ፡ ፳፪ ፡ (ለ) ፡ የተመለከተውን ፡ ክስ ፡ የማቅረብ ፡ መብት ፡ የሚከለክል ፡ ስለሚሆን ፡ ነው ።

በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ለሚኖሩ ፡ የአንድ ፡ ተዋዋይ ፡ ሀገር ፡ ዜጎች ፡ በአንቀጽ ፡ ፳፪ ፡ (ለ) መሠረት ፡ ክስ ፡ አቅርቦ ፡ ካሳ ፡ ለመጠየቅ ፡ የተሰጣቸውን ፡ መብት ፡ የሚነሳ ፡ ውል ፡ ማድረግ ፡ በአንቀጽ ፡ ፳፮ ፡ ከተመለከቱት ፡ የሰውን ፡ መብት ፡ ለመቀነስ ፡ ከሚያበቁት ፡ ምክንያቶች ፡ እንደ ፡ አንዱ ፡ ሁኖ ፡ ስለማይቆጠር ፡ በሕግ ፡ የሚደገፍ ፡ አይደለም ።

በአንቀጽ ፡ ፳፮ ፡ መሠረት ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ምዕራፍ ፡ ፫ ፡ ውስጥ ፡ የተሰጡት ፡ ማናቸውም ፡ መብቶች ፡ የሚቀነሱት ፡-

- ፩/ የሌሎችን ፡ ሰዎች ፡ ነፃነትና ፡ መብት ፡ ለማክበር ፤
- ፪/ አስፈላጊውን ፡ የሕዝብ ፡ ፀጥታ ፡ ለማስገኘትና ፤

53. ባይረድ ፤ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፳፱ ፡ የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፡ ፹፱ ፡ ይመለከታል ።
 54. ዘ ፡ አሜሪካን ፡ ሎው ፡ ኢንስቲትዩት ፤ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፳፯ ፡ የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፡ ፪፻፴፯ ፡ ይመለከታል ።

፫/ ጠቅላላ : ደህንነትን : ለመጠበቅ ፤
ሲባል : ብቻ : ነው ።

ከዚህ : በላይ : የተመለከትነውም : ውል : በአንቀጽ : ፳፮ : የሚደገፍ : አይደለም : የተባለበትም : ምክንያት : ከፍ : ብሎ : ከተዘረዘሩት : በማናቸውም : ከፍል : ውስጥ : ሊመደብ : የማይችል : በመሆኑ : ነው ።

ስለዚህ : ይህ : ዓይነቱ : ውል : ሕገ : መንግሥቱን : የሚጥስ : በመሆኑ : ፓርላሜንቱ : ተቀብሎትም : ቢሆን : እንኳ : ሊደረግ : አይገባውም ። ከዚህም : የተነሳ : የኢትዮጵያ : መንግሥት : ስለአንዳንድ : ጉዳዮች : የኢንተርናሲዮናል : ውል : በማድረግ : ረገድ : ያለው : ሥልጣን : ሌሎች : የሕገ : መንግሥቱ : አናቅጸት : በሚጥሉትም : ገደብ : የተወሰነ : ነው ።

ሆኖም ፤ የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : የተደረጉ : ውሎች : በሥነ : ሥርዓት : ረገድ : አንቀጽ : ፴ : የሚያዘውን : መንገድ : አለመከተላቸው : ውድቅ : አያደርጋቸውም ። አንድ : መንግሥት : ሕገ : መንግሥቱን : በመለወጥ : ብቻ : ከውል : ግዴታው : ሊያመልጥ : ስለማይችል ፤ እነዚህም : ውሎች : በኢንተርናሲዮናል : ሕግ : ረገድ : አስገዳጅነታቸው : እንዳለ : ይቆያል ። ከዚህም : በላይ : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : የተደረጉ : ውሎች : በ፲፱፻፵፮ : ዓ.ም. በወጣው : ትእዛዝ : ቁጥር : ፮ : እና : በ፲፱፻፵፮ : ዓ.ም. በወጣው : አዋጅ : ቁጥር : ፩፻፴፱ : መሠረት : ከሀገሪቱ : ብሔራዊ : ሕግ : ጋር : ስለተዋሃዱ : በሀገሪቱ : ውስጥም : ተፈጻሚ : የመሆን : ሕጋዊ : ኃይል : አላቸው ። ስለዚህ : በ፲፱፻፳፫ : ዓመተ : ምሕረቱ : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፲፬ : መሠረት : ወይም : ከ፲፱፻፳፫ : ዓ.ም. በፊት : እንደጊዜው : የውል : መዋዋል : ልማድ : የተደረገ : ማናቸውም : ውል : ካሁኑ : ሕገ : መንግሥት : አናቅጸት : ጋር : የማይስማማ : ቢሆንም : እንኳ : ውሎ : እስከቀረ : ወይም : ከዚያው : ተዋዋይ : ወገን : ጋር : እንደገና : የውል : ድርድር : ተደርጎ : በሌላ : ውል : እስከተተካ : ድረስ : ተፈጻሚነት : ይኖረዋል ። ይህም : የሚሆንበት : ምክንያት ፤ የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : ሕገ : መንግሥቱ : በታወጀበት : ጊዜ : በሥራ : ላይ : የነበሩትን : ውሎች : ስለማይመለከት : ነው ። በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : የተፈቀዱትን : መብቶች : የሚነሱ : ቢሆኑም : እንኳ : ቀደም : ሲል : በተጠቀሰው : አንቀጽ : መሠረት : ዋጋ : የሌላቸውና : የማያገለግሉ : ሊሆኑ አይችሉም ።

እንደዚህ : ዓይነቱ : ውሎች : መንግሥቱን : ከሁለት : አስቸጋሪ : ሁኔታዎች : አንደኛውን : እንዲመርጥ : በማድረግ : ችግር : ላይ : ይጥለዋል ። ምርጫዎቹም ፡-

ሀ/ የውሉን : አናቅጸት : በመተላለፍ : በሕገ : መንግሥቱ : ውስጥ : የተፈቀዱትን : መብቶች : እንደተጠበቁ : ማቆየት ፤ ወይም :

ለ/ በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ውስጥ : የተፈቀዱትን : አንዳንድ : መሠረታዊ : መብቶች : ሕዝቡን : ነፍጉ : የውሉ : አንቀጾች : ከሕገ : መንግሥቱ : አናቅጸት : ጋር : የማይስማሙ : ቢሆኑም : እንኳ : ውሎ : እንዳለ : ሆኖ : እንዲቆይ : ማድረግ ፤ ናቸው ።

በሁለቱም : በኩል : የሚከተለው : ውሎች : በጣም : ከባድ : በመሆኑ : ምርጫው : አስቸጋሪ : ነው ።

ይህን : እንጂ ፤ ይህ : መፍትሔ : የሌለው : ችግር : አይደለም = መንግሥቱ : ከተ
ዋዋዩ : ወገን : ጋር : አዲስ : የውል : ድርድር : አድርጎ : የውሉን : ቃል : በመለወጥና
ከተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አናቅጸት : ጋር : በማስማማት : ይህን : ችግር : ሊወ
ጣው : ይችላል =

ሐ/ በውሎችና : በተባበሩት : መንግሥታት : ድርጅት : ቻርተር : መካከል :
ስለሚኖር : መጻረር ፤

ሎርድ : ማክኔር : በሚገባ : እንደገለጹት : ሁሉ ፤ ብዙዎቹ : የተባበሩት : መንግ
ሥታት : ድርጅት : ቻርተር : አናቅጸት : እንደማናቸውም : ውሎች : ሁሉ : መብትና :
ግዴታ : የሚፈጥሩና : ሕገ : መንግሥታዊ : ወይም : በክፊል : ሕጋዊ : ጠባይ : ያላቸው :
በመሆናቸው : አባል : ሀገሮች : ከነሱ : ውጭም : ሆነ : ወይም : እነሱን : የሚሸር :
ውል : ሊዋዋሉ : አይችሉም = ይህንንም : የሚያደርግ : ማናቸውም : ውል : ዋጋ :
የሌለውና : የማያገለግል : ይሆናል ።⁵⁵

አሁን : ያልነውን : ጉዳይ : የሚመለከቱት : የቻርተሩ : ክፍሎች ፤ ሀ/ በአባል :
መንግሥታት : መካከልና ፤ ለ/ በድርጅቱና : በአባል : መንግሥታት : መካከል : መብ
ትንና : ግዴታን : የሚፈጥሩት : የቻርተሩ : የአንቀጽ : ፪ : ንዑስ : ክፍል : ቁጥር :
፫ : እና : ፬ : ናቸው ።⁵⁶

ከዚህም : በላይ : የቻርተሩ : አንቀጽ : ፩፻፫ : ስለዚህ : ጉዳይ : ሲገልጽ ፤
“የተባበሩት : መንግሥታት : አባል : ሀገሮች : በቻርተሩ : ውስጥ : ባለባቸው ፤
ግዴታና : አባሎቹ : እርስ : በርሳቸው : በሚያደርጉት : የኢንተርናሲዮናል ፤
ውል : መካከል : መጻረር : ሲፈጠር ፤ በቻርተሩ : ውስጥ : ያለው : የአባሎቹ :
ግዴታ : የሚያይል : ይሆናል” : ይላል ።

ከቻርተሩ : በፊት : በነበሩ : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : ላይና : ወደፊ
ትም : በሚደረጉ : የኢንተርናሲዮናል : ስምምነቶች : ላይ : ይህ : አንቀጽ : ስላለው :
ኃይል : ሎርድ : ማክኔር : የሚከተለውን : ጽፏል ።

፩/ በአባል : ሀገሮች : መካከል : ከዚህ : በፊት : ተደርገው : በሥራ : ላይ : ያሉት :
ስምምነቶች : ከዚያ : በኋላ : የተደረገውን : ስምምነት : (ማለት : ቻርተሩን) :
በሚስማማ : አኳኋን : ቻርተሩ : በሚገባ : ሊያሻሽላቸው : ይችላል ። በአባል :
ሀገሮች : መካከል : የሚደረጉ : የወደፊት : ስምምነቶች : ደግሞ : በተባበሩት :
መንግሥታትና : በአባል : ሀገሮች : መካከል : ባለው : ስምምነት : መሠ
ረት : አባሎች : ከቻርተሩ : ጋር : በሚጻረር : አኳኋን : ውል : ሊዋዋሉ :
ግዴታው : ጽኑነት : አይኖረውም ።

፪/ በአባልና : አባል : ባልሆኑ : ሀገሮች : መካከል : ስለሚደረጉት ፤ ስምምነቶች :
ገን : የአንቀጽ : አቋም : ይህን : ያህል : ግልጽ : አይደለም ። በኛ : አስተያየት :

55. ሎርድ : ማክኔር ፤ ዘ : ሎው : ሎፍ : ትሪቲስ : (1999) ፤ ገጽ : 222 ።

56. የቻርተሩ : አንቀጽ : ፪ : በክፊል : እንዲህ : ይላል ።
“፫ : አባል : ሀገሮች : ሁሉ : የኢንተርናሲዮናል : ክርክራቸውን : የዓለምን : ሰላም ፤ ጸጥታና : ትክክ
ለኛ : ፍርድ : በማያደፈርስ : የሰላም : መንገድ : መጨረስ : አለባቸው ።
፬ : አባል : ሀገሮች : ሁሉ : በኢንተርናሲዮናል : ግንኙነታቸው : ማናቸውንም : የሌላ : መንግሥት :
የፖለቲካ : ነፃነትና : የግዛት : ክልል : ከማስፈራራት : ወይም : በጦር : ኃይል : ከመጠቀምና : ወይም :
ማናቸውንም : የተባበሩት : መንግሥታትን : ዓላማ : ከሚጻረር : ተግባር : መቆጠብ : አለባቸው” ።

ከቻርተሩ ፡ በፊት ፡ ተደርገው ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ባሉት ፡ ስምምነቶች ፡ በኩል ፡
 አባል ፡ ሀገሮች ፡ ከቻርተሩ ፡ ጋር ፡ በሚጸረር ፡ አኳኋን ፡ የተደረገውን ፡ ስምም
 ነት ፡ ከመፈጸም ፡ ይታገዳሉ ። ከሕግ ፡ ውጭ ፡ በሆነ ፡ መንገድ ፡ በኃይል ፡ መጠ
 ቀምን ፡ የሚፈቅድ ፡ ውል ፡ ለዚህ ፡ ምሳሌ ፡ ሲሆን ፤ ከዚህም ፡ አልፎ ፡ አባ
 ሎቹ ፡ ከቻርተሩ ፡ ጋር ፡ ተጸራሪ ፡ የሆኑ ፡ ውሎች ፡ የሚያስከትሉት ፡ ግዴታዎች ፡
 አግባብ ፡ ባለው ፡ ሕጋዊ ፡ ዘዴ ፡ በመጠቀም ፡ ራሳቸውን ፡ ለማላቀቅ ፡ ግዴታ ፡
 ያለባቸው ፡ ይመስላል ። ወደፊት ፡ በሚደረጉ ፡ ውሎች ፡ ረገድ ፡ ደግሞ ፡ ማናቸ
 ውም ፡ አባል ፡ ከቻርተሩ ፡ ጋር ፡ ከማይስማማ ፡ ግዴታ ፡ ውስጥ ፡ ቢገባ ፡ ውሉ ፡
 ጽኑነት ፡ አይኖረውም ። በተጨማሪም ፡ አባል ፡ ያልሆነው ፡ ተዋዋይ ፡ ወገን ፡
 አባል ፡ የሆነው ፡ ሀገር ፡ የዚህን ፡ ዓይነቱን ፡ ውል ፡ ሊገባ ፡ እንደማይችል ፡
 ያውቃል ፡ የሚል ፡ ግምት ፡ አለ ። ምክንያቱም ፡ ቻርተሩ ፡ በእንግሊዝ ፡
 የሕግ ፡ ባለሙያዎች ፡ አነጋገር ፡ “ኖቶሪየስ ፡ ኢንስትሩሜንት” ማለት ፡
 “ዕውቅ ፡ ሰነድ” ፡ መባል ፡ ስላለበትና ፡ በዚህም ፡ የተነሳ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡
 ቢሆን ፡ ሰነዱን ፡ ማወቅ ፡ የሚገባው ፡ ስለሆነ ፡ ነው ። ደግሞም ፡ ይህ ፡ አባል ፡
 ያልሆነ ፡ መንግሥት ፡ ሊዋዋለው ፡ ያሰበው ፡ ወገን ፡ የተባበሩት ፡ መንግ
 ሥታት ፡ ድርጅት ፡ አባል ፡ መሆን ፡ አለመሆኑን ፡ ለይቶ ፡ እንደሚያውቅ ፡
 ይገመታል ። ሆኖም ፡ ይህን ፡ ስንል ፡ የተባበሩት ፡ መንግሥታት ፡ በቻርተሩ ፡
 አማካይነት ፡ አባል ፡ ባልሆኑ ፡ መንግሥታት ፡ ላይ ፡ ሕጋዊ ፡ ኃይል ፡ ያለው ፡
 ግዴታ ፡ የመፍጠር ፡ ሥልጣን ፡ አላቸው ፡ ማለታችን ፡ ሳይሆን ፤ አባል ፡
 ሀገሮች ፡ አዲስ ፡ መብትና ፡ ግዴታ ፡ የሚፈጥረውን ፡ ሰነድ ፡ ማለት ፡ ቻር
 ተሩን ፡ በመቀበላቸው ፡ ውል ፡ በማድረግ ፡ ረገድ ፡ በነበራቸው ፡ ሥልጣን ፡
 ላይ ፡ ገደብ ፡ አድርገውበታል ፡ ማለታችን ፡ ነው ።”⁵⁷

ስለዚህ ፡ በተባበሩት ፡ መንግሥታት ፡ ቻርተር ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፲ ፡ መሠረት ፡ ኢት
 ዮጵያ ፡ በቻርተሩ ፡ ስር ፡ ባለባትና ፡ በሌላ ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ውል ፡ ተካፋይ ፡ በሆ
 ነችባቸው ፡ ግዴታዎች ፡ መካከል ፡ መጸረር ፡ ቢፈጠር ፡ የሚያይለው ፡ በቻርተሩ ፡ መሠ
 ረት ፡ ያለባት ፡ ግዴታ ፡ ይሆናል ፡ ማለት ፡ ነው ። ይህም ፡ አስተያየት ፡ ቻርተሩ ፡
 በሚፈጥራቸውና ፡ በአባል ፡ መንግሥታት ፡ መካከል ፡ የተደረጉት ፡ ውሎች ፡ በሚያስ
 ከትሏቸው ፡ ግዴታዎች ፡ መካከል ፡ ስለሚፈጠረው ፡ መጸረር ፡ “በአጠቃላይ ፡ የኢን
 ተርናሲዮናል ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ ይህ ፡ ዓይነቱ ፡ ውል ፡ የተደረገው ፡ ቻርተሩ ፡ በሥራ ፡
 ላይ ፡ ከመዋሉ ፡ በፊት ፡ ከሆነ ፤ የቻርተሩ ፡ መውጣት ፡ ውሉን ፡ ይሸረዋል ። ውሉ ፡
 የተደረገው ፡ ቻርተሩ ፡ ከወጣ ፡ በኋላ ፡ ከሆነ ፡ ግን ፤ በሌሎቹ ፡ የቻርተሩ ፡ አናቅጸት ፡
 መሠረት ፡ ከቻርተሩ ፡ ጋር ፡ የማይስማማ ፡ በመሆኑ ፡ ውሉ ፡ ዋጋ ፡ የሌለውና ፡ የማያገ
 ለግል ፡ ይሆናል ። ምክንያቱም ፡ ይህ ፡ ዓይነቱ ፡ ውል ፡ በተዋዋሉት ፡ አባል ፡ ሀገሮች ፡
 መካከል ፡ ቻርተሩን ፡ በሙሉ ፡ ወይም ፡ በከፊል ፡ የመሻር ፡ ወይም ፡ የመለወጥ ፡ ሙከ
 ሬ ፡ ያህል ፡ ስለሚቆጠር ፡ ነው”⁵⁸ ማለት ፡ ኬልሰን ፡ ከሚደግፉት ፡ ጠቅላላ ፡
 መሠረታዊ ፡ ሀሳብ ፡ ጋር ፡ ይስማማል ።

ባጭሩ ፡ ከቻርተሩ ፡ በፊት ፡ የነበረ ፡ ውል ፡ በቻርተሩ ፡ የተሻረ ፡ ሲሆን ፤ ቻርተሩ ፡
 ከወጣ ፡ በኋላ ፡ የተደረገው ፡ ደግሞ ፡ ከቻርተሩ ፡ ጋር ፡ የማይስማማ ፡ ሆኖ ፡ ከተገኘ ፡
 ዋጋ ፡ የሌለውና ፡ የማያገለግል ፡ ነው ።

እንደዚህ ፡ ያለውን ፡ መጸረር ፡ ለማስወገድና ፡ ሌሎችንም ፡ መንግሥታት ፡ ለማ
 ስጠንቀቅ ፡ ሲባል ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ በሙሉ ፡ በተባበሩት ፡ መንግ

57. ማክኔር ፤ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፶፮ ፡ የተጠቀሰው ፤ ከገጽ ፡ ፪፻፲፮—፪፻፲፰ ፡ ይመለከታል ።
 58. ኬልሰን ፤ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፵፯ ፡ የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፡ ፩፻፲፫ ፡ ይመለከታል ።

ሥታት : ድርጅት : ጽሕፈት : ቤት : እንዲመዘገቡ : የድርጅቱ : ቻርተር : አንቀጽ :
፪፻፪ : የሚያዝ : መሆኑን : መገንዘብ : ያሻል ። ድርጅቱ : በ፳፮ኛው : ጠቅላላ : ስብ
ሰባው : አንቀጽ : ፩፻፪ን : በሥራ : ላይ : ለማዋል : ውሳኔ : አሳልፎአል ። ውሎች
ንም : ያለማስመዘገብ : የውሎችን : ባለዋጋነት : ሳይነካ : በማናቸውም : የተባበሩት :
መንግሥታት : ሸንጎዎች : በኢንተርናሲዮናል : ፍርድ : ቤትም : ጭምር : ውሎን :
ጠቅሶ : ከመከራከር : ያሳግዳል ።⁵⁹

መ/ በውሎችና በአፍሪካ : አንድነት : ድርጅት : ቻርተር : መካከል : ስለሚኖር :
መጻረር ።

በግንቦት : ፲፯ : ቀን : ፲፱፻፶፮ : ዓ : ም : የተፈረመው : የአፍሪካ : አንድነት : ቻር
ተር : ከስሙ : እንደምንረዳው : ሁሉ : በብዙ : ሀገሮች : መካከል : የተደረገ : ውል :
ነው ።

በቻርተሩ : በ፳፬ኛው : አንቀጽ : እንደተመለከተው : የያንዳንዱ : ፈራሚ : መን
ግሥት : ሕገ : መንግሥት : በሚያዘው : መሠረት : ከተፈረመና : ከጸደቀ : በኋላ :
ቻርተሩ : በተፈራሚዎቹ : መንግሥታት : ላይ : ለመፈጸም : ግዴታ : ይሆናል ። በኢ
ትዮጵያም : ውስጥ : ቻርተሩ : በሚገባ : የጸደቀ ።⁶⁰ የኢንተርናሲዮናል : ውል : ስለ
ሆነ ፤ በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : አነጋገር : የንጉሠ : ነገሥቱ
የበላይ : ሕግ : አካል : ነው ።

ስለዚህ : በአፍሪካ : አንድነት : ድርጅት : ቻርተርና : በኢትዮጵያ : በበይት :
ሕጎች : መካከል : መጻረር : ቢፈጠር : የድርጅቱ : ቻርተር : የኢትዮጵያ : የበላይ :
ሕግ : አካልነት : ደረጃ : ስለተሰጠው : ያይላል : ማለት : ነው ። ነገር : ግን : የአፍሪካ :
አንድነት : ድርጅት : የመሪዎች : ወደም : የሚኒስትሮች : ጉባኤ : ባሳለፈው :
ውሳኔና : በብሔራዊ : ሕግ : መካከል : አለመስማማት : ቢፈጠር : የሚያይለው : ብሔ
ራዊው : ሕግ : ነው ። ይህም : የሚሆንበት : ምክንያት ፤ ይህ : ዓይነቱ : ውሳኔ : በአንድ :
መሠረታዊ : ሀሳብ : ላይ : አባል : መንግሥታት : የተግባቡና : በተመሳሳይ : መንፈስ :
በሥራ : ላይ : እንዲውል : የተስማሙ : መሆኑን : የሚያሳይ : እንጂ : ለመፈጸም :
ሕጋዊ : ኃይል : ያለው : ውል : ባለመሆኑ : ነው ። አንድ : ውል : በኢትዮጵያ :
ውስጥ : ሕጋዊ : ኃይል : ሊኖረው : የሚችለው : ተገቢ : የሆነ : የውል : ድርድር :
ተደርጎበትና : በ፲፱፻፵፰ : ዓመተ : ምሕረቱ : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፴ : መሠ
ረት : ጸድቆ : የተገኘ : እንደሆነ : ብቻ : ነው ።

ሠ/ በውሎች : መካከል : መጻረር : ሲፈጠር : ስላለ : መፍትሔ ፤

ኬልሰን : በውሎች : መካከል : መጻረር : ሲፈጠር : እንደመፍትሔ : የሚከተለ
ውን : ሀሳብ :-

“ተዋዋዮች : ወገኖቹ : (ከሞላ : ጎደል : እነዚያው : በሆኑ) : በሁለት : ተዋዋይ : ወገ
ኖች : መካከል : ለተደረጉ : ተጻራሪ : ውሎች : አጠቃላይ : የኢንተርናሲዮናል : ሕግ :

59. ብራየሊ ፤ ከላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፲፯ : የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፤ ፫፻፳፬ ፤ ይመለከታል ።

60. የአፍሪካ : አንድነት : ድርጅት : የተቋቋመበትን : ቃል : ኪዳን : ማጽደቂያ አዋጅ ፤ ፲፱፻፶፮ ፤ አዋጅ :
ቁጥር : ፪፻፪ : ነጋሪት : ጋዜጣ : ፳፪ኛ : ዓመት : ቁጥር : ፲፯ ።

ከሚሰጠው : ይልቅ : ለዘብ : ያለ : መፍትሔ : ለመሻት : ሲባል : ከሁለቱ : ተጸራሪ :
ውሎች : ፈራሚው : ሀገር : መፈጸም : የሚገባው : የመጀመሪያውን : ውል : ሲሆን :
ቀጥሎ : ያደረገውን : ውል : ያላገባብ : ባለመፈጸሙ : ለደረሰው : ጉዳት : ካሳ : መክ
ፈል : አለበት ። ስለዚህ : ሁለቱም : ውሎች : ጽኑና : ዋጋ : ያላቸው : እንደሆኑ : ቆይ
ተው : ባፈጸም : ረገድ : ግን : ለመጀመሪያው : ቅድሚያ : ይሰጠዋል” : የሚል :
ሀሳብ : አቅርቦዋል ።⁶¹

በዚህም : መሠረት : ኢትዮጵያ : ተጸራሪ : የሆኑ : ሁለት : ውሎች : ቢያጋቸሟት :
ከዚህ : በላይ : በተጠቀሰው : መፍትሔ : በመጠቀም : ከችግሩ : ለመውጣት : ትች
ላለች ።

ረ/ ብሔራዊ : ሕግን : ከውሎች : ጋር : ስለማስታረቅ ፤

በኢንተርናሲዮናል : ሕግና : ልማድ : መሠረት : ውል : የሚያደርጉ : ተዋዋይ :
ወገኖች : ሁሉ : ብሔራዊ : ሕጎቻቸውን : ተካፋይ : ከሆኑበት : ከኢንተርናሲዮናል :
ውል : ጋር : ወዲያውኑ : ማስማማት : የሚጠበቅባቸው : ተግባር : ነው ።

ውሎች : የንጉሠ : ነገሥቱ : መንግሥት : የበላይ : ሕግ : አካል : በመሆናቸው :
ብሔራዊ : ሕጎቻን : ከገባችባቸው : ውሎች : ጋር : የተስማሙ : እንዲሆኑ : ማድረግ :
የኢትዮጵያ : የኢንተርናሲዮናል : ግዴታዋ : ብቻ : ሳይሆን ፤ ሕገ : መንግሥቱም :
የሚጠይቀው : ጉዳይ : ነው ። ምክንያቱም : ዐበይትና : ንዑሳን : ሕጎች : በጠቅላላ :
ከበላዩ : ሕግ ፤ ማለት : ከሕገ : መንግሥቱና : ከውሎች : ጋር : የሚስማሙ : መሆን :
አለባቸው : የሚል : ተቀባይነትን : ያገኘ : የሕገ : መንግሥታዊ : ደንብ : ስላለ : ነው ።
እንዲያውም : በተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : መሠረት : ሕገ :
መንግሥቱ : ከታወጀ : በኋላ : የወጡ : ብሔራዊ : ሕጎች : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን :
፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : በኋላ : እንደ : አግባቡ : ተፈጽመው : ዋጋ : ሊያሰጣቸው : የሚችሉ
ውን : ነገር : ሁሉ : አሟልተው : የያዙትን : ውሎች : ሊሸሩ : አይችሉም ።

ይሁን : እንጂ : ይህ : አባባል : ኢትዮጵያ : ከውሎቿ : ጋር : ለማስማማት :
ስትል : የሕገ : መንግሥቷን : አናቅጸት : መለወጥ : አለባት : ተብሎ : መተርጎም :
የለበትም ። ምንም እንኳ : ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : በኋላ : የተደረጉ :
ውሎች : ሁሉ : ከሕገ : መንግሥቱ : ጋር : የኢኮኖሚ : ደረጃ : የተሰጣቸው : ቢሆንም ፤
ዋጋ : ያላቸው ፤ የሚያገለግሉ : እንዲሆኑና : በሀገሪቱም : ውስጥ : ሕጋዊ : ኃይል : እን
ዲኖራቸው : ከተፈለገ : ከተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : አነጋገር : ጋር : የተስማሙ :
መሆን : ያስፈልጋቸዋል ።

ስለዚህ : የውሎ : መዋዋል : በሕገ : መንግሥቱ : በተደነገገው : መሠረት : የተ
ፈጸመ : ሆኖ : ከተገኘ ፤ እንደዚህ : ላለው : ውል : አለመፈጸም : ኢትዮጵያ : ከብሔ
ራዊ : ሕግዋ : ጋር : አለመስማማትን : መከላከያ : አድርጋ : ልትጠቅስ : አትችልም ።

ይህን : በመሰለ : ጉዳይ : በሂግ : ያለው : የኢንተርናሲዮናል : ቋሚ : ፍርድ : ቤት ።⁶²
በዳንዚንግ : ስላሉት : የፖላንድ : ተወላጆች : አያያዝ : ጉዳይ : በሰጠው : የምክር :
አስተያየት :-

61. ኬልሰን ፤ ከላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፵፯ : የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፤ ፩፻፲፯ : ይመለከታል ።
62. ኢትዮጵያ - አሁን : የኢንተርናሲዮናል : ፍርድ : ቤት : በመባል : የሚታወቀውን : የቋሚውን : የኢን
ተርናሲዮናል : ፍርድ : ቤት : ሕግ : ያጸደቀቸው : በሐምሌ : ወር : ፲፱፻፲፰ : ዓ : ም : ነው ።

“በኢንተርናሲዮናል ፡ ሕግም ፡ ሆነ ፡ ወይም ፡ በውል ፡ ከገባበት ፡ ግዴታ ፡ ለማም
ለጥ ፡ ሲል ፡ አንድ ፡ መንግሥት ፡ የራሱን ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ እንደማስረጃ ፡
ለማቅረብ ፡ አይችልም”⁶³ ብሎአል ።

የሀርቫርድ ፡ የምርምር ፡ ድርሰትም ፡ ስለዚህ ፡ ጉዳይ ፡ በአንቀጽ ፡ ፳፫ ፡ ላይ ፡
“በውሉ ፡ ውስጥ ፡ በግልጽ ፡ ካልተፈቀደ ፡ በስተቀር ፡ አንድ ፡ መንግሥት ፡ የገባበት ፡
ውል ፡ የሚለው ፡ በብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ያልተፈቀደ ፡ ወይም ፡ ያልተመለከተ ፡
ወይም ፡ ከመንግሥቱም ፡ ሆነ ፡ ከሕገ ፡ መንግሥታዊ ፡ አቋም ፡ ጋር ፡ የማይስማማ ፡
ነው ፡ በማለት ፡ ውሉን ፡ ላለመፈጸሙ ፡ ምክንያት ፡ ሊያቀርብ ፡ አይችልም”⁶⁴ ይላል ።

የሩሲያ ፡ የሕግ ፡ ባለሙያዎች ፡ ከዚህም ፡ አልፎ ፡ “የኢንተርናሲዮናል ፡
ሕግ ፡ ብሔራዊው ፡ ሕግ ፡ በተዋዋዮቹ ፡ ሀገሮች ፡ መንግሥታዊ ፡ ድርጅት ፡ ውስ
ጥና ፡ በዜጎቻቸው ፡ ላይ ፡ አስገዳጅ ፡ ሆኖ ፡ ለመፈጸም ፡ ተመሳሳይ ፡ ሕጋዊ ፡ ኃይል ፡
እንዲኖራቸው ፡ ያሻል ። አንድ ፡ የመንግሥት ፡ ባለሥልጣን ፡ ሀገሩን ፡ ወክሎ ፡ የኢን
ተርናሲዮናል ፡ ስምምነት ፡ ማድረግ ፡ አስፈላጊ ፡ ሆኖ ፡ ሲገኝ ፡ የሀገሩን ፡ ብሔራዊ ፡
ሕጎች ፡ ከስምምነቱ ፡ ጋር ፡ በሚስማማበት ፡ አኳኋን ፡ ለመለወጥ ፡ ፈቅዷል”⁶⁵ የማ
ለት ፡ ሃሳብ ፡ አቅርቦዋል ።

ሐኒንግስ ፡ የተባሉት ፡ የሕግ ፡ ሊቀም ፡ ብሔራዊው ፡ ሕግ ፡ በኢንተርናሲዮናል ፡
ሕግ ፡ ውስጥ ፡ ስላለው ፡ ሥፍራ ፡ ሲናገሩ ፡ ዋና ፡ ዋናዎቹን ፡ መሠረታዊ ፡ አሳቦች ፡
እንደሚከተለው ፡ ዘርዝረዋል ።

“ሀ/ አንድ ፡ መንግሥት ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታውን ፡ የጣሰው ፡ ወይም ፡
ሳይፈጽም ፡ የቀረው ፡ በሕገ ፡ መንግሥት ፡ የማይፈቀድለት ፡ በመሆኑ ፤
ወይም ፡ ሦስቱ ፡ የመንግሥቱ ፡ ክፍሎች ፡ ወይም ፡ ከነዚህ ፡ የተለዩ ፡
ሌሎች ፡ ክፍሎች ፡ ባደረጉት ፡ ወይም ፡ ባላደረጉት ፡ ምክንያት ፡ ነው ፡
ብሎ ፡ ለመከራከር ፡ አይችልም ።

ለ/ አንድ ፡ መንግሥት ፡ ለሌላ ፡ መንግሥት ፡ በውል ፡ የተሰጠውን ፡ መብት ፡
የሚያንድል ፡ ሕግ ፡ ሊያወጣ ፡ አይችልም ።

ለ/ የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታ ፡ የገባ ፡ ሀገር ፡ ግዴታውን ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡
ለማዋል ፡ የሚያስችል ፡ ብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ ሊያወጣ ፡ ይገባዋል ።

መ/ የኢንተርናሲዮናል ፡ ግዴታን ፡ ከመፈጸም ፡ በሚያሳግድ ፡ ወይም ፡ በሚያ
ፈርስ ፡ በብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ መሠረት ፡ የሚደረግ ፡ ነገር ፡ ሁሉ ፡ ዋጋ ፡ የሌ
ለው ፡ ይሆናል”⁶⁶

ባጭሩ ፡ ይህ ፡ ሁሉ ፡ የሚያመለክተው ፤ በውል ፡ የተገባ ፡ ግዴታን ፡ ባለማክበር ፡
በቀረበ ፡ ክስ ፡ ላይ ፡ በብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ ውስጥ ፡ የሚገኝ ፡ ማናቸውም ፡ ነገር ፡ እንደ ፡
መከላከያ ፡ ሆኖ ፡ ሊቀርብ ፡ አለመቻሉን ፡ ነው ። በአጭሩ ፡ አንድ ፡ ተዋዋይ ፡ መንግ

63. ማክኔር ፤ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፶፮ ፡ የተጠቀሰው ፤ ከገጽ ፡ ፩፻—፩፻፩ ፡ ይመለከታል ።
64. ከዚያው ፤ ከገጽ ፡ ፩፻—፩፻፩ ።
65. አካዳሚ ፡ አፍ ፡ ሳይንስስ ፡ አፍ ፡ ዘ ፡ ዩ ፡ ኤስ ፡ ኤስ ፡ አር ፡ ኢንስቲትዩት ፡ አፍ ፡ ሎው ፤ ኢንተርናሽ
ናል ፡ ሎው ፡ ገጽ ፡ ፲፩ ።
66. ሐኒንግስ ፡ ከላይ ፡ በማስታወሻ ፡ ቁጥር ፡ ፴፩ ፡ የተጠቀሰው ፤ ገጽ ፡ ፳ ፡ ይመለከታል ።

ሥት : በውል : የገባሁበትን : ግዴታ : ከመፈጸም : ያስታገሉኝ : ወይም : የከለከለኝ : ብሔራዊ : ሕግ : ወይም : ድርጅት : ነው : ብሎ : ሊከራከር : አይችልም =

ስለዚህ : ኢትዮጵያ : ተካፋይ : ከሆነችበት : ውል : ጋር : የማይስማሙ : ዐበይትም : ሆኑ : ንዑሳን : ሕጎች : ቢኖሩ ፤ ይህን : የመሰለው : ችግር : እንዳይገጥማት : እንዲህ : ዓይነቱን : መጻረር : ማስወገድ : አለባት =

ከዚህም : በላይ ፤ ሕገ : መንግሥቱ : ውሎችን : ከራሱ : ጋር : የእኩልነት : ደረጃ : ስለሚሰጣቸው : የኢትዮጵያ : ፍርድ : ቤቶች : የቀረበላቸውን : ማናቸውንም : ውል : በመተርጎም : በሥራ : ላይ : ማዋል : አለባቸው = ካፕላንና : ካትዜባንክ : በትክክል : እንዳመለከቱት ፤ በአሜሪካንም : ሀገር : እንደ : ኢትዮጵያ : ሁሉ : ሕገ : መንግሥቱ : ውሎችን : በግልጽ : “የበላይ : ሕግ” : ሲላቸው : የመተርጎሙን : ሥራ : ግን : ለፍርድ : ቤቶች : እንደሚሰጣቸው : ግምት : ለመውሰድ : ይቻላል =⁶⁷

ስለዚህ : የሕግ : አውጭው ፤ የአስፈጻሚውና : የዳኝነቱ : ክፍሎች : በጠቅላላ : ኢትዮጵያ : የገባችባቸውን : ውሎች : የማስፈጸም : ግዴታ : አለባቸው = የተሻሻለውም : ሕገ : መንግሥት : ከመውጣቱ : በፊት : ተደርገው : ከዚህ : ሕገ : መንግሥት : ጋር : ስለማይስማሙት : ውሎች : አዲስ : የውል : ድርድር : በማድረግ : እንዲስማሙ : ማድረግ : ያስፈልጋል =

መደምደማያ :

ከጥቅምት : ፳፬ : ቀን : ፲፱፻፵፰ : ዓ : ም : ማለት : የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት ከመታወጁ : በፊት : ውል : የመዋዋል : ሥልጣን : ያለምንም : ገደብ : በ፲፱፻፳፫ : ዓመተ : ምሕረቱ : ሕገ : መንግሥት : አንቀጽ : ፲፬ : ለንጉሠ : ነገሥቱ : ተሰጥቶ : ነበር = የ፲፱፻፵፰ : ዓመተ : ምሕረቱ : ሕገ : መንግሥት : ከወጣ : ወዲህም : ምንም : እንኳ : በአንቀጽ : ፴ : ውል : የመዋዋሉ : ሥልጣን : ለንጉሠ : ነገሥቱ : የተሰጠ : ቢሆንም ፤ በአንዳንድ : ውሎች : ላይ : የፓርላሜንቱ : ፈቃድ : ስለሚያስፈልግ : አንቀጽ : ለንጉሠ : ነገሥቱ : የሚሰጠውን : ሥልጣን : እዚያው : ውስጥ : በከፊል : ገደብ : አብጅቶለታል =

የ፲፱፻፵፰ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፵፮ : እስከ : ወጣበት : ጊዜ : ድረስ : ውሎችንና : ስምምነቶችን : በንጉሠ : ነገሥቱ : ስም : ተነጋግሮ : የመዋዋሉ : ሥልጣን : በ፲፱፻፴፭ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፩ : አንቀጽ : ፵፫ : (ረ : እና : ሰ) : መሠረት : ለውጭ : ጉዳይ : ሚኒስትሩ : ተሰጥቶ : ነበር = ከዚያ : ወዲህ : ግን : በ፲፱፻፵፰ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፵፮ : እና : በ፲፱፻፷፪ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፳፫ : መሠረት : ተነጋግሮ : ስምምነት : የመዋዋል : ሥልጣን : ለውጭ : ጉዳይ : ሚኒስትር ፤ ለገንዘብ : ሚኒስትርና : ፊት : የፕላንና : ልማት : ሚኒስትር : (አሁን : ግን : የፕላን : ኮሚሽን : ዋና : መሥሪያ : ቤት : የበላይ : ሹም) : ተሰጥቷል = ለውጭ : ጉዳይ : ሚኒስትሩ : የተሰጠው : ውል : የመዋዋል : ሥልጣን : ጠቅላላ : ሲሆን ፤ ለገንዘብ : ሚኒስትርና : ለፕላን : ኮሚሽን : ዋና : መሥሪያ : ቤት : የበላይ : ሹም : የተሰጡት : ለተለዩ : ጉዳዮች : ነው = በዚህም : መሠረት : ለገንዘብ : ሚኒስትሩ : የተሰጠው : ስለብድሮችና : የገንዘብ : ስምምነት : የመዋዋል : ሥልጣን :

67. ካፕላንና : ካትዜባንክ ፤ ከላይ : በማስታወሻ : ቁጥር : ፵፮ : የተጠቀሰው ፤ ገጽ : ፪፻፳፱ : ይመለከታል =

ሲሆን ፤ ለጥላን ፡ ኮሚሽን ፡ የበላይ ፡ ሹም ፡ የተሰጠው ፡ ደግሞ ፡ ለኢኮኖሚና ፡ የቴክኒክ ፡ እርዳታዎች ፡ የሚደረግ ፡ ስምምነትን ፡ የመዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ ነው ።

ሌሎች ፡ ሚኒስትሮችና ፡ የመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤቶች ፡ የበላይ ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ደግሞ ፡ ባህል ፡ ነክ ፡ በሆኑ ፡ ጉዳዮች ፡ ፕሮቶኮል ፡ የመፈራረም ፡ ወይም ፡ ቀደም ፡ ብለው ፡ ሙሉ ፡ ውክልና ፡ የተሰጣቸው ፡ ባለሥልጣኖች ፡ ባደረጉት ፡ ውል ፡ ውስጥ ፡ በተመለከቱት ፤ በተዋዋዮቹ ፡ የጋራ ፡ ገንዘብ ፡ መዋጮ ፡ እንዲሠራ ፡ የተሰማሙበት ፡ ዕቅድ ፡ የሚፈጸምበትን ፡ መንገድ ፡ በሚመለከት ፡ ጉዳይ ፡ መዋዋል ፡ ይችላሉ ።

ውሎችን ፡ የማጽደቁና ፡ በኢትዮጵያ ፡ ላይ ፡ ሊፈጸሙ ፡ ግዴታ ፡ ከመሆናቸው ፡ አስቀድሞ ፡ የትኞቹ ፡ ውሎችና ፡ የኢንተርናሲዮናል ፡ ስምምነቶች ፡ መጽደቅ ፡ እንደሚገባቸው ፡ የመወሰኑ ፡ መብት ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ መሠረት ፡ ለንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ ብቻ ፡ የተሰጠ ፡ ሥልጣን ፡ ነው ። ቢሆንም ፡ ይህ ፡ ሥልጣን ፡ በዚህ ፡ አንቀጽ ፡ ውስጥ ፡ እንደተመለከተው ፡ ገደብ ፡ የተበጀለትና ፡ ለሌላም ፡ ባለሥልጣን ፡ በውክልና ፡ የማይተላለፍ ፡ ነው ።

የሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ ፩ ፡ እና ፡ ፴ ፡ ስለሚሰማሙበት ፡ የዚህ ፡ ምርምር ፡ ደራሲ ፡ አንቀጽ ፡ ፩ ፡ በጣም ፡ ሰፊ ፡ ከመሆኑም ፡ ሌላ ፡ የሚገኘው ፡ በጠቅላላው ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ በመሆኑ ፡ መተርጎም ፡ የሚገባው ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ ውል ፡ ስለማዋዋል ፡ ሥልጣን ፡ በተለይ ፡ በሚናገረው ፡ አንቀጽ ፡ ፴ ፡ መሠረት ፡ ነው ፡ ባይ ፡ ነው ። በተጨማሪም ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፮ ፡ እንደተመለከተው ፡ አማርኛ ፡ የሀገሪቱ ፡ መደበኛ ፡ ቋንቋ ፡ በመሆኑ ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በአንቀጽ ፡ ፴ ፡ በአማርኛው ፡ ጽሑፍ ፡ መሠረት ፡ በኢትዮጵያ ፡ ዜጎች ፡ ላይ ፡ የንብረት ፡ ወይም ፡ የአካል ፡ ጉዳት ፡ ሊያመጡ ፡ የሚችሉ ፡ ውሎች ፡ ሁሉ ፡ ከመጽደቃቸው ፡ በፊት ፡ ለፓርላማንቱ ፡ መቅረብ ፡ አለባቸው ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ ስለሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ የተደረገው ፡ ጥናት ፡ እንደሚያመለክተው ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ ስምምነት ፡ ተደርጎ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ተካፋይ ፡ የሆነችባቸው ፡ ውሎች ፡ በኢትዮጵያ ፡ ውስጥ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ሆነው ፡ መፈጸም ፡ አለባቸው ። ይህም ፡ የሚሆንበት ፡ ምክንያት ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ግልጽ ፡ በሆነ ፡ አነጋገር ፡ እንደዚህ ፡ ያሉትን ፡ ውሎች ፡ ከተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ ስለሚያደርጋቸው ፡ ነው ። በሌላ ፡ አነጋገር ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ የተደረጉትን ፡ ውሎች ፡ ለሀገሪቱ ፡ ብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ አካል ፡ በሚያደርጋቸው ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ መሠረት ፡ ከሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ጋር ፡ የአኩልነት ፡ ደረጃ ፡ ተሰጥቶአቸው እንደ ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ሁሉ ፡ የተፈጸሙት ፡ ኃይል ፡ እንዲኖራቸው ፡ ተደርጎአል ።

ውሎች ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ እንደመሆናቸው ፡ መጠን ፡ በሀገሪቱ ፡ ተራ ፡ ሕጎችና ፡ በውሎች ፡ መካከል ፡ መጸረር ፡ ሲፈጠር ፡ ውሎች ፡ ደምሳሽነት ፡ ይኖራቸዋል ። ሆኖም ፡ አለመስማማቱ ፡ የተፈጠረው ፡ ከሕገ ፡ መንግሥቱ ጋር ፡ ሲሆንና ፡ ውሉ ፡ የተደረገው ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ከወጣ ፡ በኋላ ፡ ከሆነ ፡ ግን ፡ የበላይነት ፡ ደረጃ ፡ የሚሰጠው ፡ ለሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ ውሉ ፡ በኢትዮጵያና ፡ በዜጎቿ ፡ ላይ ፡ ለመፈጸም ፡ ግዴታ ፡ ለመሆን ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ በሚያዘው ፡ መሠረት ፡ የተፈጸመ ፡ ሁኖ ፡ በተጨማሪም ፡ ዋጋ ፡ ሊያሰጡት ፡ የሚችሉትን ፡ አስፈላጊ ፡ ነገሮች ፡ ሁሉ ፡ አሟልቶ ፡ መያዝ ፡ ስላለበት ፡ ነው ።

ሥርዓቱን ፡ ጠብቆ ፡ የተደረገ ፡ አንድ ፡ ውል ፡ ዋጋ ፡ ሊያሰጡት ፡ የሚያስፈልጉትን ፡ ሁኔታዎች ፡ ሁሉ ፡ አሟልቶ ፡ ከያዘና ፡ የተደረገውም ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ሆኖ ፡ ለሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ስላለበት ፡ ነው ።

ግሥት : ከታወጀ : በኋላ : ከሆነ : በኢትዮጵያ : የሕጎች : ድርገት : አርከን : ውስጥ : የበላይነት : ሥፍራ : ይሰጠዋል ። ስለዚህ : ማናቸውም : ዐቢይ : ሕግ : ከውል : ጋር : የማይስማማ : ሆኖ : ከተገኘ : ዋጋ : የሌለውና : የማያገለግል : ይሆናል ። በሌላ : አገላለጽ ፤ በሕግ : አውጭውም : ሆነ : ወይም : ባስፈጸሟል : ክፍል : የወጣ : ሕግ : (አዋጅ) : ድንጋጌ : ወይም : ባስተዳደሩም : ሆነ : በዳኝነቱ : ክፍል : የተሰጠ : ውሳኔ : ወይም : ድርጊት : የበላይን : ሕግ : ማለት : ሕገ : መንግሥቱንና : የኢንተርናሲዮናል : ውሎችን : የሚቃረን : ከሆነ : በአንቀጽ : ፩፻፳፪ : እንደተመለከተው : ዋጋ : የሌለውና : የማያገለግል : ይሆናል ። ሆኖም : ሕገ : መንግሥቱን : በቀጥታ : የሚቃወም : ውል : ጽኑ : ሊሆን : አይችልም ። እዚህ : ላይ : «ዋጋ : የሌላቸውና : የማያገለግሉ : ይሆናሉ» የሚሉት : ቃላት : የሚያመለክቱት : የተሻሻለውን : ሕገ : መንግሥት : የሚጥስ : ውል : ወይም : ወደፊት : በሕገ : መንግሥቱ : መሠረት : ከተፈጸሙ : ውሎች : ጋር የማይስማሙ : ሕጎች : (አዋጆች) : ድንጋጌዎች ፤ ትእዛዞች ፤ ፍርዶች ፤ ውሳኔዎችና : ድርጊቶች : በሀገሪቱ : ውስጥ : የአስገዳጅነት : ኃይል : የሌላቸው : መሆኑን : ሕይወት : በሀገር : ውስጥ : ተፈጻሚ : አለመሆናቸውን : ነው ። ይሁን : እንጂ ፤ ውሎ : የሚያስከትለው : የኢንተርናሲዮናል : ግዴታ : የሚዳኘው : በኢንተርናሲዮናል : ሕግ : ስለሆነ : ይህ : አፍራሽ : አነጋገር : ከሀገሪቱ : ውጪ : ያለውን : ግዴታ : አይጨምርም ።

በተባበሩት : መንግሥታት : ቻርተር : ኢትዮጵያ : ባለባት : ግዴታና : በሌሎች : በኢንተርናሲዮናል : ውሎች : በገባቸው : ግዴታዎች : መካከል : መጻረር : ሲፈጠር : የቻርተሩ : አንቀጾች : የበላይነት : ይኖራቸዋል ። ምክንያቱም : ቻርተሩ : ሕግ : መሥራች : ውል : በመሆኑና : ኢትዮጵያም : ቻርተሩን : ተቀብላ : በመፈረም ፤ ከርሱ : ውጭ : በሆነ : መንፈስ : ውል : ላለማድረግ : ግዴታ : የገባች : በመሆኑ ። ነው ። በአፍሪካ : አንድነት : ድርጅት : ቻርተርና : ኢትዮጵያ : ተካፋይ : በሆነችባቸው : ሌሎች : የኢንተርናሲዮናል : ውሎች : መካከል : መጻረር : ሲፈጠር : ግን : በጊዜ : አመጣጥ : ቀደም : ላለው : የበላይነት : ይሰጠዋል ።

የተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ከመታወጁ : በፊት : ስለነበሩት : ውሎች : የሆነ : እንደሆነ : ግን : በዚህ : ደራሲ : አስተያየት : ከ፲፱፻፵፮ : ዓመተ : ምሕረቱ : ትእዛዝ : ቁጥር : ፮ : እና : በ፲፱፻፵፯ : ዓመተ : ምሕረቱ : አዋጅ : ቁጥር : ፩፻፴፱ ከብሔራዊው : ሕጎች : ጋር : የተዋሃዱ : ስለሆነ : ዋጋ : ሊያሳጣቸው : የሚያስችላቸውን : ነገር : አሟልተው : እስከያዙ : ድረስ : ተፈጻሚነት : ሊኖራቸው : ይገባል ።

ሆኖም : ከተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : በፊት : የተደረጉት : ውሎች : እላይ : በተጠቀሱት : ሕጎች : መሠረት : የበላይ : ሕግ : መሆንና : ከዚያም : ወዲህ : ስምምነት : ተደርጎባቸው : በሕገ : መንግሥቱ : አንቀጽ : ፩፻፳፪ : መሠረት : የበላይነት : ደረጃ : በተሰጣቸው : ውሎች : መካከል : የደረጃና : የሕጋዊ : ኃይልም : ልዩነት : አለ ።

ከተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : በኋላ : የተደረጉት : ውሎች : የበላይ : ሕግነት : ደረጃ : የተሰጣቸው : የበላይ : ሕግ : በሆነው : በሕገ : መንግሥቱ : ሲሆን ፤ በፊት : የተደረጉት : ውሎች : የበላይ : ሕግነት : ደረጃ : የተሰጣቸው : በተራ : ሕጎች : ነው ። ስለዚህም : ለሁለቱ : የተሰጠው : የበላይ : ሕግነት : ደረጃ : እኩል : አይደለም ። በሕገ : መንግሥቱ : መሠረት : የተሰጠው : የበላይነት : እላይ : በተጠቀሰው : ትእዛዝና : አዋጅ : እንደተሰጠው : ሳይሆን ፤ ውሎችን : ከተሻሻለው : ሕገ : መንግሥት : ጋር : በእኩልነት : ስለሚያስቀምጣቸው : ብልጫ : አለው ። ሁለተኛም : ሕገ : መንግሥቱ : የመንግሥቱ : ዓይነተኛው : የበላይ : ሕግ : ከመሆኑም : በላይ : በአመጣጥም : ቢሆን :

በኋላ ፡ የወጣ ፡ በመሆኑ ፡ የበለጠ ፡ ተሰሚነት ፡ ሊሰጠውና ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የወጡት ፡
ንም ፡ ትእዛዞችና ፡ አዋጆች ፡ ሊያሻሽል ፡ ይገባል ።

ቀደም ፡ ሲል ፡ የተደረገው ፡ ትንታኔ ፡ እንደሚያመለክተው ፡ ሁሉ ፣ የሕገ ፡ መንግ
ሥቱ ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊት ፡ የተደረጉት ፡
ውሎች ፡ ስላላቸው ፡ ደረጃ ፡ አይናገርም ። የዚህ ፡ ዓይነቱ ፡ ዝምታና ፡ የአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡
ወደ ፡ ኋላ ፡ ተመልሶ ፡ አለመሥራት ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመታወጁ ፡
በፊት ፡ የነበሩት ፡ ውሎች ፡ ያላቸው ፡ የበላይ ፡ ሕግነት ፡ ከዚያ ፡ ወዲህ ፡ በሕገ ፡
መንግሥቱ ፡ መሠረት ፡ ለተደረጉት ፡ ውሎች ፡ በተሰጣቸው ፡ የበላይ ፡ ሕግነት ፡ ተሽ
ርአል ፡ ለማለት ፡ ያስችላል ። ከዚህም ፡ የተነሳ ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የነበሩትን ፡ ውሎች ፡
የበላይ ፡ ሕግ ፡ ከሚላቸው ፡ ምድብ ፡ ውስጥ ፡ የማይጨምር ፡ አንቀጽ ፡ ያለው ፡ የተሻ
ሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መታወጅ ፡ የ፲፱፻፵፭ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱን ፡ ትእዛዝ ፡
ቁጥር ፡ ፮ ፡ አንቀጽ ፡ ፰ ፡ እና ፡ የ፲፱፻፵፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱን ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፱ ፡
አንቀጽ ፡ ፩ ፡ ተግባርና ፡ ውጤት ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊት ፡ የተደረጉ
ትን ፡ ውሎች ፡ ከብሔራዊ ፡ ሕጎች ፡ ጋር ፡ ማዋሃድ ፡ ብቻ ፡ ያደርገዋል ። ውሎችን ፡
የበላይ ፡ ሕግ ፡ የማድረጉ ፡ ተግባር ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪
ስለተወረሰ ፤ በዚህ ፡ መሠረት ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ የሚ
ሆኑት ፡ በተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡ የተደረጉ ፡ ውሎችና ፡ ይኸው ፡
ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ራሱን ፡ ጨምሮ ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ የሚያደርጋቸው ፡ ኢትዮጵያ ፡
ወደፊት ፡ ተካፋይ ፡ የምትሆንባቸው ፡ ውሎች ፤ ስምምነቶችና ፡ ግዴታዎች ፡ ብቻ ፡
ናቸው ።

በዚህ ፡ አንቀጽ ፡ ውስጥ ፡ “ተካፋይ ፡ የምትሆንባቸው” የሚሉት ፡ ቃላት ፡
የሚያመለክቱት ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከታወጀበት ፡ ከጥቅምት ፡ ፳፬ ፡
ቀን ፡ ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በኋላ ፡ የተደረጉትን ፡ ውሎች ፤ ስምምነቶችና ፡ ግዴታዎችን ፡
ነው ። እንደዚህም ፡ “ይሆናሉ” ፡ የሚለው ፡ ቃል ፡ የገባው ፡ በትንቢታዊ ፡ አነጋገር ፡
ሆኖ ፡ ስለወደፊት ፡ ጊዜ ፡ ለመግለጽ ፡ እንጂ ፡ በሰዋሰው ፡ አገባቡ ፡ ባለው ፡ ትእዛ
ዛዊ ፡ አንቀጽ ፡ አይደለም ። ስለዚህ ፡ ውሎች ፡ የሀገሪቱ ፡ የበላይ ፡ ሕግ ፡ የሚሆኑት ፡
በ፲፱፻፵፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በወጣው ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መሠረት ፡ የተደረጉ ፡
እንደሆነ ፡ ብቻ ፡ ነው ። የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ የሕጎች ፡ አምድና ፡ በሕ
ጎች ፡ ድርገት ፡ አርከን ፡ ውስጥም ፡ ዐቢይ ፡ ሕግ ፡ ስለሆነና ፡ ከዚህም ፡ አልፎ ፡ በአ
መጣጥ ፡ ረገድም ፡ ኋለኛ ፡ በመሆኑ ፡ ኤርትራን ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ጋር ፡ በሚያዋህደው ፡
በ፲፱፻፵፭ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ በአንቀጽ ፡ ፰ ፡ እና ፡ በ፲፱፻፵፮ ፡
ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ የሕዝብ ፡ መብት ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፱ ፡ በአንቀጽ ፡ ፩ ፡ ከተመለከ
ተው ፡ ይልቅ ፡ የበላይነት ፡ አለው ።

ከዚህም ፡ በላይ ፡ በሕገ ፡ መንግሥቱ ፡ መሠረት ፡ የተደረጉ ፡ ውሎች ፡ ወዲያውኑ ፡
በሀገሪቱ ፡ ውስጥ ፡ ተፈጻሚነት ፡ እንዲኖራቸው ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡ ያዝዛል ። የተሻሻለው ፡
ሕገ ፡ መንግሥትም ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊት ፡ የተደረጉ ፡ ውሎችም ፡ በሀገሪቱ ፡ ውስጥ ፡
ሕጋዊ ፡ ኃይል ፡ የሚኖራቸው ፡ በ፲፱፻፵፭ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ትእዛዝ ፡ ቁጥር ፡ ፮ ፡ አን
ቀጽ ፡ ፰ ፡ እና ፡ በ፲፱፻፵፮ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረቱ ፡ አዋጅ ፡ ቁጥር ፡ ፩፻፴፱ ፡ አንቀጽ ፡ ፩ ፡
መሠረት ፡ ነው ። የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመውጣቱ ፡ በፊት ፡ የተደረጉት ፡
ውሎች ፡ የብሔራዊ ፡ ሕግ ፡ ለመሆን ፡ የበቁት ፡ የሕጎች ፡ ሁሉ ፡ አምድ ፡ በሆነው ፡
በሕገ ፡ መንግሥት ፡ ሳይሆን ፡ በሌላ ፡ ዐቢይ ፡ ሕግ ፡ አማካይነት ፡ በመሆኑ ፡ እነዚህን ፡
ውሎች ፡ በሥራ ፡ ላይ ፡ ለማዋል ፡ በሚፈለግበት ፡ ጊዜ ፡ ችግር ፡ ሊፈጠር ፡ ይችላል ።
ለምሳሌ ፡ የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ከመታወጁ ፡ በፊት ፡ የተደረጉትን ፡ ውሎች

ለመፈጸም ፡ ሲባል ፡ በመንግሥቱ ፡ አንድ ፡ ድርጊት ፡ ቢደረግና ፡ ይህም ፡ አድራጎት ፡
ከተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ የማይስማማ ፡ ቢሆን ፡ በአንቀጽ ፡ ፩፻፳፪ ፡
በመጨረሻው ፡ ክፍል ፡ እንደተመለከተው ፡ ድርጊቱ ፡ ሕጋዊ ፡ ላይሆን ፡ ይችላል ።

የዚህ ፡ ዓይነቱን ፡ ሁኔታ ፡ ለማስወገድ ፡ ከተሻሻለው ፡ ሕግ ፡ መንግሥት ፡ በፊት
በተደረገ ፡ ውልና ፡ ባሁኑ ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ መካከል ፡ አለመስማማት ፡ በሚፈጠር
በት ፡ ጊዜ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ስለፊተኛው ፡ ውል ፡ አዲስ ፡ የውል ፡ ድርድር ፡ አድርጋ ፡ ከተ
ሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ ማስማማት ፡ ይኖርበታል ።

የተሻሻለው ፡ ሕገ ፡ መንግሥት ፡ ውሎችን ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥቱ ፡ መንግሥት ፡ የበ
ላይ ፡ ሕግ ፡ አካል ፡ ስለሚያደርጋቸው ፡ ኢትዮጵያ ፡ ብሔራዊ ፡ ሕጎችን ፡ ተካፋይ ፡
ከሆነችባቸው ፡ ውሎች ፡ ጋር ፡ አስማምታ ፡ በመያዝ ፡ በውሎችና ፡ ሕገ ፡ መንግሥቱ ፡
መካከል ፡ አለመስማማት ፡ እንዳይፈጠር ፡ ማድረግ ፡ አለባት ።

